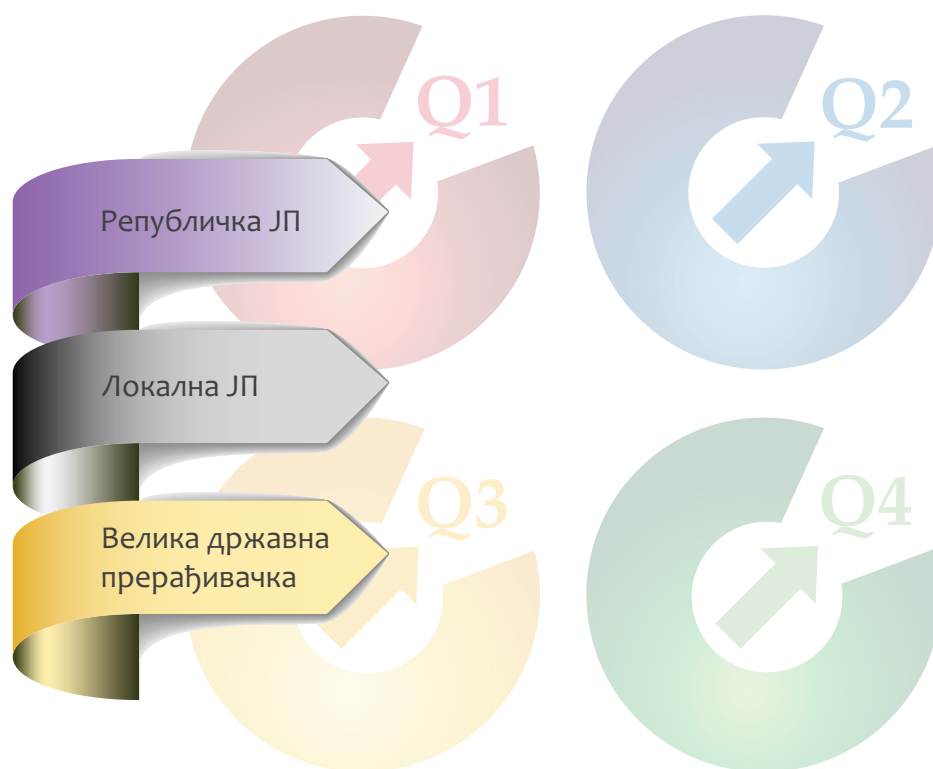

ТРЕНДОВИ

Анализа пословања јавних и државних предузећа
у Републици Србији, 2015-2017.

Република Србија
Републички завод за статистику

ISSN 1820-1148

ТРЕНДОВИ

Анализа пословања јавних и државних предузећа
у Републици Србији, 2015–2017.

Трендови – Анализа пословања јавних и државних предузећа у Републици Србији, 2015–2017.

Издаје и штампа: Републички завод за статистику, Београд, Милана Ракића 5

Одговара: Миладин Ковачевић, директор

Уредник: Катарина Станчић

Рукопис припремили:

Проф. др Едвард Јакопин

Наташа Чокорило

Стручно-техничка подршка:

Светлана Јелић

Драгана Шипић

Лектура: Богдана Милошевић

Дизајн и припрема за штампу: Одељење за развој, припрему и визуализацију статистичких аутпута

Јавна предузећа представљају кичму српске привреде. Од успешности пословања јавних предузећа (на свим нивоима) зависи комплетна ефикасност државе, финансијска дисциплина, степен корупције и др. **Јавна предузећа директно утичу на макроекономску стабилност, кроз перманентне директне буџетске субвенције, чиме утичу на повећање јавне потрошње и на фискалну равнотежу.** Јавна предузећа добијају и различите облике индиректних субвенција као што су државне гаранције за кредите, толерисање неплаћања пореза, који имају за последицу повећање садашњих и будућих јавних расхода и смањење јавних прихода. **Економско-финансијско и инвестиционо реструктурирање јавних предузећа резултирало би у значајним фискалним уштедама и довело до укупног повећања ефикасности домаће привреде.** Ефикасно пословање јавних предузећа и повећање одговорности у управљању смањили би директне и индиректне буџетске субвенције на републичком, покрајинском и локалном нивоу.

Реструктурирање и приватизација великих државних предузећа из области прерађивачке индустрије, који су, углавном, генератори губитака и неликвидног пословања, значајно би побољшали привредни амбијент и конкурентност привреде.

Анализа пословања јавних и државних предузећа у Републици Србији, 2015–2017, припремљена је у складу са одређењем Владе Републике Србије да континуирано прати и усмерава пословање републичких јавних и државних предузећа, с циљем њиховог убрзаног инвестиционог реструктурирања. Јавна предузећа у Србији запошљавају 155 000 радника, што је 15% запослености у привреди.

Анализа пословања јавних предузећа обухвата три групе јавних предузећа:

1. **15 предузећа регистрованих као јавна предузећа од општег интереса у области привредне инфраструктуре** (без обзира на то што су нека предузећа променила правну форму из јавног предузећа у акционарско друштво): „Електропривреда Србије“, „Телеком Србија“ а. д., ЈП „Србијагас“, ЈП „Пошта Србије“, „Електро mreжа Србије“ а. д., ЈП „Транснафта“, ЈП „Скијалишта Србије“, ЈП „Србијашуме“, ЈП „Србијаводе“, ЈП „Путеви Србије“, ПЕУ „Ресавица“, „Инфраструктура железнице Србије“ а. д., „Србија карго“ а. д., „Србија воз“ а. д., „Железнице Србије“ а. д.; која запошљавају више од 85 000 радника. Подгрупу осталих републичких јавних предузећа обухвата – 23 предузећа са више од 4 000 радника;
2. **покрајинска јавна предузећа** обухватају укупно шест предузећа, и то: три на подручју АП Војводине (2 000 радника) и три на подручју АП Косово и Метохија (4 000 радника); и
3. **локална јавна предузећа** – 567 предузећа са више од 58 000 запослених. Најбитнија у овој групи су локална комунална предузећа.

Анализа пословања великих државних предузећа из области прерађивачке индустрије обухвата 22 предузећа са више од 23 000 запослених.

Основни налази указују на неопходност економско-финансијског и инвестиционог реструктурирања јавних предузећа, као и приватизације, пре свега, великих губитака из прерађивачке индустрије. Динамика процеса реструктурирања републичких јавних предузећа из области привредне инфраструктуре у протеклом транзиционом периоду била је успорена и неуједначена. Најзначајнији постигнути резултати могу се сагледати кроз смањење броја вишкова запослених уз отпремнине из буџетских средстава, смањење дугова отписом државних потраживања, поделу предузећа на основну и споредне делатности, приватизацију издвојених предузећа.

Локална јавна предузећа нису била у фокусу досадашњих транзиционих реформи. Процес успостављања ових предузећа у економски одржива тек предстоји. На ургентност доношења стратегије реструктурирања и приватизације локалних јавних предузећа указују неповољне перформансе њиховог пословања, настале као последица не само дугогодишњег дезинвестирања већ и бројних организационих слабости. Због значаја комуналних и других јавних услуга за остваривање животних потреба грађана, проблем обезбеђивања одговарајућег квалитета, обима, доступности и континуитета услуга, као и надзор над њиховим извршењем, у надлежности је локалних самоуправа, које су, углавном, субвенцијама из буџета покушавале да ублаже неефикасност ових предузећа.

Анализа се састоји из пет делова. *Први део* садржи кратку анализу ефеката резултата пословања привреде у периоду 2015–2017, са посебним освртом на показатеље конкурентности и структурне перформансе. У *другом делу* приказана је сажета анализа основних показатеља релевантних за сагледавање значаја и утицаја републичких, покрајинских и локалних јавних предузећа на укупна привредна кретања. *Трећи део* је фокусиран на анализу подинвестираности јавних предузећа. У *четвртом делу* је приказана анализа великих државних предузећа из прерађивачке индустрије, са тежиштем на степену подинвестираности. *Пети део* садржи правце трансформације и консолидације јавних и државних предузећа.

У анализи су коришћени подаци Агенције за привредне регистре (редовни и консолидовани финансијски извештаји), Управе за Трезор Министарства финансија и статистичка истраживања и базе података Републичког завода за статистику.

Методолошке напомене	7
Резиме	9
1. Привредни биланс Србије, 2015–2017.	14
Посткризни макроекономски биланс	14
Конкурентност привреде Србије	15
Привредни биланс – структурни аспект	16
2. Биланс јавних предузећа, 2015–2017.	21
Републичка инфраструктурна велика јавна предузећа	22
Остала републичка јавна предузећа	37
Покрајинска јавна предузећа	38
Локална јавна предузећа	40
3. Подинвестираност јавних предузећа	48
Републичка инфраструктурна јавна предузећа	48
Подинвестираност локалних ЈП	56
4. Подинвестираност државних предузећа	60
5. Правци трансформације и консолидације јавних предузећа	65
Литература	69

- Анализом су обухваћена јавна нефинансијска друштва и привредна друштва сектора државе (на централном и локалном нивоу власти, осим фондова социјалног осигурања), која су доставила годишње финансијске извештаје Агенцији за привредне регистре (АПР). Додатно су обухваћена јавна предузећа (ЈП) и дирекције чији су оснивачи локалне самоуправе, који су се финансирани из јавних прихода (индиректни корисници буџета јединица локалне самоуправе) и финансијске извештаје достављали Управи за трезор Министарства финансија до укидања статуса индиректних буџетских корисника током 2016. године (Закон о изменама и допунама Закона о буџетском систему, „Службени гласник РС“, број 103/2015).
- За анализу пословања ЈП коришћене су базе података из редовних годишњих финансијских извештаја привредних друштава, осим за јавна предузећа – економске целине, за која су коришћени **консолидовани финансијски извештаји**:
  - подгрупа републичких инфраструктурних великих ЈП:
    - ЈП „Електропривреда Србије“
    - „Телеком Србије“ а. д.
    - ЈП „Пошта Србије“
    - „Електро mreжа Србије“ а. д.
    - ЈП „Србијагас“
    - ЈП „Скијалишта Србије“
    - ЈП ПЕУ „Ресавица“, и
    - „Железнице Србије“ а. д.;
  - подгрупа осталих републичких ЈП:
    - ЈП „Југоимпорт: СДПР“, и
    - ЈП „Стара планина“;
  - подгрупа великих државних предузећа из прерађивачке индустрије: „Холдинг корпорација Крушик“ а. д. Ваљево, „Симпо“ а. д. Врање, „Јумко“ а. д. Врање, „Трајал корпорација“ а. д. Крушевац, „Тигар“ а. д. Пирот, „Холдинг индустрија каблова“ а. д. Јагодина, „Новкабел“ а. д. Нови Сад, „Први партизан“ а. д. Ужице и „Застава оружје“ а. д. Крагујевац.
- За потребе анализе података из **Статистичког извештаја** (субвенције, нето зараде, бруто промене основних средстава и др.), у недостатку података за економске целине, коришћени су подаци матичног привредног друштва и припадајућих зависних правних лица.
- За анализу подинвестираности ЈП коришћени су подаци из редовних статистичких истраживања о инвестицијама у основна средства (РЗС) и изведени показатељи из финансијских извештаја.
- Реалне стопе раста/пада вредности показатеља израчунате су на основу сталних цена 2017. (индекс потрошачких цена), а претварање РСД вредности у ЕУР на основу званичног курса Народне банке Србије (крај периода).

Методолошке напомене

Показатељ	Опис
Бруто додата вредност (БДВ)	Разлика између аутпута (производње) и међуфазне потрошње
ЕБИТ – <i>Earnings Before Interests Taxes</i> /пословни добитак/	Разлика пословних прихода и пословних расхода
ЕБИТДА – <i>Earnings Before Interests Taxes Depreciation Amortization</i>	Разлика пословних прихода и пословних расхода увећана за трошкове амортизације и резервисања
Укупни извори финансирања	Сума сопствених и позајмљених извора финансирања (пасива)
Укупне обавезе	Сума дугорочних резервисања и обавеза, одложених пореских обавеза и краткорочних обавеза (пасива)
Сопствени капитал	Капитал умањен за губитак изнад вредности капитала и неуплаћени уписани капитал (пасива)
Стопа изгубљеног капитала	Однос кумулираног губитка и суме кумулираног губитка и сопственог капитала (пасива)
Задуженост	Однос укупних обавеза и укупних извора финансирања (пасива); однос укупних обавеза и капитала
РОА – <i>Return on Assets</i> /принос на пословну имовину/	Разлика нето добитка и нето губитка у односу на укупну активу
РОЕ – <i>Return on Equity</i> /принос на капитал/	Разлика нето добитка и нето губитка у односу на капитал
НОФ /нето обртни фонд/	Разлика између вредности дугорочних извора финансирања / капитал и дугорочне обавезе / и сталне имовине увећане за губитак изнад капитала
Продуктивност	Однос БДВ-а и броја запослених
Економичност	Однос укупног прихода и укупног расхода
Рентабилност	Однос између добити и капитала
Солвентност	Однос пословне имовине и укупних обавеза; однос расположивих новчаних средстава и обавеза
Општи рацио ликвидности	Однос обртних средстава и краткорочних обавеза
Редуцирани рацио ликвидности	Однос обртних средстава умањених за залихе и краткорочних обавеза
Стопа нето добити	Однос нето добити и укупног прихода
Стопа нето губитка	Однос нето губитка и укупног прихода
Подинвестираност	Однос нето куповине основних средстава и амортизације
Коефицијент акцелерације	Однос нето промене основних средстава и амортизације
Субвенције	Капиталне субвенције и друга државна додељивања за основна средства увећана за државна додељивања за премије, регрес и текуће трошкове и остала државна додељивања

Транзициона искуства регулације јавног сектора су веома богата. Неподељено је мишљење да је питање регулације јавног сектора, генерално, питање о квалитету живота у конкретној држави. У свакој земљи расправе о регулацији јавног сектора представљају тежак изазов. Кључна су питања: однос према монополима, државним и природним, питање њихове ефикасности, регулације и контроле. И ту се већина економиста слаже: за државне монополе најефикаснији инструмент је приватизација и либерализација, док је за природне монополе неопходно применити комплетан арсенал регулационих механизма (фискалних и др.) у функцији симулације конкурентног тржишта.

Јавни сектор Србије није у првој деценији транзиције успео да избалансира два конфликтна циља у прошлости: друштвени, као јавна предузећа, и сопствени, тржишни, као предузећа која пружају услуге. Напротив, пословање ЈП представљало је перманентну претњу макроекономској и социјалној стабилности државе. Одсуство тржишног пословања, савремених технолошких и управљачких трендова и неефикасност пословања преваљивани су на буџетске кориснике, кроз деценијске субвенције и дотације овим предузећима. Охрабрујући сигнали у пословању јавних предузећа започети су 2015. Међутим, пред ЈП су велика искушења, пре свега из угла економско-финансијске и инвестиционе регулације.

Основни налази:

- **Одрживост привредног раста започета је тек 2015. применом модела раста базираног на извозу и инвестицијама.** Тек тада је достигнут ниво из 2008, привредног раста у периоду 2009–2014. фактички није ни било (просечна стопа износила је 0,1%). Доследним спровођењем фискалне консолидације у периоду 2015–2018. смањене су унутрашње и спољне макроекономске неравнотеже. Регистрован је фискални суфицит у 2017. и 2018, на крају 2018. дефицит текућег рачуна платног биланса износио је 5,2% БДП-а. Макроекономској стабилности значајно су допринеле стране директне инвестиције (просечан прилив СДИ 2015–2018. износио је 2,3 млрд. ЕУР). Фискална дисциплина и избалансиране јавне финансије допринеле су смањењу јавног дуга (53,8% БДП-а крајем 2018). Повећан је број запослених, смањена је стопа незапослености. Просечан раст нето зарада 2016–2018. био је 2,4%. Забележен је напредак од пет места на светској ранг-листи конкурентности (у 2018. Србија је рангирана је на 65. место у свету, од 140 држава).
- **Привреда је 2015–2017, после низа година, изашла из зоне нерентабилности, све три године је пословала позитивно, увећан је нето финансијски резултат за три пута.** Настављен је тренд раста броја предузећа, стопе оснивања и гашења привредних друштава имале су стабилан тренд, уз незнатне варијације. Анализа пословања предузећа по величини, у периоду 2015–2017, показује раст свих кључних индикатора пословања. Током читавог процеса транзиције пословање привреде је било оптерећено високим кумулираним губицима. Од 2008, кумулирани губици су се до 2017. скоро удвостручили (са 15,4 на 31,1 млрд. ЕУР). У посткризног периоду се више од 1/2 средстава финансира из позајмљених извора. Тренд је, ипак, охрабрујући, јер се, примера ради, 2012. године 2/3 средстава финансирао из позајмљених извора. Сумарни приказ показује да су кључни трендови у пословању привреде у периоду 2015–2017. позитивни. Посебно су позитивни финансијски показатељи у пословању великих предузећа.
- **Јавни сектор у Србији је смањен, али је и даље предимензиониран. У 2017. регистровано је 611 јавних предузећа, што је смањење у односу на 2016. за 10%.** Јавна предузећа су у 2017. чинила 0,6% укупних привредних друштава, запошљавала 155 192 радника (14,5% укупно запослених), ангажовала 34,7% капитала, остварила 10,5% добити и 7,5% губитка привреде. Укупан финансијски резултат ЈП у 2017. је био позитиван (444 мил. ЕУР). И поред тренда смањења броја запослених у ЈП, њихово учешће у привреди је још увек високо (14,5%).

- Кључан сегмент у структури јавних предузећа представљају 15 великих инфраструктурних јавних предузећа (ЈП-15), која су у 2017. запошљавала 85 754 радника (8% укупно запослених у привреди), остварила 5,2 млрд. ЕУР прихода (5,8%), 440 мил. ЕУР нето добити (7,8%), али и 113 мил. ЕУР губитака (5,8% привреде), 13,1% кумулираног губитка (4 млрд. ЕУР) и 11,2% обавеза (8,3 млрд. ЕУР). У укупној новоствореној вредности привреде учествовала су са 13,3% (2,3 млрд. ЕУР). Укупном позитивном пословању привреде у периоду 2015–2017. значајан допринос је дало и позитивно пословање ЈП-15. Нето позитиван финансијски резултат ЈП-15 у 2017. износио је 10% нето финансијског резултата целе привреде (без ЈП-15). Тренд кретања квалитативних показатеља пословања ЈП-15 2015–2017. код већине показатеља је позитиван у поређењу са привредом. Економичност и стопа губитка су на сличном нивоу као и просек привреде, али је тренд раста стопе добити много бржи код ЈП-15 (за 1/4). **Продуктивност је, и поред нешто бржег раста од продуктивности у привреди, и даље значајно испод просечне продуктивности у привреди.** Највећи позитиван пословни резултат (*ЕБИТ*) у 2017. остварен је у „Телекому Србија“ а. д. (130,5 мил. ЕУР), ЈП „ЕПС“ (105,8 мил. ЕУР), ЈП „Србијагас“ (85,8 мил. ЕУР), „ЕМС“ а. д. (35 мил. ЕУР) и ЈП „Пошта Србије“ (24 мил. ЕУР). Негативан пословни резултат регистрован је у ЈП „Путеви Србије“ (-68,5 мил. ЕУР), ЈП ПЕУ „Ресавица“ (-9,4 мил. ЕУР) и „Србија воз“ а. д. (-3,4 мил. ЕУР). Вредност сталне имовине концентрисана је у четири републичка ЈП: „ЕПС“, „Инфраструктура железнице Србије“, „Телеком“ и „Путеви Србије“. „ЕПС“, „Телеком“ и „Србијагас“ располажу са 4/5 обртне имовине ЈП-15 (3,8% привреде). Структура извора средстава ЈП-15 у периоду 2015–2017. укупно је повољна – капитал учествује са 2/3. Појединачна анализа ЈП-15 показује да је већина предузећа солвентна у 2017. Несолвентност је најизраженија код ПЕУ „Ресавица“, „Србијагас“ и „Железнице Србије“, који послују без сопствених средстава. У 2017. губитак изнад вредности капитала достиже у „Железницама Србије“ 385 мил. ЕУР, у „Србијагасу“ 245 мил. ЕУР и ПЕУ „Ресавица“ 74,3 мил. ЕУР.
- Један од кључних проблема финансијског пословања јавних предузећа у Србији је висока задуженост, укупне обавезе (11,8 млрд. ЕУР) у 2017. чиниле су 58,4% вредности капитала. Више од 80% укупних обавеза ЈП чине обавезе републичких инфраструктурних ЈП-15 (70%) и Коридора Србије (10%). Тренд смањења релативног учешћа и текућих и кумулираних губитака ЈП у укупним губицима знатно је спорији од тренда смањења релативног учешћа и текућих и кумулираних губитака остатка привреде.
- Услед великог утицаја на укупна привредна кретања и кумулираних развојних проблема, 15 републичких инфраструктурних ЈП су од 2001. обухваћени структурним реформама. **Међутим, и после седамнаест година транзиције и спроведених реформи укупна активност републичких ЈП-15 реално је 40% мања него 2001. (реалан пад укупног прихода – 42,1%).** Пословање великих инфраструктурних ЈП-15 оптерећено је следећим проблемима:
  - Највећи проблем је тренд раста неликвидности у односу на просечну у привреди, ликвидност ЈП-15 је двоструко нижа од просечне у привреди (на основу редуцираног рачуна ликвидности, који мери однос ликвидних обртних средстава и краткорочних обавеза);
  - Огромни кумулирани губици из претходног периода утицали су и на смањење вредности капитала солвентних предузећа са високим учешћем капитала у укупним изворима (ЕПС, „Железнице Србије“ и „Путеви Србије“), од којих највећу стопу изгубљеног капитала (односно кумулираног губитка и сопственог капитала) има а. д. „Железнице Србије“ (375,8%). Високе стопе изгубљеног капитала имају ПЕУ „Ресавица“ (164,1%) и „Србијагас“ (132,7%);
  - Републичка инфраструктурна јавна предузећа већ дужи период послују у условима финансијске неравнотеже. Анализа њиховог нето обртног фонда (анализа покривености сталних и обртних средстава дугорочним изворима финансирања) показује да је тренд финансијске неравнотеже најизраженији у Србијагасу, Путевима Србије и железничким ЈП;

- Укупне обавезе ЈП-15 у 2017. (8,3 млрд. ЕУР) чине 11,2% обавеза привреде. Укупне обавезе (углавном, дугорочни и краткорочни домаћи и међународни кредити) јесу, константно, највећим делом сконцентрисане у шест ЈП: ЕПС (1/3), „Србијагас“ (1/5), „Путеви Србије“ (1/7%), „Телеком“ а. д. (1/10), „Железнице Србије“ (7,3%) и „Инфраструктура железнице Србије“ (5,5%). Дугорочна задуженост ових предузећа чини 90,3% дугорочних обавеза јавних предузећа, уз доминантно учешће ЕПС-а (55%);
- **Задуженост ЈП-15 се, из године у годину, константно повећава.** Укупне обавезе у 2017. чине 34,3% укупних извора (финансијске обавезе и капитал), односно 52,2% вредности капитала (41,6% у 2012);
- **Аналитички показатељи ликвидности ЈП-15** указују на неликвидно и исподпросечно пословање у односу на привреду. Општи **ратио ликвидности** (ниво обртних средстава за плаћање краткорочних обавеза) износио је 0,46, а у привреди 0,95, док је **редуцирани ратио ликвидности** (ниво обртних средстава умањених за залихе које су потребне за плаћање краткорочних обавеза) износио 0,35, а у привреди 0,65, што показује да је за 100 РСД обавеза покривеност свега 46 РСД (општи ратио ликвидности), односно 35 РСД (редуцирани). **Редуцирани ратио ликвидности је код већине ЈП-15 на веома ниском нивоу.** Неликвидност је најизраженија код „Путеви Србије“, „Железнице Србије“, ПЕУ „Ресавица“, „Скијалишта Србије“ итд. Краткорочне обавезе могу да сервисирају: „Транснафта“, „Поште Србије“ и ЕПС;
- **Просечне зараде великих републичких инфраструктурних ЈП-15 биле су у 2017. веће од просечних у привреди 1,3 пута;**
- **У периоду 2012–2017. укупан број запослених у 15 републичких ЈП фактички је на истом нивоу (85 754 у 2017).**
- **У Србији је у 2017. години пословало 567 локалних ЈП (71 мање него 2016), са 58 697 радника (смањење за 2 129 или 3,5% у односу на претходну годину). Нето финансијски резултат локалних јавних предузећа је био позитиван 2015–2017. године, нето добит је у том периоду остварила раст, а губитак реалан пад.** У том периоду смањен је број предузећа, број запослених, вредност капитала и укупног прихода, док је кумулирани губитак реално порастао за 20,5% у 2017. у односу на 2015. **Локална јавна предузећа генерисала су 2% укупних обавеза привреде у 2017.** Укупне обавезе учествују са 49,1% у вредности капитала локалних ЈП.
- **Секторски распоред је сконцентрисан у три сектора:** Снабдевање електричном енергијом, гасом и паром, Снабдевање водом и управљање отпадним водама и Грађевинарство (63% броја предузећа, 67% запослених, 75% прихода, 78% обавеза, 87% добити и 48% губитка).
- **Регионална анализа локалних ЈП показује да се према броју локалних јавних предузећа издвајају предузећа у Београдској области, а затим у Јужнобачкој и Јужнобанатској области, која заједно чине 25% броја свих локалних ЈП у 2017.** Предузећа у већем броју регионалних области (20) забележила су позитиван финансијски резултат у 2017, а само у пет области је забележен негативан резултат. **ЈП са подручја Београда имала су највеће учешће у оствареној добити локалних ЈП (61,5%) и чинила 69% оствареног позитивног финансијског резултата локалних ЈП у 2017.** (нето резултат предузећа Београдског региона је износио 56,2 мил. ЕУР). **У Београдској и Јужнобачкој области сконцентрисано је 50,1% обавеза локалних ЈП.** С тим што је задуженост (однос укупних обавеза и капитала) у Београдској области ниска (обавезе чине 26,7% вредности капитала), а у Јужнобачкој висока (75,1%).
- **Инвестиције представљају кључни покретач динамичног економског развоја. Ниске стопе бруто инвестиција карактеришу цео посткризни период 2009–2014. Инвестициони преокрет започет 2015. настављен је благим трендом раста до 2018:** двоструко већа стопа раста бруто инвестиција у 2018. у односу на 2015; учешће бруто инвестиција у основна средства у БДП-у повећано је за 2 п. п., са 16,8% у 2015. на 18,7% у 2018. години. Међутим, и **поред тренда инвестиционог раста, учешће инвестиција у БДП-у од око 19% је и даље ниско.** Анализа пословања јавних предузећа показује да је подинвестираност велики проблем, како републичких тако и локалних јавних предузећа.

- Код већине ЈП-15 извори инвестиција се финансирају из сопствених средстава (изузетак су сва јавна железничка предузећа и „Србијаводе“, који инвестиције финансирају из позајмљених средстава).
- Велика инфраструктурна републичка јавна предузећа ЈП-15 већ дужи низ година не инвестирају у складу са пословним могућностима. Анализа подинвестираности ЈП-15 показује да нижа улагања у основна средства од амортизације имају: ЕПС, „Телеком“, „Пошта Србије“, „Путеви Србије“, „Србија карго“, „Србија воз“ и „Железнице Србије“.
- У периоду 2015–2017. стопа раста вредности Некретнина, постројења и опреме је била четири пута мања од стопе раста у привреди.
- Републичка инфраструктурна ЈП-15 већ дужи период послују у условима финансијске неравнотеже (златно билансно правило финансирања гласи: стална имовина треба да буде финансирана дугорочним изворима финансирања). Тренд финансијске неравнотеже је најизраженији у „Србијагасу“, „Путевима Србије“ и железничким ЈП. Финансијски најстабилнија ЈП су ЈП ЕПС, „Пошта Србије“ и „Транснафта“.
- Субвенције великим инфраструктурним ЈП-15 достигле су у 2017. години више од 500 мил. ЕУР, односно близу 2/3 укупних субвенција у привреди Србије. Од укупних субвенција датим републичким инфраструктурним јавним предузећима – 92%, ка „Путевима Србије“ усмерено је 68% и „Инфраструктури железнице Србије“ а. д. 24%. Основни налази истраживања показују: тренд раста укупних субвенција ЈП-15, субвенције су у 2017. веће за 46% у односу на 2015. (у привреди је раст био спорији, износио је 37%); капиталне субвенције, државна додељевиња, премије и регрес у периоду 2015–2017. лоцирани су на три велика инфраструктурна републичка ЈП („Путеви Србије“, „Инфраструктура железнице Србије“ а. д. и „Србијаводе“). Субвенције групи „Остала републичка ЈП“ износе 2,5 мил. ЕУР у 2017, од чега се издвајају субвенције ЈП „Нуклеарни објекти Србије“ (1,7 мил. ЕУР).
- Анализа подинвестираности локалних ЈП показује да је 1/4 предузећа имала улагања већа од амортизације, док су остала предузећа недовољно инвестирала (просечна подинвестираност ЛЈП је износила 0,85). Од пет ЈКП са највећим вредностима основних средстава (56% вредности свих локалних ЈП), највећу подинвестираност је имало ЈКП „Градско саобраћајно предузеће Београд“ (0,28), затим ЈКП „Београдске електране“ (0,43) и ЈКП „Београдски водовод и канализација“ (0,75). Анализа финансијске неравнотеже преко нето обртног фонда показује да је више од 50% локалних ЈП имало неусклађеност дугорочних извора финансирања и сталних средстава.
- Локална ЈП су у 2017. години чинила 0,5% броја предузећа, 5,4% броја запослених, остварила 1,9% укупног прихода привреде и учествовала са 15,8% у додељеним субвенцијама (128,2 мил. ЕУР). Субвенције локалним јавним предузећима у 2017. биле су веће за 19% (субвенције привреде су међугодишње порасле за 17,4%). Док су на нивоу привреде субвенције чиниле тек 0,9% оствареног укупног прихода, у локалним ЈП су износиле 7,7%. У 89 локалних ЈП (чије су субвенције чиниле преко 90% буџета општина из којих су финансирана) усмерено је 80% субвенција додељених локалним ЈП. Највећи утицај на пословање привреде имала су јавна предузећа у локалним самоуправама које имају статус градова. Субвенције локалним ЈП у градовима (94,3% субвенција ЛЈП) повећане су за 21,3% у односу на 2016. У Београду је пословало 10% локалних ЈП са 32% запослених и 77% субвенција ЛЈП. Субвенције 12 локалних ЈП у 2017. чинило је 89,6% субвенција локалних ЈП. Највећи износ је добило ЈКП „Градско саобраћајно предузеће Београд“ (60,8% субвенција ЛЈП). У анализи извештаја о токовима готовине локалних ЈП у 2017. години, 85% плаћања се односило на пословне активности, само 9% на активности инвестирања (за куповину нематеријалне имовине, некретнина, постројења и опреме 8,4%) и 6% на одлив готовине из активности финансирања.

- Велика државна предузећа из прерађивачке индустрије (22), у 2017, запошљавала су 23 691 радника (2,2% запослених у привреди), забележила су 2% укупних обавеза, 1,1% пословног прихода, 6,1% губитка и 5,6% кумулираног губитка привреде. Негативан финансијски резултат, високе вредности кумулираног губитка и укупних обавеза су основне карактеристике пословања ове групе предузећа. У 2017. исказан је нето губитак од 119 мил. ЕУР (изузетак је ХИП „Петрохемија“, остварена добит од 341 мил. ЕУР), кумулирани губитак је био на нивоу од 1,7 млрд. ЕУР (више од 2/3 је лоцирано у четири предузећа: ХИП „Азотара“ д. о. о., ХИП „Петрохемија“ а. д.; „Симпо“ а. д. и „Индустрија каблова“ а. д.).
- Финансијско пословање великих државних предузећа прерађивачке индустрије карактерише изузетна неликвидност. Чак у девет предузећа у 2017. вредност обртних средстава није достигла ни 1/3 вредности краткорочних обавеза (коэффициент ликвидности испод 0,33). Укупне инвестиције у нова основна средства великих државних предузећа прерађивачке индустрије износиле су 66 мил. ЕУР (83,1% из сопствених средстава). Већина предузећа су подинвестирана (највећу вредност инвестиција је остварила компанија „Слобода“ а. д. Чачак – 16,7 мил. ЕУР). Највиши коэффициент акцелерације је имало предузеће „Застава оружје“ а. д. Крагујевац, затим „Јумко“ а. д. Врање, „Први партизан“ а. д. Ужице и „Холдинг Крушик“ а. д. Ваљево. Половина предузећа није набављала основна средства у 2017. Анализа новчаних токова показује да се само 6% средстава односило на активност инвестирања.

1. Привредни биланс Србије

Посткризни макроекономски биланс

- 1.1. Привредни раст у посткризном периоду знаке опоравка и одрживости показује тек од 2015. године, јер је тек тада привредни раст Србије, и поред бројних кризних краткорочних мера економске политике, достигао ниво из 2008. године (35 715,5 млрд. ЕУР). Услед рецесионих таласа, привредног раста, у периоду 2009–2014, фактички није ни било (просечна стопа износила је 0,1%). **Укупан раст у периоду 2015–2018. износио је 11,9%** (просечна стопа 2,8%).
- 1.2. Највећи допринос расту у периоду 2015–2018. дали су инвестиције и лична потрошња. **Инвестиције су повећаване просечно за 7,5% годишње, а лична потрошња за 2,2% (2016–2018).**
- 1.3. Доследним спровођењем фискалне консолидације у периоду 2015–2018. смањене су унутрашње¹ и спољне макроекономске неравнотеже. **Први пут, од 2005. године, забележен је фискални суфицит у 2017. години (1,1% БДП-а) и 2018. години (0,6% БДП-а).** У 2018. дефицит текућег рачуна платног биланса износио је 5,2% БДП-а. Макроекономској стабилности значајно су допринеле СДИ, **просечан прилив СДИ у периоду 2015–2018. износио је 2,3 млрд. ЕУР**, што је обезбеђивало покривеност дефицита текућег рачуна платног биланса. Посебно је значајан структурни аспект СДИ, јер су, углавном, биле усмерене у извозну прерађивачку индустрију.
- 1.4. **Фискална дисциплина и избалансиране јавне финансије допринеле су смањењу јавног дуга** (испод 60% БДП-а), са тенденцијом даљег смањења (са 70% учешћа јавног дуга у БДП-у у 2015. години на 53,8% крајем 2018. године). Сличан позитиван тренд бележи и смањење учешћа спољњег дуга.
- 1.5. Позитивни макроекономски резултати у периоду 2015–2017. највише су се одразили на тржиште рада. **Повећан је број запослених, смањена је стопа незапослености** (са 17,7% у 2015. на 12,9% у 2018), **просечан раст нето зарада 2016–2018. био је 2,4%.**

Табела 1. Макроекономски биланс, 2008–2018.

	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018
БДП (млрд. ЕУР) ³	35,7	32,5	31,5	35,4	33,7	36,4	35,5	35,7	36,7	39,2	42,8 ¹
БДП (стопа у %) ³	5,7	-2,7	0,7	2,0	-0,7	2,9	-1,6	1,8	3,3	2,0	4,3 ¹
БДП / по становнику ЕУР	4 859	4 438	4 326	4 896	4 677	5 083	4 973	5 034	5 203	5 581	6 100 ¹
Индустрија	1,4	-12,6	1,2	2,5	-2,2	5,5	-7,3	7,3	5,2	3,9	1,3
Рударство	5,3	-3,8	3,8	9,8	0,0	5,3	-15,8	12,2	3,2	2,2	-4,8
Прерађивачка индустрија	1,1	-16,1	2,6	-0,2	-0,9	4,8	-4,8	5,7	6,0	6,3	1,9
Снабдевање ел. енергијом	2,0	0,8	-4,4	9,7	-7,1	8,1	-14,9	12,5	2,7	-6,2	1,2
Запослени (у хиљ.)	2 082	1 985	1 901	1 866	1 866	1 865	1 845	1 896	1 914	1 977	2 053
Нето зараде (реални раст у %)	3,9	0,2	0,7	0,2	1,1	-1,5	-1,5	-2,1	2,5	0,9	3,9
Бруто инвестиције (стопа раста у %) ³	8,1	-22,5	-6,5	4,7	13,9	-12,0	-3,4	4,9	5,4	7,3	9,8 ¹
Бруто инвестиције (% БДП) ³	23,7	18,7	17,7	17,5	20,2	16,5	15,9	16,8	16,9	17,7	18,6 ¹
Извоз робе и услуга (млрд. ЕУР)	9,6	8,0	9,5	11,2	11,5	14,0	14,5	15,7	17,4	19,3	21,2 ²
Увоз робе и услуга (млрд. ЕУР)	18,3	13,1	14,2	16,5	17,0	17,8	18,1	18,6	20,0	22,3	25,4 ²
Нето извоз (% БДП)	-24,3	-15,6	-15,0	-15,1	-16,4	-10,6	-10,3	-8,2	-6,0	-7,7	-9,7 ²

Извор: РЗС, НБС, МФ.

¹ Процена РЗС-а (збир четири квартала).

² НБС (платни биланс).

³ Ревидирани подаци.

¹ Добрим делом захваљујући спровођењу трогодишњег аранжмана из предострожности са Међународним монетарним фондом.

1. Привредни биланс Србије

Табела 1. Макроекономски биланс, 2008–2018. (наставак)

	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018
Текући рачун платног биланса (% БДП)	20,0	6,3	6,5	10,3	10,9	5,8	5,6	3,5	2,9	5,2	5,2 ²
Стране директне инвестиције (% БДП)	7,0	6,4	3,6	9,4	2,2	3,6	3,5	5,1	5,2	6,2	7,5 ²
Фискални дефицит/суфицит (% БДП) ³	-2,5	-4,2	-4,3	-4,5	-6,4	-5,1	-6,2	-3,5	-1,2	1,1	0,6
Јавни дуг (% БДП) ³	26,8	30,9	39,5	42,8	52,9	56	66,2	70,0	67,8	57,9	53,8
Спољни дуг (% БДП)	58,8	68,6	74,5	68,1	76,1	70,4	72,4	73,5	72,1	65,3	62,9
Инфлација (крај периода)	8,6	6,6	10,3	7,0	12,2	2,2	1,7	1,5	1,6	3,0	2,0

Извор: РЗС, НБС, МФ.

² НБС (платни биланс).

³ Ревидирани подаци.

Конкурентност привреде Србије

1.6. Конкурентност привреде је кључна детермината дугорочног привредног раста. Реформски заостатак у појединим областима утиче на конкурентску позицију привреде Србије. Према индексу глобалне конкурентности (*The Global Competitiveness Index – GCI*), Србија је у 2018. напредовала за пет места и рангирана је на 65. место у свету (од 140 држава), односно налази се близу просека 140 обухваћених земаља. Од транзиционих држава региона, испред Србије се налазе привреде Румуније (52), Бугарске (51) и Словеније (35). **Највећи проблеми од укупно 12 стубова конкурентности су код стубова који мере развијеност и квалитет: Институције (стуб 1), Финансијски систем (стуб 9) и Величина тржишта (стуб 10).**

Табела 2. Конкурентност привреда држава (ранг GCI)

Показатељи	АЛБ.	БиХ	БУГ.	МАЂ.	СЕВ. МАК.	РУМ.	СЛО.	ХРВ.	ЦГ	СРБ.
GCI	76▲	91▼	51	48	84	52	35	68▼	71▲	65▲
Подиндекс: ПОДРЖАВАЈУЋЕ ОКРУЖЕЊЕ										
1. стуб: Институције (20 индикатора)	68	111	70	66	85	46	35	74	63	76▼
2. стуб: Инфраструктура (12)	100	89	58	28	80	55	35	36	86	48▲
3. стуб: Усвајање ИКТ-а (5)	74	86	30	51	70	36	43	53	58	60▼
4. стуб: Макроекономска стабилност (2)	97	73	52	43	70	53	1	106	102	64▲
Подиндекс: ЉУДСКИ КАПИТАЛ										
5. стуб: Здравство (1)	45	52	70	69	71	72	34	51	55	67=
6. стуб: Вештине (9)	47	87	60	49	81	69	29	65	52	56▲
Подиндекс: ТРЖИШТЕ										
7. стуб: Тржиште добара (8)	58	106	62	82	107	56	27	71	45	66▲
8. стуб: Тржиште рада (12)	34	112	50	83	78	56	43	96	25	52▲
9. стуб: Финансијски систем (9)	105	83	71	66	80	101	60	62	51	79▲
10. стуб: Величина тржишта (2)	108	99	64	48	109	41	82	78	132	75▼
Подиндекс: ЕКО-СИСТЕМ ИНОВАЦИЈА										
11. стуб: Динамика пословања (8)	48	106	61	75	57	64	24	81	50	59=
12. стуб: Способност за иновирањем (10)	91	114	48	39	98	57	28	63	74	56▲

■ Лидери ■ Најслабији резултати ▲ Раст ранга ▼ Пад ранга

Извор: WEF – *The Global Competitiveness Report 2018*.

1. Привредни биланс Србије

Привредни биланс – структурни аспект

- 1.7. Економско-финансијска анализа привреде Србије, у периоду 2015–2017, показује да је привреда после низа година изашла из зоне нерентабилности (од 2008. године, привреда је само у 2011. била нето добиташ) и да је све три године пословала позитивно. У том периоду привреда Србије увећала је нето добит за 37%, смањила нето губитак за 31,8% и увећала нето финансијски резултат за три пута (291,7%).
- 1.8. Настављен је тренд раста броја предузећа, укупан број предузећа повећан је за 8,8%, са 92 842 у 2015. на 101 012 у 2017. години.

Табела 3. Тренд раста броја предузећа – структура по величини, стопе раста

	2015	2016	2017	Стопа раста 2017/2015
Микро	80 605	84 602	87 507	8,6
Мала	9 551	10 172	10 604	11,0
Средња	2 188	2 268	2 376	8,6
Велика	498	505	525	5,4
Привреда – укупно	92 842	97 547	101 012	8,8

Извор: АПР.

- 1.9. Структура привреде по облику организовања показује доминацију друштва са ограниченом одговорношћу (94 295 или 94,3% у 2017), остали облици организовања: задруге (1,8%), ортачка (1,1%), акционарска друштва (1,0), јавна (0,6%) и остали облици организовања (1,2%). У периоду 2015–2017, број јавних предузећа повећан је за 22,3%, друштва са ограниченом одговорношћу за 9%, задруга за 11,2% и ортачких за 5%, док је смањен број акционарских друштава (-2,3%) и осталих облика организовања (-2,0%).
- 1.10. Стопе оснивања и гашења привредних друштава имале су стабилан тренд уз незнатне варијације, у периоду 2015–2017, али су показатељи пословне демографије погоршани у 2018. Нето ефекат у 2018. је погоршан за 17%, са просечних близу 6 000 нових привредних друштава на 4 800, односно на једно угашено предузеће основала су се 3,4 нова предузећа у 2015. и 2016, три у 2017. и свега 2,2 нова предузећа у 2018.

Табела 4. Тренд нето ефеката основаних и угашених привредних друштава, 2015–2018.

	Основана	Угашена	Стопа оснивања	Стопа гашења	Нето ефекат 1 (разлика)	Нето ефекат 2 (рацио)
2015	8 180	2 383	7,0	2,1	5 797	3,4
2016	8 429	2 458	7,0	2,0	5 971	3,4
2017	8 795	2 936	6,8	2,3	5 859	3,0
2018	8820	3 985	6,6	3,0	4 835	2,2

Извор: РЗС – истраживање на основу података АПР-а.

1. Привредни биланс Србије

1.11. Више од половине броја предузећа у Србији у 2017. години или нема запослених или запошљава једног радника! Њихов економски значај уопште није занемарљив, с обзиром на тренд повећања њихових учешћа у оствареним текућим (36,5%) и кумулираним губицима укупне привреде (35,2%).

Табела 5. Показатељи пословања предузећа са 0 или 1 запосленим

Показатељ	2015		2016		2017	
	износ	% привреде	износ	% привреде	износ	% привреде
Број предузећа	47 609	51,3	51 082	52,4	53 441	52,9
Број запослених	21 819	2,2	22 403	2,2	22 649	2,1
Нето добит (мил. ЕУР)	221	5,8	258	5,8	341	6,0
Нето губитак (мил. ЕУР)	545	21,0	692	28,0	695	36,5
Кумулирани губитак (мил. ЕУР)	7 025	24,7	9 505	31,9	10 958	35,2
Нето финансијски резултат (мил. ЕУР)	-325		-435		-354	

Извор: РЗС – истраживање на основу података АПР-а.

- 1.12. Број предузећа која се налазе у стечају и ликвидацији, због огромне задужености, константно се повећава. На крају 2017. у том статусу се налазило 6 562 предузећа, што је повећање за 4,4% (6,5% привреде, 0,3% радника). Њихово учешће у губитку и кумулираном губитку је и даље високо (22,9% и 27,2%). Мада је број активних стечајева око 30% од укупног броја предузећа у стечају и ликвидацији, висина губитака је слична².
- 1.13. Опредeљујући утицај на функционисање укупне привреде имају предузећа са више од 10 запослених: 12,1% учествује у укупном броју предузећа (12 206), 84% у запослености (902 241), 83,3% у добити, 81,4% у капиталу, 82,45% у приходу, 49,4% у губитку и 56,9% у кумулираном губитку привреде Србије. **Од укупног броја предузећа са више од 10 запослених, 90% предузећа пословало је позитивно (добиташи).**
- 1.14. У периоду 2015–2017. укупан број запослених је повећан за 8,2%. Највећи раст запослености регистрован је код малих (раст за 11,7%) и средњих (9,2%), нешто мањи код великих (7,3%) и микро предузећа (4,6%). Сектор великих предузећа запошљава 42,5%, а сектор средњих 22,5% укупно запослених. У 2017. више од 3/4 радника је запослено у друштвима са ограниченом одговорношћу (76,4%), 11% у јавним предузећима и 11% у акционарским друштвима.

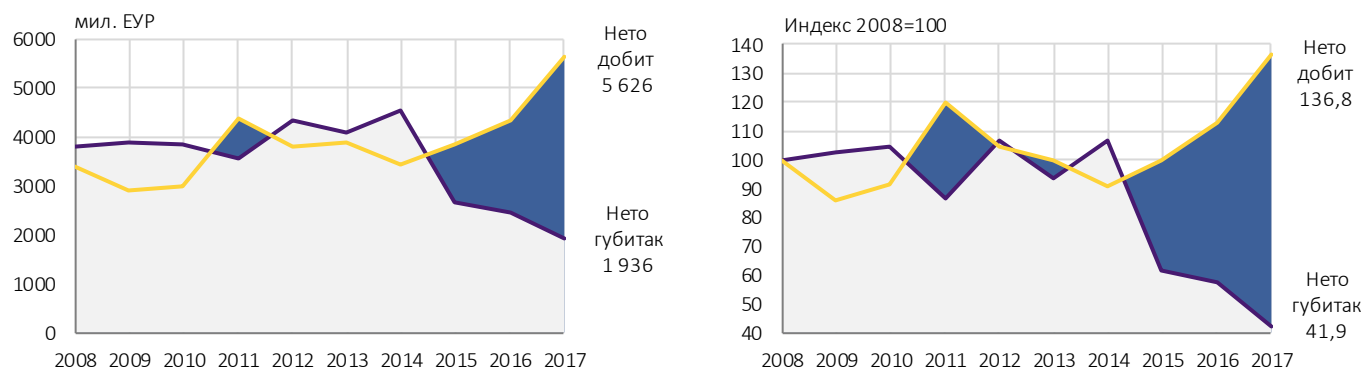
² На основу података Агенције за лиценцирање стечајних управника (АЛСУ), на дан 3. јануара 2019. било је покренуто 2.079 активних стечајних поступака. Анализа 1.613 завршних рачуна за 2017. показује да је висина њихових губитака 24,5%, односно 27,1% кумулираних укупних губитака привреде.

1. Привредни биланс Србије

Резултати пословања привреде

1.15. У периоду 2015–2017. настављен је тренд повећања позитивног нето резултата пословања привреде, у 2017. години нето добит је скоро три пута била већа од нето губитка. У поређењу са предкризном, 2008. годином, нето добит привреде је тек 2015. достигла ниво из 2008. (индекс 99,8), да би 2016. и 2017. била 13%, односно 37% изнад нивоа из 2008. Рекордни нето губитак од 4,5 млрд. ЕУР привреда је направила 2014. године (у кризној, 2009. нето губитак је износио 3,9 млрд. ЕУР), да би у 2015. години пао на 2,7 млрд. ЕУР, 2,5 млрд. ЕУР у 2016. и 1,9 млрд. ЕУР у 2017. У поређењу са 2008, нето губитак привреде је смањен за 58,1%.

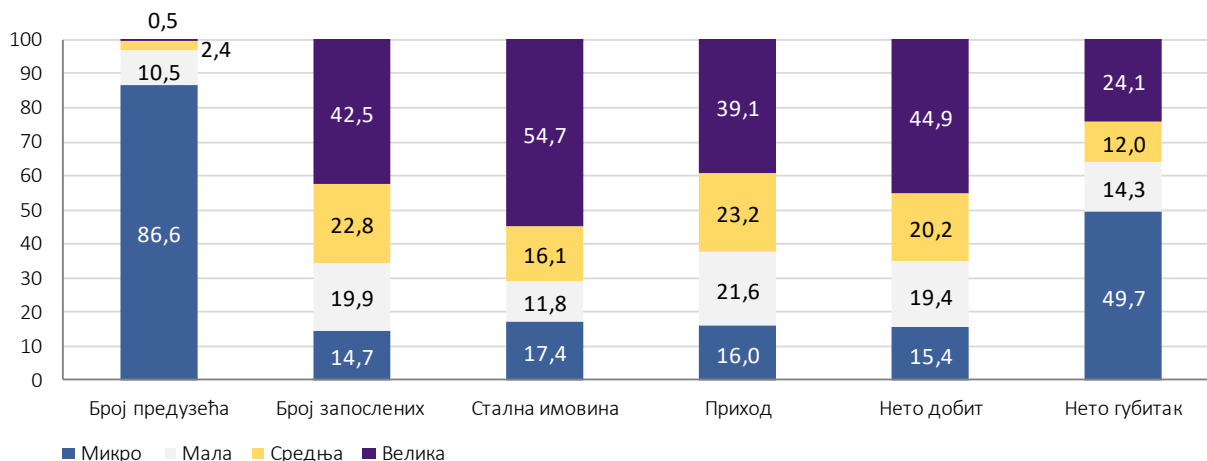
Графикон 1. Позитиван нето финансијски резултат привреде, 2015–2017.

Извор: РЗС – истраживање на основу података АПР-а.

1.16. Анализа пословања предузећа по величини у периоду 2015–2017. показује раст свих кључних индикатора пословања. Највећу стопу раста броја предузећа и броја запослених бележе мала (по 11%) и средња предузећа (по 9%), стопа раста имовине била је највећа код микро (19%), малих (11%) и великих предузећа (10%), укупан приход код малих (18%) и великих предузећа (17%), нето добит код великих предузећа (171%), док је највеће смањење нето губитка регистровано код великих предузећа (42%). У структури, највеће промене су у структури укупних нето губитака, односно смањење учешћа нето губитка великих и средњих предузећа (са 52% на 36%).

Графикон 2. Резултати пословања привреде по величини предузећа, 2017. (%)

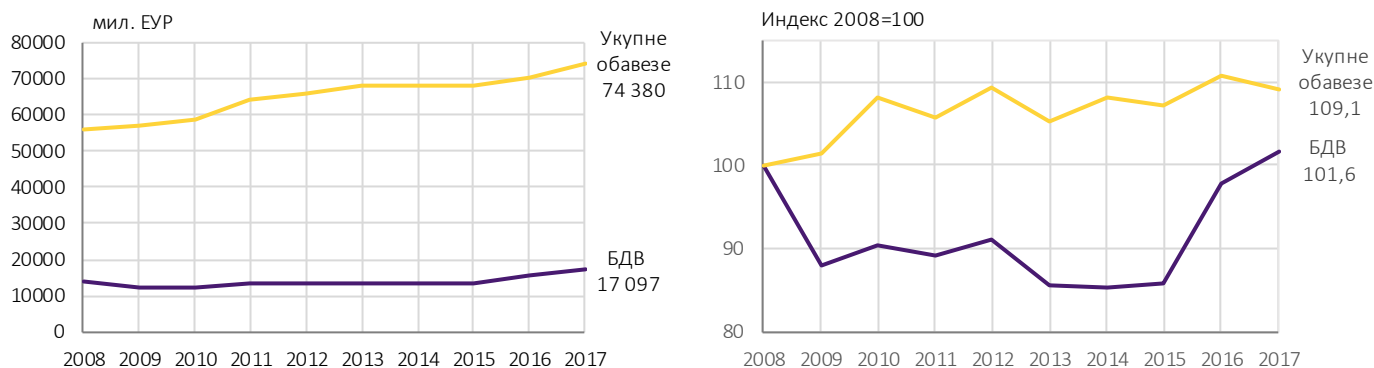

Извор: РЗС – истраживање на основу података АПР-а.

1. Привредни биланс Србије

1.17. Новостворена вредност привреде је, након пада 2009. године, због светске економске кризе, релативно тек 2016. године на нивоу из 2008. године (15,3 млрд. ЕУР), док укупне обавезе привредних друштава настављају са растом, тако да су у 2017. достигле рекордну висину од 74,4 млрд. ЕУР, односно 4,3 пута превазилазе остварени БДВ. У односу на предкризну, 2008, укупне обавезе бележе раст од 9,1%, док је раст БДВ-а свега 1,6%. Без повећања новостворене вредности, растућа неликвидност и задуженост предузећа може довести до озбиљних последица у функционисању укупне економије.

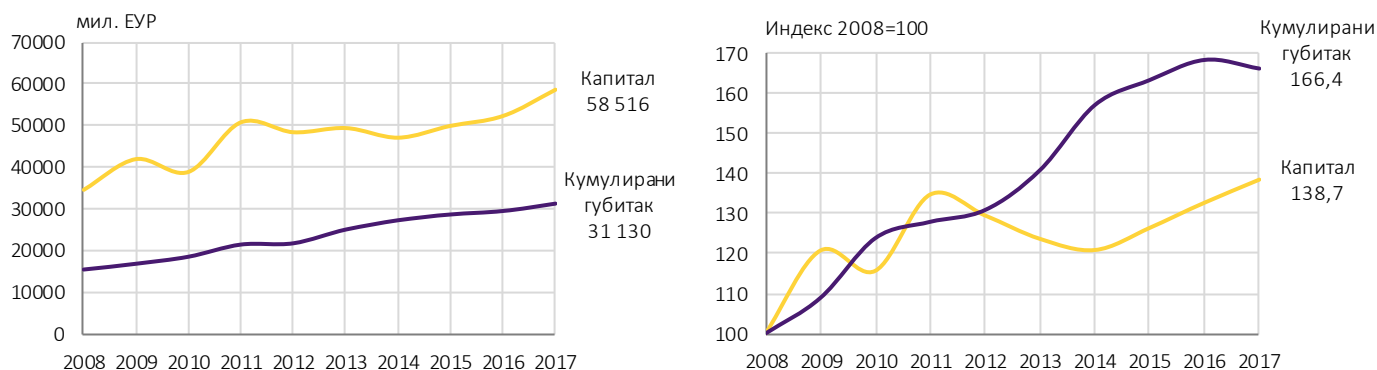
Графикон 3. БДВ и укупне обавезе привреде, 2008–2017.

Извор: РЗС – истраживање на основу података АПР-а.

1.18. Током читавог процеса транзиције пословање привреде је било оптерећено високим кумулираним губицима. Од 2008, кумулирани губици су се до 2017. удвостручили (са 15,4 на 31,1 млрд. ЕУР). У посткризном периоду кумулирани губитак је повећан за 67%, док је раст капитала свега 39%. Како губици умањују капитал, финансијски положај привреде је и даље тежак: сопствени капитал (капитал умањен за губитак изнад вредности капитала и неуплаћени уписани капитал) чини 37,8% укупне пасиве, што значи да се више од 60% средстава финансира из позајмљених извора. Тренд је, ипак, охрабрујући, јер се, примера ради, 2012. године 2/3 средстава финансирало из позајмљених извора.

Графикон 4. Капитал и кумулирани губици, 2008–2017.

Извор: РЗС – истраживање на основу података АПР-а.

1. Привредни биланс Србије

1.19. Стопа изгубљеног капитала у 2017. смањена је, у односу на 2015, за 2,8 процентна поена, али је и даље висока (40,7%).

Табела 6. Тренд стопе изгубљеног капитала (%)

	2015	2016	2017
Микро	77,8	80,7	84,1
Мала	32,6	33,1	35,5
Средња	44,2	35,4	29,4
Велика	33,2	32,2	27,8
Привреда – укупно	43,5	42,9	40,7

Извор: РЗС – истраживање на основу података АПР-а.

1.20. Сумарни приказ показује да су кључни трендови у пословању привреде, у периоду 2015–2017, позитивни. **Посебно су позитивни финансијски показатељи у пословању великих предузећа:** раст нето добити од 64,4% и смањење губитака од 43,8%. Резултати пословања у сегменту малих и средњих предузећа су значајно скромнији.

Табела 7. Стопе раста/пада финансијских показатеља пословања привреде, 2015–2017. (%)

	Приход	Нето добит	Нето губитак
МСП	8,7	20,6	-26,9
Велика	13,5	64,4	-43,8
Привреда – укупно	10,5	37,0	-31,8

Извор: РЗС – истраживање на основу података АПР-а.

2. Биланс јавних предузећа

2.1. Јавни сектор у Србији је смањен, али је и даље предимензиониран. У 2017. регистровано је 611 јавних предузећа, што је смањење, у односу на 2016, за 10%. Смањење је највећим делом резултанта укидања локалних дирекција за изградњу, урбанизам и стамбене послове и приватизације локалних ЈП из области емитовања радио и ТВ програма.

Табела 8. Биланс ЈП у Србији, 2015–2017.

Јавна предузећа	Број предузећа			Број запослених			Приход			Добит			Губитак			Кумулирани губитак		
	2015	2016	2017	2015	2016	2017	% учешћа у привреди											
							2015	2016	2017	2015	2016	2017	2015	2016	2017	2015	2016	2017
Републичка ЈП	38	38	38	9 6197	93 159	90 285	6,7	6,7	6,2	6,8	6,8	8,4	5,3	5,9	6,0	14,2	13,2	13,2
Инфраструктурна	15	15	15	9 1890	89 055	85 754	6,4	6,2	5,8	6,2	5,9	7,8	5,2	5,8	5,8	14,2	13,2	13,1
Остала	23	23	23	4 307	4 104	4 531	0,4	0,5	0,4	0,6	0,9	0,6	0,1	0,1	0,2	0,0	0,0	0,1
АП Војводина	3	3	3	2 028	2 050	2 050	0,1	0,1	0,1	0,0	0,1	0,0	0,2	0,0	0,0	0,1	0,1	0,1
АП КиМ	3	3	3	4 359	4 276	4 160	0,1	0,1	0,1	0,0	0,0	0,2	1,1	0,9	0,3	1,6	1,6	1,6
Локална ЈКП	643	638	567	63 702	60 826	58 697	2,4	2,0	1,9	2,0	3,0	1,9	1,3	1,2	1,2	1,6	1,6	1,9
УКУПНО ЈП	687	682	611	166 286	160 311	155 192	9,3	8,9	8,3	8,8	9,9	10,5	7,8	8,0	7,5	17,5	16,5	16,8

Извор: АПР, МФ (Управа за трезор).

Напомена: Предузећа која су поднела финансијске извештаје АПР-у и МФ-у (Управа за трезор).

Основне координате пословања јавних предузећа у 2017:

- Јавна предузећа су у 2017. чинила 0,6% укупних привредних друштава, запошљавала 155 192 радника (14,5% укупно запослених), ангаžовала 34,7% капитала, остварила 10,5% добити и 7,5% губитка привреде.
- Укупан финансијски резултат ЈП у 2017. је био позитиван и износио је 444,5 мил. ЕУР. На такав резултат највише је утицала нето добит коју је остварило ЈП „Србијагас“ (160 мил. ЕУР).
- Један од кључних проблема финансијског пословања ЈП је висока задуженост – укупне обавезе (11,8 млрд. ЕУР) у 2017. чиниле су 58,4% вредности капитала. Задуженост је највише лоцирана у групи ЈП-15 (70% укупних обавеза, 52,2% вредности капитала).
- Групе осталих републичких ЈП и локалних ЈП учествују са по 13% у укупним обавезама ЈП: у групи осталих републичких ЈП обавезе су лоциране у Коридорима Србије (10% укупних обавеза, послује скоро без капитала), а у групи локалних ЈП обавезе су лоциране највише у Београдским електранама и ГСП Београд (2,6% укупних обавеза ЈП).
- Иако се број запослених у ЈП смањује, њихово учешће у привреди је још увек високо (14,5%).
- Републичка инфраструктурна ЈП ангажују 55,3% запослених, а локална јавна предузећа 37,8%.

Тренд пословања јавних предузећа 2015–2017:

- смањење укупног броја јавних предузећа за 10%, услед смањења броја локалних ЈП;
- смањење укупног броја запослених у ЈП за -6,4%, на републичком нивоу -6,2%, на локалном -8%;
- учешће укупног прихода ЈП у привреди је релативно смањено за 1 п. п., са 9,3% на 8,3%;
- учешће укупне добити ЈП у привреди је релативно порасло за 1,7 п. п.; са 8,8% на 10,5%, захваљујући искључиво расту добити великих републичких инфраструктурних јавних предузећа (ЈП-15);
- тренд смањења релативног учешћа и текућих и кумулираних губитака ЈП у укупним губицима знатно је спорији од тренда смањења релативног учешћа и текућих и кумулираних губитака остатка привреде.

2. Биланс јавних предузећа

Републичка инфраструктурна велика јавна предузећа

- 2.2. Анализа обухвата 15 великих инфраструктурних предузећа чији је оснивач Република Србија, од чега су девет јавна предузећа и шест велика предузећа која су променила правни статус из ЈП у акционарско друштво³.
- 2.3. Предимензиониран јавни сектор у Србији првенствено се огледа у висини учешћа 15 републичких великих инфраструктурних јавних предузећа у укупној привреди: у 2017. запошљавала су 85 754 радника или 8% укупно запослених, остварила 5,2 млрд. ЕУР прихода (5,8%), 440 мил. ЕУР нето добити (7,8%), али и 113 мил. ЕУР губитака (5,8% привреде), 13,1% кумулираног губитка (4 млрд. ЕУР) и 11,2% обавеза (8,3 млрд. ЕУР). У укупној новоствореној вредности привреде учествовала су са 13,3% (2,3 млрд. ЕУР).

Табела 9. Пословање републичких инфраструктурних ЈП у 2017.

	Број запослених	Укупан приход (мил. ЕУР)	Укупне обавезе (мил. ЕУР)	Нето добит (мил. ЕУР)	Нето губитак (мил. ЕУР)	Нето фин. резултат (мил. ЕУР)	Кум. губитак (мил. ЕУР)	Просечне нето зараде (ЕУР)	БДВ (мил. ЕУР)
1. ЈП ЕПС	29 154	2 101,0	2 750,6	53,9	0,0	53,9	1 045,8	710,8	1 202,5
2. „Телеком Србија“ а. д.	12 032	1 073,4	785,8	124,4	0,0	124,4	0,0	607,3	367,5
3. ЈП „Србијагас“	4 905	796,4	1 623,9	159,6	0,0	159,6	992,4	535,6	254,0
4. ЈП „Пошта Србије“	15 039	231,0	70,0	32,3	0,0	32,3	0,0	355,4	151,4
5. ЕМС а. д.	1 630	218,4	258,3	25,5	0,0	25,5	0,0	636,0	92,8
6. ЈП „Транснафта“	139	9,4	2,9	2,0	0,0	2,0	0,0	817,3	6,6
7. ЈП „Скијалишта Србије“	308	11,4	68,9	1,2	0,0	1,2	2,6	313,4	3,8
8. ЈП „Србијашуме“	3 011	66,4	41,5	3,8	0,0	3,8	0,0	363,6	38,0
9. ЈП „Србијаводе“	142	14,9	151,6	0,2	0,0	0,2	0,7	608,4	-7,7
10. ЈП „Путеви Србије“	1 595	237,3	1 193,2	0,0	68,0	-68,0	455,8	496,7	47,8
11. ЈП ПЕУ „Ресавица“	4 239	57,3	139,6	0,0	20,1	-20,1	190,1	450,6	5,8
12. „Инфраструктура железнице Србије“ а. д.	7 787	124,9	457,5	0,0	18,1	-18,1	732,0	326,7	101,9
13. „Србија карго“ а. д.	3 248	98,8	61,2	6,8	0,0	6,8	123,1	342,1	35,8
14. „Србија воз“ а. д.	2 425	61,8	117,2	0,0	6,5	-6,5	23,4	338,0	-12,4
15. „Железнице Србије“ а.д.	100	69,8	604,7	30,1	0,0	30,1	524,7	578,7	6,9
ЈП-15	85 754	5 172,2	8 326,6	439,7	112,6	327,1	4 090,3	535,6	2 294,6

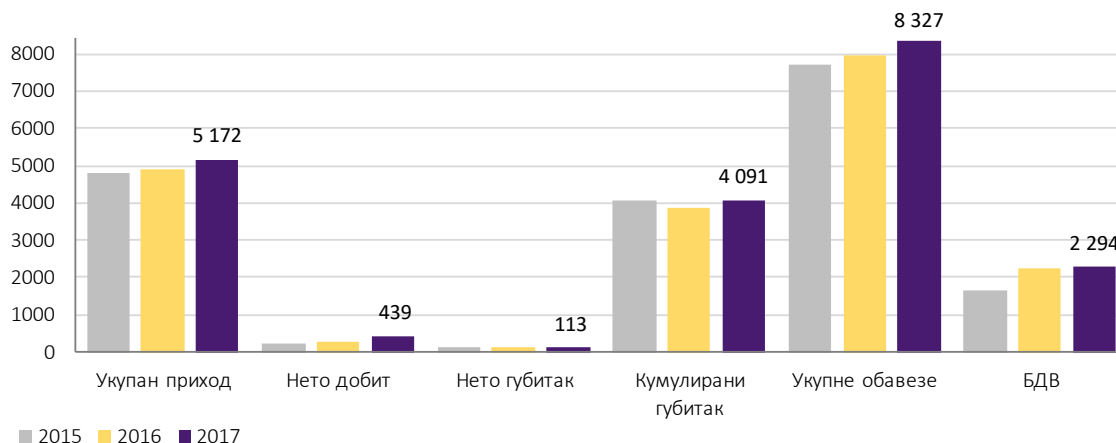
Извор: РЗС истраживање на основу података АПР-а.

³ „Железнице Србије“ а. д., „Инфраструктура железнице Србије“ а. д., „Србија воз“ а. д., „Србија карго“ а. д., ЕМС а. д. и „Телеком Србија“ а. д.

2. Биланс јавних предузећа

- 2.4. Позитивном тренду пословања привреде у периоду 2015–2017. значајан допринос је дало и позитивно пословање 15 републичких ЈП. Смањен је укупан број запослених (-6,7%), повећан је укупан приход (за 0,6%, у привреди 10,5%) и нето добит (за 71,7%, у привреди 37%), смањен је нето губитак (-23,9%, у привреди -31,8%), али су и повећане укупне обавезе (за 1,1%, у привреди је раст износио 1,8%).

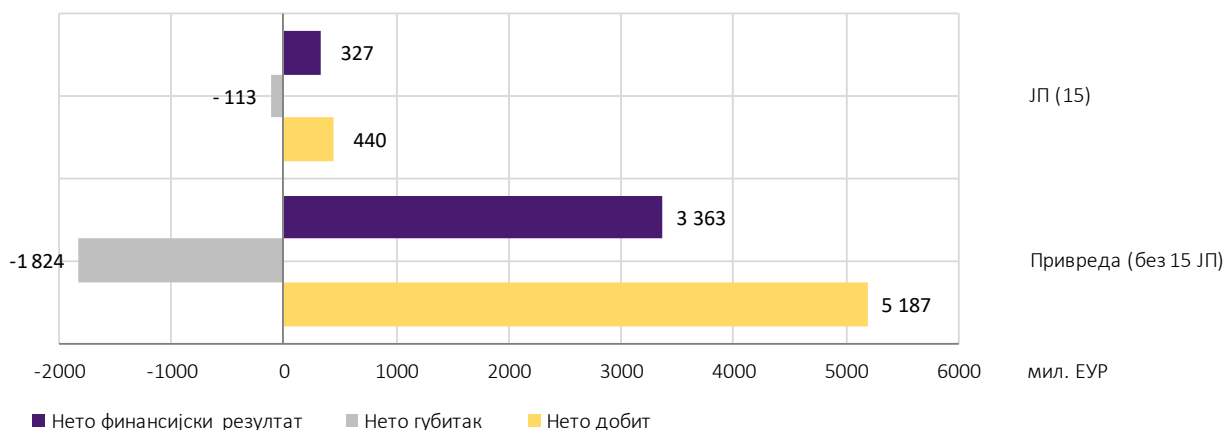
Графикон 5. Пословање 15 републичких ЈП, 2015–2017. (мил. ЕУР)

Извор: РЗС истраживање на основу података АПР-а.

- 2.5. Нето позитиван финансијски резултат ЈП (15) у 2017. износио је 10% нето финансијског резултата привреде без ЈП-15 (8,9% укупне привреде).

Графикон 6. Пословање ЈП-15 у односу на привреду у 2017.

Извор: РЗС истраживање.

- 2.6. Услед великог утицаја на укупна привредна кретања и кумулираних развојних проблема, 15 републичких инфраструктурних ЈП су од 2001. године обухваћена структурним реформама. Међутим, и после седамнаест година транзиције и спроведених реформи укупна активност републичких ЈП реално је мања за 42% у односу на 2001. годину (реалан пад укупног прихода -42,1%). С друге стране, позитивно је што је смањен огроман губитак (реално -86,2%), док је нето добит реално повећана за 30 пута (учешће добити 15 републичких ЈП у 2001. износило је 1,7% укупне добити привреде, 2012. је повећано на 3,3%, да би 2017. године учешће повећано на 7,8% добити привреде).

2. Биланс јавних предузећа

Табела 10. Транзициони раст/пад финансијских индикатора републичких ЈП (2001=100)

		Укупан приход	Нето добит	Губитак
15 републичких ЈП	2001	100,0	100,0	100,0
	2012	56,5	923,5	89,5
	2015	57,6	1 766,9	18,1
	2017	57,9	3 032,9	13,8

Извор: РЗС истраживање на основу података АПР-а.

- 2.7. Ефекат реструктурирања републичких ЈП, изражен у смањењу броја запослених у јавном сектору (поред радника који су остали без посла, обухвата и запослене који раде у приватизованим и издвојеним предузећима, услед организационог реструктурирања), био је карактеристичан за транзициони период 2001–2012. Наиме, у том периоду укупан број запослених у 15 републичких ЈП смањен је за 40% (за 56 370 радника, са 142 457 на 86 087). **У периоду 2012–2017, укупан број запослених у 15 републичких ЈП фактички је на истом нивоу (85 754 у 2017).**
- 2.8. **Тренд вредности аналитичких показатеља пословања републичких јавних предузећа у периоду 2015–2017. код већине показатеља је позитиван.** Економичност и стопа губитка су на сличном нивоу као и просек привреде, стопа добити ЈП-15 у 2017. је за 1/4 већа од стопе добити привреде. Продуктивност је, и поред нешто бржег раста од привреде, и даље значајно испод просечне продуктивности у привреди. **Највећи проблем је раст неликвидности у односу на просечну у привреди (ликвидност ЈП-15 је двоструко нижа од просечне у привреди).** Разлози леже у расту краткорочних обавеза и смањењу обртних средстава код појединих ЈП-15 (коефицијент ликвидности у 2017: „Путеви Србије“ 0,02; „Србијагас“ 0,19; „Скијалишта Србије“ 0,07; „Инфраструктура железнице“ 0,17; „Србијаводе“ 0,17).

Табела 11. Квалитативни показатељи пословања републичких ЈП, 2015–2017.

	2015		2016		2017	
	Привреда	ЈП-15	Привреда	ЈП-15	Привреда	ЈП-15
Продуктивност (хиљ. РСД) ¹	9 626	6 631	9 642	6 994	9 837	7 146
Економичност	1,02	1,03	1,12	1,05	1,05	1,08
Ликвидност	0,89	0,55	0,91	0,51	0,95	0,46
Стопа добити	5,09	4,98	5,06	5,18	6,31	8,50
Стопа губитка	3,52	2,88	2,89	2,89	2,17	2,18

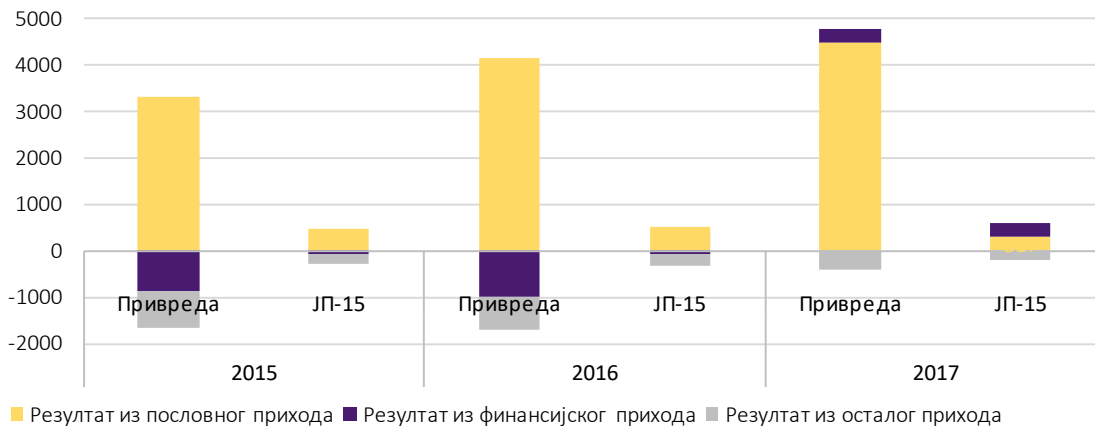
Извор: РЗС истраживање на основу података АПР-а.

¹ У сталним ценама 2017.

- 2.9. Укупни резултат прихода и расхода (разлика прихода и расхода) у републичким ЈП-15 је повећан за 2,5 пута (са 151 мил. ЕУР у 2015. на 373 мил. ЕУР у 2017), али је тај раст био спорији од раста резултата у привреди који је повећан за 2,7 пута (са 1,65 млрд. ЕУР на 4,39 млрд. ЕУР). **У структури укупног резултата код ЈП-15, за 1/3 смањен је пословни резултат у 2017,** али је зато резултат из финансирања из негативне зоне прешао у позитивну (17% нижи од пословног резултата).

2. Биланс јавних предузећа

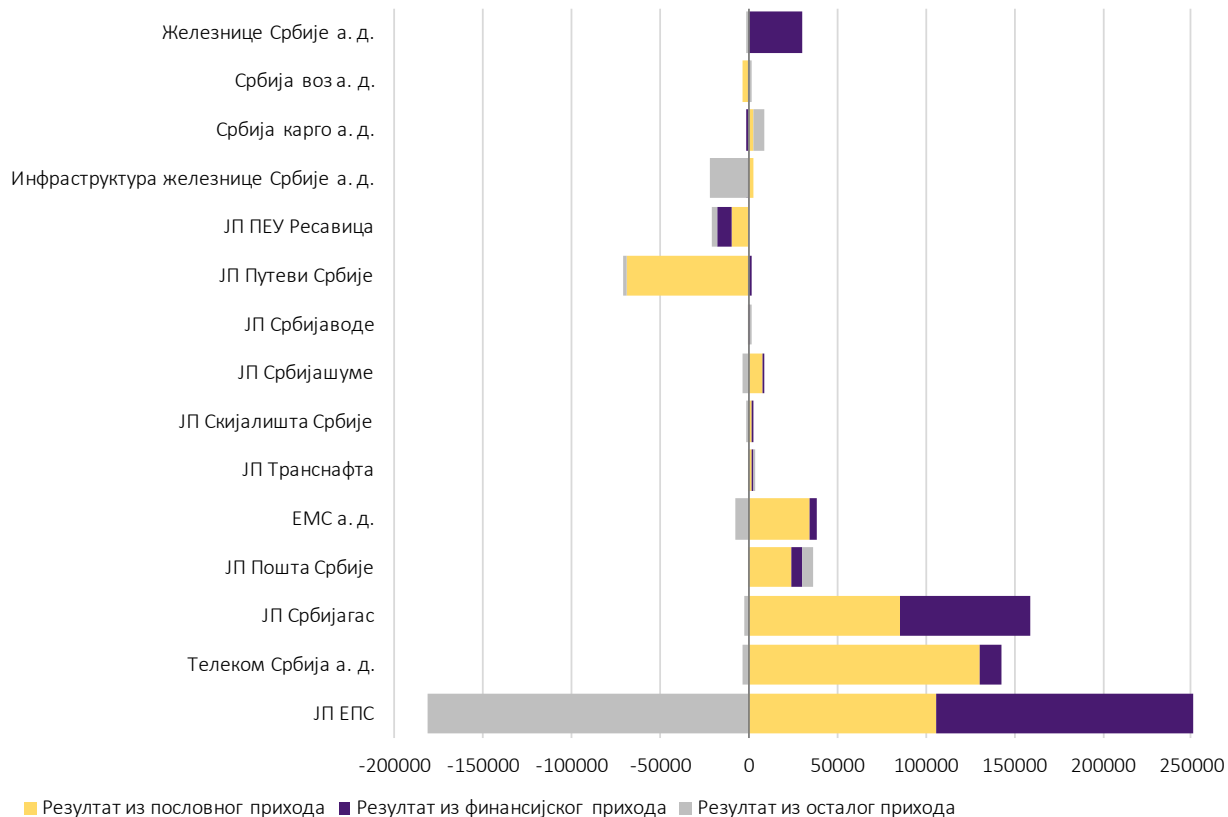
Графикон 7. Структура укупних прихода и расхода (мил. ЕУР)

Извор: РЗС истраживање на основу података АПР-а.

2.10. Највећи позитиван пословни резултат (ЕБИТ) у 2017. остварен је у „Телекому Србија“ а. д. (130,5 мил. ЕУР), ЈП ЕПС (105,8 мил. ЕУР), ЈП „Србијас“ (85,8 мил. ЕУР), ЕМС а. д. (35 мил. ЕУР) и ЈП „Пошта Србије“ (24 мил. ЕУР). Негативан пословни резултат регистрован је у ЈП „Путеви Србије“ (-68,5 мил. ЕУР), ЈП ПЕУ „Ресавица“ (-9,4 мил. ЕУР) и „Србија воз“ а. д. (-3,4 мил. ЕУР).

Графикон 8. Финансијски резултат ЈП-15 из редовног пословања, 2017. (хиљ. ЕУР)

Извор: РЗС истраживање на основу података АПР-а.

2. Биланс јавних предузећа

Највећи позитиван резултат из финансирања остварили су ЈП ЕПС (144,9 мил. ЕУР) и ЈП „Србијагас“ (73,5 мил. ЕУР), док је највећи негативан регистрован у ЈП ПЕУ „Ресавица“ (-8,7 мил. ЕУР). Позитиван резултат из финансирања ЈП ЕПС у 2017, у односу на 2016, највећим делом резултат је прихода од позитивних курсних разлика (повећање 5,5 пута). У подбилансу резултат из осталог прихода ЈП ЕПС је забележио негативан резултат у износу од -181,5 мил. ЕУР.

- 2.11. Највећа вредност сталне имовине концентрисана је у четири републичка ЈП: ЕПС, „Инфраструктура железнице“, „Телеком“ и „Путеви Србије“ (80,5% вредности сталне имовине ЈП-15, односно 24% вредности у привреди). ЕПС, „Телеком“ и „Србијагас“ располажу са 4/5 обртне имовине ЈП-15 (3,8% привреде).

Табела 12. Структура средстава ЈП-15, 2017.

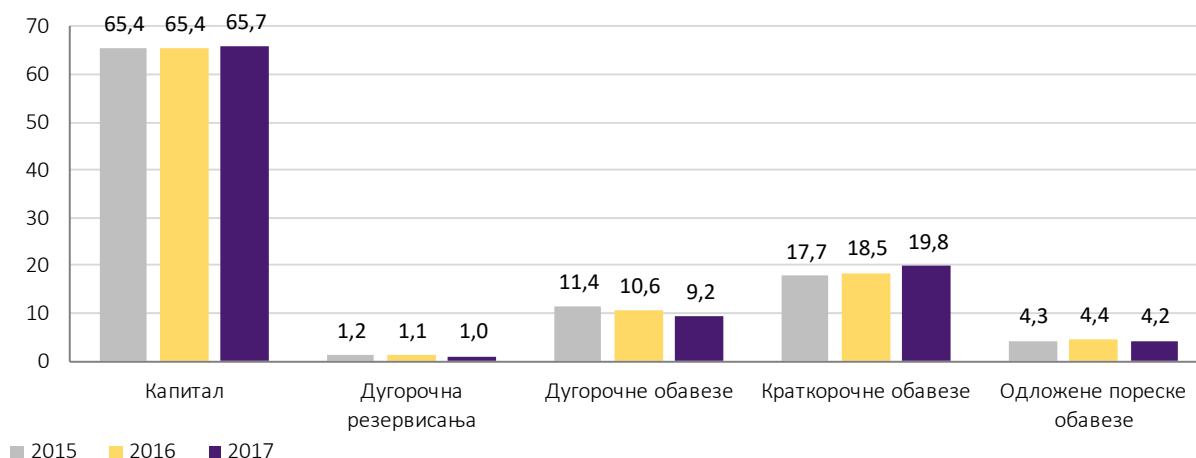
	Стална имовина %	Обртна имовина %
1. ЈП ЕПС	41,4	50,8
2. „Телеком Србија“ а. д.	8,1	18,9
3. ЈП „Србијагас“	5,2	12,1
4. ЈП „Пошта Србије“	1,0	4,8
5. ЕМС а. д.	3,3	2,8
6. ЈП „Транснафта“	0,1	0,6
7. ЈП „Скијалишта Србије“	0,4	0,2
8. ЈП „Србијашуме“	5,3	0,8
9. ЈП „Србијаводе“	0,8	0,7
10. ЈП „Путеви Србије“	20,9	0,9
11. ЈП ПЕУ „Ресавица“	0,2	0,6
12. „Инфраструктура железнице Србије“ а. д.	10,1	2,7
13. „Србија карго“ а. д.	0,7	2,2
14. „Србија воз“ а. д.	1,3	1,1
15. „Железнице Србије“ а. д.	0,9	0,8
ЈП-15	100,0	100,0

Извор: РЗС истраживање на основу података АПР-а.

- 2.12. У структури извора средстава ЈП-15, у периоду 2015–2017, капитал учествује са 2/3. Значајно је да се вредност капитала ЈП-15 није променила у овом периоду. Суштинска промена у структури извора средстава код ЈП-15 је тренд смањења дугорочних обавеза (за 2,2 структурна поена, односно за 17,5%) и повећање краткорочних обавеза (за 2,1 структурни поен, односно за 12,1%).

2. Биланс јавних предузећа

Графикон 9. Структура извора средстава ЈП-15 (%)

Извор: РЗС истраживање на основу података АПР-а.

2.13. Појединачна анализа ЈП-15 показује да је већина предузећа солвентна у периоду 2015–2017. Несолвентност је најизраженија код ПЕУ „Ресавица“, „Србијагас“ и „Железнице Србије“, код којих су обавезе веће од пословне имовине. Најсолвентнија ЈП су „Транснафта“ и „Србијашуме“. Позитивни трендови побољшања солвентности регистровани су у ЕПС-у, „Пошти Србије“ и ЈП „Србијашуме“.

Табела 13. Солвентност ЈП-15

	Пословна имовина / укупне обавезе		
	2015	2016	2017
ЈП ЕПС	3,52	3,67	3,62
„Телеком Србија“ а. д.	2,72	2,80	2,79
ЈП „Србијагас“	0,70	0,73	0,85
ЈП „Пошта Србије“	4,10	4,35	4,60
ЕМС а. д.	2,73	2,80	2,96
ЈП „Транснафта“	20,41	22,06	14,88
ЈП „Скијалишта Србије“	1,47	1,48	1,44
ЈП „Србијашуме“	16,06	13,60	27,64
ЈП Србијаводе“	1,39	1,35	1,30
ЈП „Путеви Србије“	4,28	4,01	3,75
ЈП ПЕУ „Ресавица“	0,57	0,59	0,47
„Инфраструктура железнице Србије“ а. д.	9,73	6,39	4,86
„Србија карго“ а. д.	2,93	3,24	3,32
„Србија воз“ а. д.	7,83	2,57	2,65
„Железнице Србије“ а. д.	0,33	0,37	0,36
ЈП (15)	2,76	2,78	2,83

Извор: АПР, РЗС истраживање.

2. Биланс јавних предузећа

- 2.14. Огромни кумулирани губици из претходног периода утицали су и на смањење вредности капитала солвентних предузећа са високим учешћем капитала у укупним изворима (ЕПС, „Железнице Србије“ и „Путеви Србије“), од којих навећу стопу изгубљеног капитала има „Железнице Србије“ а. д. (375,8%). Високе стопе изгубљеног капитала имају ПЕУ „Ресавица“ (164,1%) и „Србијагас“ (132,7%).

Табела 14. Стопа изгубљеног капитала, 2017.

	Капитал (мил. ЕУР)	Кумулирани губитак (мил. ЕУР)	Стопа изгубљеног капитала (%)
Привреда	58 516	31 130	40,7
1. ЈП ЕПС	7 204	1 046	12,7
2. „Телеком Србија“ а. д.	1 405	0	0,0
3. ЈП „Србијагас“	0	992	132,7
4. ЈП „Пошта Србије“	252	0	0,0
5. ЕМС а. д.	506	0	0,0
6. ЈП „Транснафта“	40	0	0,0
7. ЈП „Скијалишта Србије“	31	3	7,8
8. ЈП „Србијашуме“	1 103	0	0,0
9. ЈП „Србијаводе“	45	1	1,6
10. ЈП „Путеви Србије“	3 277	456	12,2
11. ЈП ПЕУ „Ресавица“	0	190	164,1
12. „Инфраструктура железнице Србије“ а. д.	1 766	732	29,3
13. „Србија карго“ а. д.	142	123	46,5
14. „Србија воз“ а. д.	194	23	10,7
15. „Железнице Србије“ а. д.	0	525	375,8
ЈП-15	15 965	4 090	21,1

Извор: РЗС истраживање на основу података АПР-а.

- 2.15. Републичка инфраструктурна ЈП-15 већ дужи период послују у условима финансијске неравнотеже (златно билансно правило финансирања гласи: стална имовина треба да буде финансирана дугорочним изворима финансирања). Анализа њиховог НОФ-а⁴ показује да је тренд финансијске неравнотеже најизраженији у „Србијагасу“, „Путевима Србије“ и железничким ЈП. Финансијски најстабилнија ЈП су ЈП ЕПС, „Пошта Србије“ и „Транснафта“.

⁴ НОФ се добија као разлика дугорочних извора финансирања и нето сталне имовине.

2. Биланс јавних предузећа

Табела 15. Финансијска неравнотежа ЈП-15 у 2017. (у мил. ЕУР)

ЈП-15	Нето обртни фонд		
	2015	2016	2017
1 ЈП ЕПС ¹	343,7	470,1	285,0
2 „Телеком Србија“ а. д. ¹	-61,6	-32,1	-2,4
3 ЈП „Србијагас“ ¹	-839,2	-1043,2	-1136,8
4 ЈП „Пошта Србије“ ¹	68,8	74,9	73,7
5 ЕМС а. д. ¹	-17,2	-32,4	-34,0
6 ЈП „Транснафта“	12,4	13,2	10,2
7 ЈП „Скијалишта Србије“ ¹	-59,3	-57,2	-62,8
8 ЈП „Србијашуме“	-8,9	-7,8	-4,6
9 ЈП Србијаводе“	-103,9	-117,0	-133,9
10 ЈП „Путеви Србије“	-580,8	-693,2	-821,2
11 ЈП ПЕУ „Ресавица“ ¹	-29,0	-29,2	-43,0
12 „Инфраструктура железнице Србије“ а. д.	-99,4	-175,9	-288,3
13 „Србија карго“ а. д.	-21,8	-4,0	4,0
14 „Србија воз“ а. д.	-3,0	-78,8	-73,1
15 „Железнице Србије“ а. д. ¹	-312,6	-306,7	-330,1
ЈП-15	-1 711,9	-2 019,2	-2 557,2

Извор: РЗС истраживање на основу података АПР-а.

¹Консолидовани финансијски извештаји.

- 2.16. **Укупне обавезе ЈП-15 у 2017. години (8,3 млрд. ЕУР) чине 11,2% обавеза привреде.** У односу на 2012. годину укупне обавезе привреде повећане су за 1,9%, док су обавезе ЈП-15 повећане за 21,4%. У оквиру укупних обавеза ЈП-15 дугорочне обавезе су 42,1% (43,2% у 2012. години), док је њихово учешће у укупним обавезама привреде знатно ниже (32,2%).
- 2.17. **Укупне обавезе су, константно, највећим делом сконцентрисане у шест ЈП:** ЕПС (1/3), „Србијагас“ (1/5), „Путеви Србије“ (1/7%), „Телеком“ а. д. (1/10), „Железнице Србије“ (7,3%) и „Инфраструктура железнице Србије“ (5,5%). **Дугорочна задуженост ових предузећа чини 90,3% дугорочних обавеза јавних предузећа, уз доминантно учешће ЕПС-а (55%).**

Табела 16. Укупне обавезе, структура, стопа раста

	мил. ЕУР	ЈП-15 = 100	Стопа раста 2017/2015
ЈП ЕПС	2 751	33,0	0,93
ЈП „Србијагас“	1 624	19,5	-9,09
ЈП „Путеви Србије“	1 193	14,3	9,70
„Телеком Србија“ а. д.	786	9,4	-7,14
„Железнице Србије“ а. д.	605	7,3	-16,81
„Инфраструктура железнице Србије“ а. д.	457	5,5	112,22
Остала ЈП-9	911	10,9	7,29
ЈП-15	8 327	100,0	1,10

Извор: РЗС истраживање на основу података АПР-а.

2. Биланс јавних предузећа

- 2.18. Структура пасиве (однос сопствених и позајмљених средстава) у периоду 2015–2017. није се променила. Укупне обавезе чине у просеку 1/3 укупних извора финансирања. Највећу задуженост већ дужи низ година имају ЈП која немају сопствене изворе средстава („Србијагас“, ПЕУ „Ресавица“ и „Железнице Србије“). Њихова пословна активност у целости се финансира из позајмљених извора. Задуженост не оптерећује пословање два ЈП-15: „Транснафту“ и ЈП „Србијашуме“.

Табела 17. Задуженост ЈП-15 (%)

	Укупне обавезе / укупни извори финансирања		
	2015	2016	2017
ЈП ЕПС	28,39	27,26	27,63
„Телеком Србија“ а. д.	36,74	35,65	35,86
ЈП „Србијагас“	100,00	100,00	100,00
ЈП „Пошта Србије“	24,38	23,00	21,75
ЕМС а. д.	36,62	35,74	33,80
ЈП „Транснафта“	4,90	4,53	6,72
ЈП „Скијалишта Србије“	67,85	67,59	69,28
ЈП „Србијашуме“	6,23	7,35	3,62
ЈП „Србијаводе“	72,04	74,13	76,97
ЈП „Путеви Србије“	23,39	24,97	26,69
ЈП ПЕУ „Ресавица“	100,00	100,00	100,00
„Инфраструктура железнице Србије“ а. д.	10,27	15,65	20,57
„Србија карго“ а. д.	34,11	30,90	30,16
„Србија воз“ а. д.	12,78	38,96	37,68
„Железнице Србије“ а. д.	100,00	100,00	100,00
ЈП-15	34,55	34,58	34,28

Извор: АПР, РЗС истраживање.

- 2.19. Новац и хартије од вредности (ХОВ) покривају 12,1% краткорочних обавеза ЈП-15 (8,3% у 2012). Проблем покрића краткорочних обавеза новчаним средствима најизраженији је у „Србијагасу“, „Путевима Србије“, ПЕУ „Ресавица“ и „Скијалишта Србије“. Краткорочне обавезе јавних предузећа веће су 5,4 пута од вредности краткорочних потраживања и пласмана (у 2012. за 84,1%), што је 2,5 пута више него у привреди. Обавезе из пословања код ЈП-15 нижа су за 40% од краткорочних потраживања (8,4% у привреди). Само ЈП „Пошта Србије“ је у могућности да краткорочним потраживањима покрије своје краткорочне обавезе. Најнеповољнији однос обавеза према потраживањима имају: „Путеви Србије“ (обавезе су 285 пута веће од потраживања, а обавезе из пословања су 12 пута веће од краткорочних потраживања), „Србијаводе“ (обавезе су 110 пута веће од потраживања), „Србија воз“ (55 пута), „Железнице Србије“ (39 пута), „Скијалишта Србије“ (42 пута) итд.

2. Биланс јавних предузећа

Табела 18. Показатељи ликвидности ЈП-15, 2017.

	Новчана средства/ краткорочне обавезе (%)	Краткорочне обавезе/ краткорочна потраживања (%)	Обавезе из пословања/ краткорочна потраживања (%)
Привреда	14,0	219,8	91,6
1. ЈП ЕПС	40,0	171,6	38,0
2. „Телеком Србија“ а. д.	16,8	217,2	79,7
3. ЈП „Србијагас“	2,3	2 851,0	113,0
4. ЈП „Пошта Србије“	47,5	40,1	12,3
5. ЕМС а. д.	30,2	2 178,3	349,6
6. ЈП „Транснафта“	79,7	172,8	36,0
7. ЈП „Скијалишта Србије“	2,5	4 194,1	29,9
8. ЈП „Србијашуме“	7,9	196,4	35,7
9. ЈП „Србијаводе“	8,7	11 013,3	17,8
10. ЈП „Путеви Србије“	1,1	28 450,6	1 151,1
11. ЈП ПЕУ „Ресавица“	3,3	2 040,9	635,2
12. „Инфраструктура железнице Србије“ а. д.	8,3	2 852,7	55,3
13. „Србија карго“ а. д.	54,0	279,0	132,3
14. „Србија воз“ а. д.	8,5	5 404,9	315,5
15. „Железнице Србије“ а. д.	1,0	3 943,5	198,4
ЈП-15	12,1	536,1	60,8

Извор: РЗС истраживање на основу података АПР-а.

2.20. **Квалитативни показатељи ликвидности** ЈП-15 (општи рацио 0,46; редуцирани рацио 0,35) указују на неликвидно и исподпросечно пословање (0,95 и 0,65 у привреди). **Рациа убрзане ликвидности су код већине предузећа на веома ниском нивоу. Неликвидност је најизраженија код „Путева Србије“** (сваких 100 РСД краткорочних обавеза било је покривено са 2 РСД ликвидних средстава), **„Железнице Србије“ (0,12), „Србијагас“ (0,11), ПЕУ „Ресавица“ (0,08), „Скијалишта Србије“ (0,05) итд.** Краткорочне обавезе могу да сервисирају: **„Транснафта“, „Поште Србије“ и ЕПС.**

Табела 19. Рацио ликвидности ЈП-15 у 2017.

	Општи рацио ликвидности	Редицирани рацио ликвидности
Привреда	0,95	0,65
1. ЈП ЕПС	1,34	1,00
2. „Телеком Србија“ а. д.	0,89	0,77
3. ЈП „Србијагас“	0,19	0,11
4. ЈП „Пошта Србије“	3,28	3,14
5. ЕМС а. д.	0,65	0,56

2. Биланс јавних предузећа

Табела 19. Рацио ликвидности ЈП-15 у 2017. (наставак)

	Општи рацио ликвидности	Редицирани рацио ликвидности
6. ЈП „Транснафта“	5,34	1,51
7. ЈП „Скијалишта Србије“	0,07	0,05
8. ЈП „Србијашуме“	0,80	0,61
9. ЈП „Србијаводе“	0,11	0,10
10. ЈП „Путеви Србије“	0,02	0,02
11. ЈП ПЕУ „Ресавица“	0,24	0,08
12. „Инфраструктура железнице Србије“ а. д.	0,17	0,12
13. „Србија карго“ а. д.	1,09	0,95
14. „Србија воз“ а. д.	0,24	0,16
15. „Железнице Србије“ а. д.	0,05	0,05
ЈП-15	0,46	0,35

Извор: РЗС истраживање на основу података АПР-а.

2.21. Републичка ЈП-15 укупно су пословала рентабилно 2015–2017, укупна добит била је већа од нето губитка 2,4 пута. Тај однос је најповољнији у 2017, када је добит била већа четири пута од нето губитка (439 мил. ЕУР наспрам 113 мил. ЕУР). Негативан нето финансијски резултат у све три године имала су четири предузећа: ЈП „Путеви Србије“, „Инфраструктура железнице Србије“ а. д., „Србија воз“ а. д. и ЈП ПЕУ „Ресавица“. Јавна предузећа „Железнице Србије“ а. д. и ЈП „Србијагас“ забележили су нето губитак у 2015, да би 2016. и 2017. прешла у позитивну зону пословања.

Табела 20. Показатељи рентабилности ЈП-15 (%)

	Стопа приноса на капитал (РОЕ)			Стопа приноса на укупну имовину (РОА)			Пословни резултат/ пословни приход		
	2015	2016	2017	2015	2016	2017	2015	2016	2017
ЈП ЕПС	0,89	0,68	0,75	0,64	0,49	0,54	14,50	15,23	5,61
„Телеком Србија“ а. д.	8,86	8,89	8,85	5,61	5,72	5,68	13,50	14,97	12,89
ЈП „Србијагас“	-	-	-	-0,25	1,15	11,56	8,29	16,02	13,47
ЈП „Пошта Србије“	13,50	8,63	12,80	10,21	6,64	10,02	10,65	13,74	11,36
ЕМС а. д.	4,72	2,38	5,04	2,99	1,53	3,34	13,96	9,80	16,72
ЈП „Транснафта“	2,80	5,84	5,01	2,66	5,57	4,67	19,51	26,63	23,99
ЈП „Скијалишта Србије“	0,69	2,10	3,91	0,22	0,68	1,20	8,99	10,06	14,82
ЈП „Србијашуме“	0,63	0,82	0,34	0,60	0,76	0,33	7,20	9,79	11,95
ЈП „Србијаводе“	0,27	0,39	0,49	0,08	0,10	0,11	4,94	1,21	1,12

2. Биланс јавних предузећа

Табела 20. Показатељи рентабилности ЈП-15 (%) (наставка)

	Стопа приноса на капитал (РОЕ)			Стопа приноса на укупну имовину (РОА)			Пословни резултат/ пословни приход		
	2015	2016	2017	2015	2016	2017	2015	2016	2017
ЈП „Путеви Србије“	-2,16	-3,23	-2,07	-1,66	-2,42	-1,52	-26,65	-41,71	-31,24
ЈП ПЕУ „Ресавица“	-	-	-	-18,65	-8,31	-30,65	-11,19	4,29	-16,79
„Инфраструктура железнице Србије“ а. д.	-1,04	-1,51	-1,03	-0,93	-1,27	-0,82	-35,91	-4,20	2,24
„Србија карго“ а. д.	0,61	3,55	4,76	0,40	2,45	3,32	3,89	7,49	3,59
„Србија воз“ а. д.	-2,75	-2,80	-3,32	-2,40	-1,71	-2,07	-39,38	-1,40	-6,01
„Железнице Србије“ а. д.	-	-	-	-11,54	13,89	13,73	33,21	-1,62	0,93
ЈП-15	0,69	0,76	2,05	0,48	0,52	1,39	10,39	11,26	6,87

Извор: АПР, РЗС истраживање.

Напомена: знак „-“ значи да предузеће нема капитал.

ЈП ЕПС је у периоду 2015–2017, у просеку, на сваки динар уложеног капитала остварило 0,77% нето добити. Предузећа ЈП „Пошта Србије“, ЈП „Транснафта“ и ЕМС а. д. су у читавом периоду остварила позитиван и виши принос на сопствени капитал од осталих ЈП-15 (11,6%, 4,55% и 4,0%, респективно). ЈП „Србијагас“ је у том периоду пословало без капитала, због нерентабилног пословања у претходном периоду (висок ниво кумулираног губитка је превазишао вредност капитала). Без капитала су пословали и ЈП ПЕУ „Ресавица“ и „Железнице Србије“ а. д. (губитак изнад вредности капитала). ЈП „Путеви Србије“ је пословало нерентабилно, на сваки динар уложеног капитала генерисало је просечно 2,5% нето губитка. Такође, и железничка предузећа су пословала нерентабилно.

Посматрајући однос нето финансијског резултата и укупних средстава (активе), предузећа ЈП „Пошта Србије“, „Телеком Србија“ а. д., ЈП „Транснафта“ и ЕМС а. д. просечно су, у посматраном периоду, на сваки уложени динар у укупна средства остварила 9,0%, 5,7%, 4,3% и 2,6% нето добити, респективно. Најслабији резултат ове групе предузећа имало је ЈП ПЕУ „Ресавица“, које је за сваки уложени динар у укупна средства генерисало 19,2% нето губитка, с тим да је у 2017. години на уложени динар у укупна средства генерисало преко 30% нето губитка. ЈП „Србијагас“ је у 2017, због остварене високе вредности нето добити, значајно поправило овај однос, на сваки уложени динар у укупна средства остварило је 11,56% нето добити. У оквиру основне пословне активности, ЈП „Србијагас“ је исказало пословни добитак у читавом периоду, сваки динар пословних прихода чинио је, у просеку, 12,6% пословне добити. Нерентабилно пословање у периоду је забележено код ЈП „Путеви Србије“, које је у оквиру основне пословне активности забележило високе вредности пословног губитка.

2.22. Анализа финансијских резултата пословања великих републичких инфраструктурних ЈП показује да су трендови слични као и у привреди, с тим што је добит по запосленом већа у привреди за 50% и кумулирани губици мањи за 50%.

2. Биланс јавних предузећа

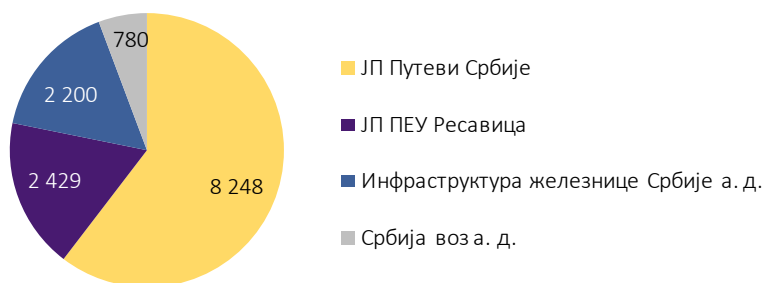
Табела 21. Перформансе пословања ЈП-15 у односу на привреду

	2015		2016		2017	
	Привреда	ЈП-15	Привреда	ЈП-15	Привреда	ЈП-15
Укупан приход/укупан расход	105,2	107,8	103,2	103,7	102,2	103,2
Пословни приход/пословни расход	105,6	107,4	105,9	112,7	104,9	111,6
Стопа нето добити	6,3	8,5	5,1	5,2	5,1	5,0
Стопа нето губитка	2,2	2,2	2,9	2,9	3,5	2,9
Добит по запосленом (хиљ. ЕУР)	5,1	5,0	4,2	2,9	4,1	2,7
Губитак по запосленом (хиљ. ЕУР)	1,8	1,3	2,4	1,6	2,9	1,5
Кумулирани губитак по запосленом (хиљ. ЕУР)	27,9	46,0	28,2	43,5	30,4	46,7

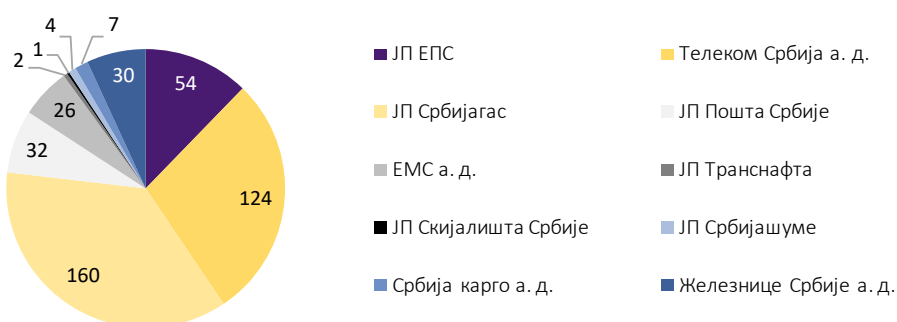
Извор: РЗС истраживање на основу података АПР-а.

2.23. Стопа нето губитка ЈП-15 у 2017. је повећана са 2,2% на 2,9%, али је нижа у односу на стопу губитка у привреди (3,5%). Укупан нето губитак ЈП-15 лоциран је на четири ЈП: „Путеви Србије“ 60% (8,2 млрд. ЕУР), ПЕУ „Ресавица“ 18% (2,5 млрд. ЕУР), „Инфраструктура железнице Србије“ 16% (2,1 млрд. ЕУР) и „Србија воз“ а. д. 6% (0,8 млрд. ЕУР). У структури укупне нето добити ЈП-15 у 2017. највећи добитаци су: „Србијагаз“ (36%), „Телеком“ (28%), ЕПС (12,4%) и „Пошта Србије“ (7,3%). Треба напоменути да „Телеком Србија“ годинама носи титулу најуспешнијег државног предузећа и да перманентно има опредељујући утицај на висину добити великих републичких инфраструктурних предузећа. С друге стране, дугугодишње пословање без сопственог капитала указује на нерешене кумулиране проблеме у пословању „Путеви Србије“, ПЕУ „Ресавица“ и „Инфраструктура железнице Србије“.

Графикон 10. Структура губитака ЈП-15, 2017. (мил. ЕУР)

Графикон 11. Структура добити ЈП-15 у 2017. (мил. ЕУР)

Извор: РЗС истраживање на основу података АПР-а.

2. Биланс јавних предузећа

2.24. **Зараде великих републичких инфраструктурних ЈП биле су у 2017. веће од просечних у привреди за 1,3 пута.** Највише нето зараде, у односу на привреду, остварене су у „Транснафта“ (1,9 пута), ЕПС (1,7 пута), ЕМС (1,5 пута), „Телеком“ и „Србијаводе“ (1,4 пута) итд. Исподпросечне нето зараде остварене су у шест ЈП, најниже су биле у „Скијалишта Србије“ (26% ниже од просечних у привреди), „Инфраструктура железнице Србије“ (-23%), „Србија воз“ (-20%) и „Србија карго“ (-19%).

Табела 22. Зараде по запосленом, 2017.

	Просечне нето зараде (ЕУР)	Просечне бруто зараде (ЕУР)
Привреда	411,6	538,2
1. ЈП ЕПС	701,4	987,3
2. „Телеком Србија“ а. д.	592,6	780,8
3. ЈП „Србијагас“	523,1	711,4
4. ЈП „Пошта Србије“	347,3	481,7
5. ЕМС а. д.	620,8	871,9
6. ЈП „Транснафта“	797,6	1 123,6
7. ЈП „Скијалишта Србије“	306,0	404,8
8. ЈП „Србијашуме“	354,6	492,2
9. ЈП „Србијаводе“	594,2	818,7
10. ЈП „Путеви Србије“	484,6	653,7
11. ЈП ПЕУ „Ресавица“	440,3	607,4
12. „Инфраструктура железнице Србије“ а. д.	318,6	440,6
13. „Србија карго“ а. д.	333,6	462,1
14. „Србија воз“ а. д.	329,7	456,7
15. „Железнице Србије“ а. д.	564,7	792,1
ЈП-15	522,5	723,8

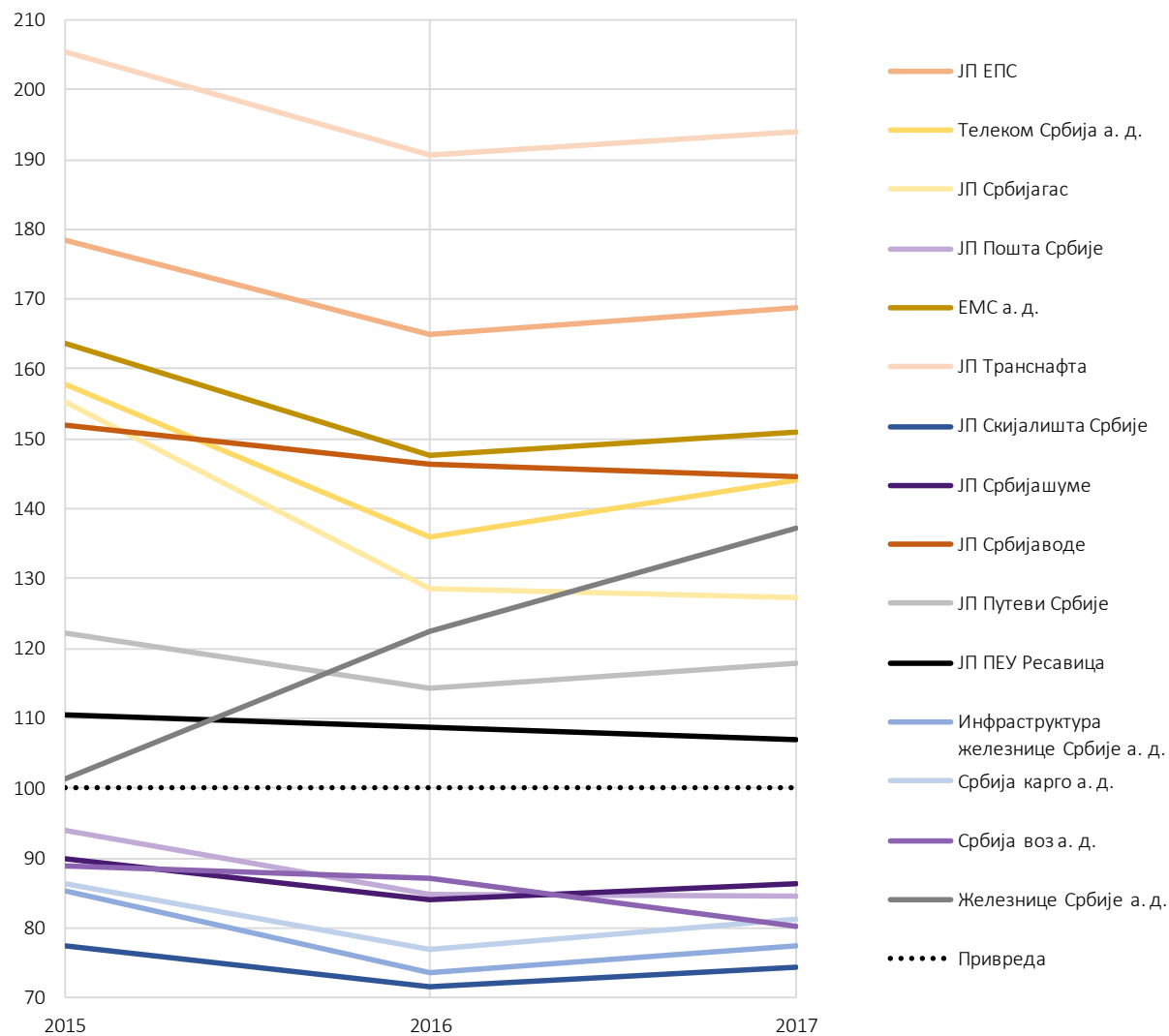
Извор: РЗС истраживање на основу података АПР-а.

Напомена: коришћен просечан курс ЕУР.

Динамичка анализа трендова у периоду 2015–2017. показује пад просечних нето зарада, у односу на привреду код свих ЈП-15, у периоду 2016/2015, и благи раст, код већине ЈП-15, у периоду 2017/2016. Однос просечних нето зарада „Транснафте“ и „Скијалишта Србије“ (екстремних вредности) у периоду 2015–2017. перманентно је износио 2,7 : 1.

2. Биланс јавних предузећа

Графикон 12. Тренд просечних нето зарада, 2015–2017. (привреда =100)

Извор: РЗС истраживање на основу података АПР-а.

Напомена: коришћен просечан курс ЕУР.

Остала републичка јавна предузећа

2.25. Остала републичка јавна предузећа обухватају групу од 23 предузећа чији је оснивач Република (14 јавних предузећа и девет привредних друштава са ограниченом одговорношћу). Ова група републичких ЈП је у 2017. запошљавала 4 531 радника (0,4% запослених у привреди), учествовала са 0,9% у капиталу, 0,6% у добити и 0,2% у губитку привреде.

Табела 23. Показатељи пословања осталих републичких ЈП, 2017.

Предузећа	Број запослених	Капитал хиљ. ЕУР	Укупне обавезе хиљ. ЕУР	Задуженост у %	Нето добит хиљ. ЕУР	Нето губитак хиљ. ЕУР
УКУПНО	4 531	509 569	1 540 819	75,1	31 374	3089
1. „Коридори Србије“ д.о.о.	116	245	1 195 313	100,0	0	0
2. „Јат-Техника“ д.о.о.	812	7 841	12 771	62,0	17	0
3. ЈП „Службени гласник“	402	22 174	4 735	17,6	903	0
4. ЈП „Југоимпорт“ СДПР	1 309	152 989	251 704	62,2	26 420	0
5. ЈП „Емисиона техника и везе“	275	12 737	33 856	72,7	515	0
6. ЈП „Нуклеарни објекти Србије“	115	1 410	1 334	48,7	1	0
7. ЈП за склоништа	118	89 970	5 622	5,9	0	996
8. ЈП „Завод за уџбенике“	254	22 579	827	3,5	0	1 629
9. „Државна лутрија Србије“ д.о.о.	209	11 572	13 868	54,5	1 764	0
10. ЈП „НП Фрушка Гора“	145	17 481	1 621	8,5	76	0
11. ЈП „НП Копаоник“	53	30 724	464	1,5	160	0
12. ЈП „НП Тара“	185	68 041	1 291	1,9	160	0
13. ЈП „НП Ђердап“	75	40 035	945	2,3	110	0
14. Парк природе „Мокра гора“ д.о.о.	23	84	1 697	95,2	0	0
15. ЈП „НП Шар Планина“	-	-	-	-	-	-
16. Резерват „Увац“ д.о.о.	15	203	245	54,7	8	0
17. ЈП „Палић-Лудаш“	39	414	355	45,8	17	0
18. „Тврђава Голубачки град“ д.о.о.	4	0	101	100,0	3	0
19. ЈП „Мрежа мост“ Београд	141	236	110	32,3	76	0
20. ЈП „Стара планина“	160	23 930	12 855	34,9	0	473
21. „Просветни преглед“ д.о.о.	29	582	110	15,9	194	0
22. „ДИПОС“ д.о.о.	51	6 263	945	13,1	945	0
23. „Метохија“ д.о.о.	1	51	51	49,5	8	0

Извор: РЗС истраживање на основу података АПР-а; за ЈП „НП Шар Планина“ нема података.

2. Биланс јавних предузећа

- Нето добит од 31,2 мил. ЕУР остварило је 18 предузећа (84,2% добити остварило је ЈП „Југоимпорт“ СДПР), док су три предузећа ЈП „Завод за уџбенике“, ЈП за склоништа и ЈП „Стара планина“ исказала губитак од 3,1 мил. ЕУР. „Коридори Србије“ д.о.о. је исказао нулти финансијски резултат (као и неколико година уназад).
- Остварени позитиван финансијски резултат од 27,9 мил. ЕУР реално је мањи за 32,2% него 2016.
- Основни проблем пословања предузећа у овој групи је висока задуженост. Укупно ова предузећа су повећала степен задужености са 70,3% у 2015. на 75,1% у 2017. години. Уз повећање капитала од 8,4% у 2017. у односу на 2015, обавезе су реално повећане за 38,7% и веће су три пута од вредности капитала (у 2015. су биле веће за 2,4, у 2016. за 2,9 пута). Највеће учешће у формирању висине укупних обавеза осталих републичких јавних предузећа су имали „Коридори Србије“ д.о.о. (77,6%) и ЈП „Југоимпорт“ СДПР (16,3%), заједно 93,9% укупних обавеза ове групе предузећа.
- Пословање на дуговима (минорна вредност капитала у односу на обавезе – задуженост 100%) заснивала су предузећа „Коридори Србије“ д.о.о. и „Предузеће“ д.о.о. за развој туризма „Тврђава Голубачки град“, док је висока задуженост забележена код Парк природе „Мокра гора“ д.о.о. (95,2%), ЈП „Емисиона техника и везе“ (72,7%), ЈП „Југоимпорт“ СДПР (62,2%) и „Јат-Техника“ д.о.о. (62%). Предузеће д.о.о. за развој туризма „Тврђава Голубачки град“ је забележило губитак изнад висине капитала.
- Број запослених је повећан за 427 (више од 10%) у односу на претходну годину. Највише радника (скоро половину од укупног броја запослених у овој групи) запошљавају ЈП „Југоимпорт“ СДПР (28,9%) и „Јат-Техника“ д.о.о. (17,9%).

Покрајинска јавна предузећа

Јавна предузећа у АП Војводини

2.26. На основу Статута АП Војводине основана су три јавна предузећа: Јавно водопривредно предузеће „Воде Војводине“, ЈП „Војводинашуме“, Јавно предузеће за просторно и урбанистичко планирање и пројектовање „Завод за урбанизам Војводине“.

Табела 24. Показатељи пословања јавних предузећа АП Војводине, 2017.

Јавна предузећа	Број запослених	Капитал хиљ. ЕУР	Укупне обавезе хиљ. ЕУР	Укупан приход хиљ. ЕУР	Нето добит хиљ. ЕУР	Нето губитак хиљ. ЕУР
ЈП „АП Војводина“	2 050	713 730	79 693	71 877	1 707	0
Инфраструктурна	2 001	712 803	79 510	70 922	1 684	0
ЈП „Војводинашуме“	1 530	365 044	14 678	30 756	1 679	0
ЈВП „Воде Војводине“	471	347 758	64 832	40 166	5	0
Остала						
ЈП „Завод за урбанизам Војводине“	49	928	183	955	22	0

Извор: РЗС истраживање на основу података АПР-а.

2. Биланс јавних предузећа

- Сва три јавна предузећа из Војводине остварила су у 2017. позитиван финансијски резултат, заједно 1,7 мил. ЕУР.
- У 2017. позитиван нето финансијски резултат је смањен за 1/3 у односу на 2016, када су такође сва три јавна предузећа остварила нето добит. У 2015. ЈВП „Воде Војводине“ је негативно утицало на укупан финансијски резултат јавних предузећа Војводине (-4,3 мил. ЕУР).
- Укупна запосленост у ЈП „АП Војводина“ благо се повећала у односу на 2015. (1,1% за 22 радника).

Јавна предузећа у АП Косово и Метохија

2.27. ЈП ЕПС остварује оснивачка права у три ЈП која послују на територији АП Косово и Метохија, али од 1999. финансијски извештаји ЕПС не садржи податке за ова предузећа. Јавна предузећа ЈП „Површински копови Косово“ и ЈП „Термоелектране Косово“ налазе се у поступку приватизације.

Табела 25. Показатељи пословања инфраструктурних ЈП АП Косово и Метохија, 2017.

Предузећа	Број запослених	Укупне обавезе хиљ. ЕУР	Укупан приход хиљ. ЕУР	Нето добит хиљ. ЕУР	Нето губитак хиљ. ЕУР
Инфраструктурна	4 160	377 490	90 592	10 149	6 395
ЕПС-ЈП „Површински копови Косово“	2 516	32 011	34 201	0	1 017
ЕПС-ЈП ТЕ „Косово“	1 053	246 085	36 114	10 149	0
ЕПС-ЈП „Електрокомет“	591	99 394	20 277	0	5 378

Извор: РЗС истраживање на основу података АПР-а.

- Ова предузећа су у 2017. запошљавала 4 160 радника, пословала без сопственог капитала, са позитивним финансијским резултатом, захваљујући ЈП „Термоелектране Косово“, које је остварило нето добит 10,1 хиљ. ЕУР. У претходне две године сва три јавна предузећа бележила су негативан финансијски резултат.
- Укупне обавезе ова три јавна предузећа у 2017. су износиле 377,5 мил. ЕУР, највеће обавезе је имало ЈП „Термоелектране Косово“ – 246 мил. ЕУР.
- У односу на 2016, у покрајинским инфраструктурним јавним предузећима у 2017. број запослених је смањен за 4,6%.

2. Биланс јавних предузећа

Локална јавна предузећа

- 2.28. У оквиру локалних самоуправа основана су предузећа од посебног значаја за функционисање самих локалних заједница. Јавна комунална предузећа, која су у надлежности локалних самоуправа, пружају услуге од значаја за остваривање животних потреба грађана на одређеној територији, а јединице локалне самоуправе (ЈЛС) дужне су да створе услове за остваривање одговарајућег квалитета, обима, доступности и континуитета услуга, као и надзор над њиховим вршењем.
- 2.29. У Србији је у 2017. години пословало 567 локалних ЈП (71 мање него 2016), са 58 697 радника (смањење за 2 129 или 3,5% у односу на претходну годину).

Табела 26. Локална јавна предузећа, 2015–2017.

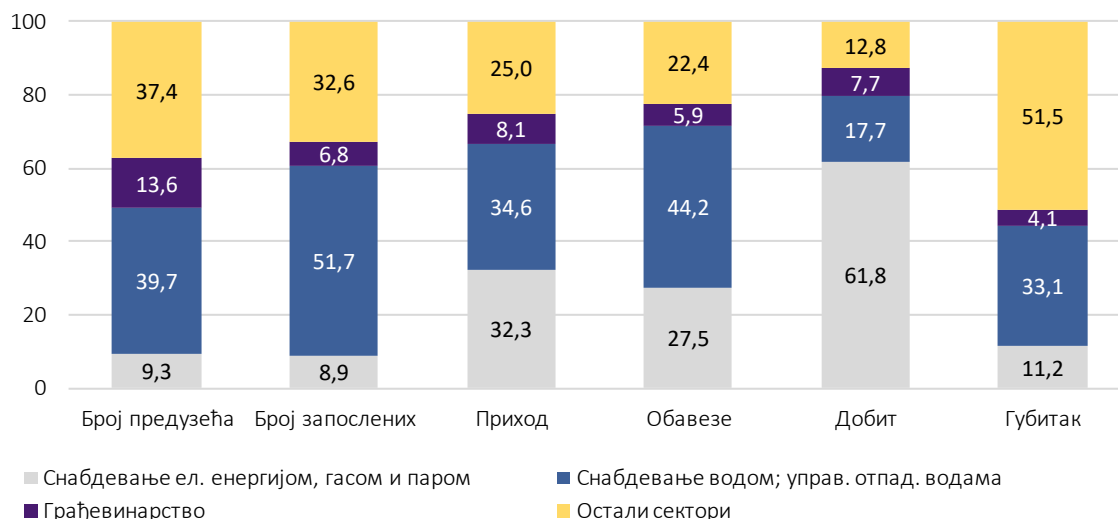
	2015		2016		2017	
	износ	% привреде	износ	% привреде	износ	% привреде
Број предузећа	643	0,7	638	0,7	567	0,6
Број запослених	63 702	6,4	60 826	5,9	58 697	5,5
Капитал, мил. ЕУР	3 590	7,2	3 023	5,8	3 100	5,3
Укупан приход, мил. ЕУР	1 807	2,4	1 590	2,0	1 662	1,9
Нето добит, мил. ЕУР	77	2,0	129	3,0	105	1,9
Нето губитак, мил. ЕУР	35	1,3	31	1,2	23	1,2
Кумулирани губитак, мил. ЕУР	458	1,6	466	1,6	591	1,9

Извор: РЗС истраживање на основу података АПР-а.

- 2.30. Нето финансијски резултат локалних јавних предузећа је био позитиван 2015–2017. године, нето добит је у том периоду остварила раст, а губитак реалан пад. У том периоду смањен је број предузећа, број запослених, вредност капитала и укупног прихода, док је кумулирани губитак реално порастао за 20,5% у 2017. у односу на 2015.
- 2.31. Локална јавна предузећа генеришу 2% укупних обавеза привреде у 2017. години (1,54 мил. ЕУР). Укупне обавезе учествују са 49,1% у вредности капитала локалних ЈП.
- 2.32. Секторски распоред је сконцентрисан у три сектора: Снабдевање електричном енергијом, гасом и паром, Снабдевање водом и управљање отпадним водама и Грађевинарство (63% броја предузећа, 67% запослених, 75% укупног прихода, 78% обавеза, 87% добити и 48% губитка).

2. Биланс јавних предузећа

Графикон 13. Секторски распоред локалних ЈП, 2017. (%)

Извор: РЗС истраживање на основу података АПР-а.

- 2.33. У сектору **Снабдевање водом и управљање отпадним водама** у 2017. години пословао је највећи број локалних јавних предузећа (225), са највише запослених (30 369 или 51,7% запослених у локалним ЈП) и са значајним утицајем на формирање финансијских резултата пословања – остварили су 17,7% добити, 33,1% губитка и 44,2% укупних обавеза.
- 2.34. Позитиван нето финансијски резултат локалних јавних предузећа у 2017. години (97,6% укупног нето резултата) остварен је у секторима **Снабдевање електричном енергијом, гасом и паром** (75,4%), **Снабдевање водом и управљање отпадним водама** (13,6%) и **Грађевинарство** (8,6%).

Табела 27. Утицај локалних ЈП на сектор привреде (сектор укупно = 100)

	Локална ЈП укупно	Снабдевање ел. енергијом, гасом и паром	Снабдевање водом; управљање отпадним водама	Грађевинарство
Број предузећа	567	53	225	77
Број запослених	5,5	12,7	84,7	5,8
Приход	1,9	9,6	51,9	2,3
Обавезе	2,0	6,4	67,8	1,1
Добит	1,9	20,3	36,4	1,9
Губитак	1,2	7,9	52,3	0,3

Извор: РЗС истраживање на основу података АПР-а.

- 2.35. **Негативан резултат забележен је у предузећима из сектора Саобраћај и складиштење** (-3,2 мил. ЕУР), томе су највише допринела два предузећа: ЈКП „Градско саобраћајно предузеће Београд“ и „Јавно градско саобраћајно предузеће Нови Сад“.
- 2.36. **Најбољи финансијски резултат у 2017. години забележила су предузећа у сектору Снабдевање електричном енергијом, гасом и паром** – нето добит од 65,3 мил. ЕУР (62% добити локалних ЈП). Према висини остварене нето добити, издвајају се ЈКП „Београдске електране“, ЈКП „Новосадска топлана“ и ЈКП „Градска топлана Ниш“.

2. Биланс јавних предузећа

- 2.37. У сектору грађевинарства у 2017. пословало је 13,6% локалних јавних предузећа, финансијски резултати пословања указују на присутне развојне проблеме.
- 2.38. У односу на сопствени капитал, највећу задуженост су имала предузећа која су пословала у сектору Информисање и комуникација (укупне обавезе 3,9 пута веће од капитала).
- 2.39. На висину кумулираног губитка (1,9% у привреди) утицала су предузећа из сектора Снабдевање водом и управљање отпадним водама и Сабраћај и складиштење (44% и 36,9%, респективно, од кумулираног губитка локалних ЈП).

Табела 28. Секторска структура локалних јавних предузећа, 2017.

	Број предузећа	Број запослених	Капитал	Укупан приход	Добит	Губитак	Укупне обавезе	Кумулирани губитак
Укупно локална ЈП	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0
Снабдевање ел. енергијом, гасом и паром	9,3	8,9	17,1	32,3	61,8	11,2	27,5	8,9
Снабдевање водом; управљање отпадним водама	39,7	51,7	41,1	34,6	17,7	33,1	44,2	44,0
Грађевинарство	13,6	6,8	3,6	8,1	7,7	4,1	5,9	3,3
Саобраћај и складиштење	7,4	17,2	8,1	13,6	3,7	31,6	11,5	36,9
Информисање и комуникације	2,8	1,1	0,3	1,2	1,4	0,6	2,2	0,4
Пословање некретнинама	3,7	1,7	2,1	1,4	2,0	0,3	1,7	0,6
Стручне, научне, иновационе и техничке делатности	7,6	2,6	24,2	2,1	2,6	5,2	1,4	0,7
Административне и помоћне услужне делатности	7,6	5,4	1,2	3,4	1,3	4,3	2,3	2,9
Уметност; забава и рекреација	4,1	1,3	0,6	0,9	0,4	8,9	1,3	1,8
Остале услужне делатности	4,2	3,2	1,7	2,5	1,4	0,6	2,0	0,5

Извор: РЗС истраживање на основу података АПР-а.

- 2.40. Регионална анализа локалних ЈП показује да се према броју локалних јавних предузећа издвајају предузећа у Београдској области, а затим у Јужнобачкој и Јужнобанатској области, која заједно чине 25% броја свих локалних ЈП у 2017. Предузећа у већем броју регионалних области (20) забележила су позитиван финансијски резултат у 2017, у пет области је забележен негативан резултат. Опредељујући утицај на финансијске перформансе локалних ЈП имало је пословање 99 предузећа у Београдској и Јужнобачкој области – 17,5% предузећа генерисало је 43% запослености, 60% прихода, 50% обавеза, 74% добити и 53% губитка локалних ЈП у 2017.

2. Биланс јавних предузећа

Табела 29. Резултати пословања локалних ЈП по регионалним областима, 2017.

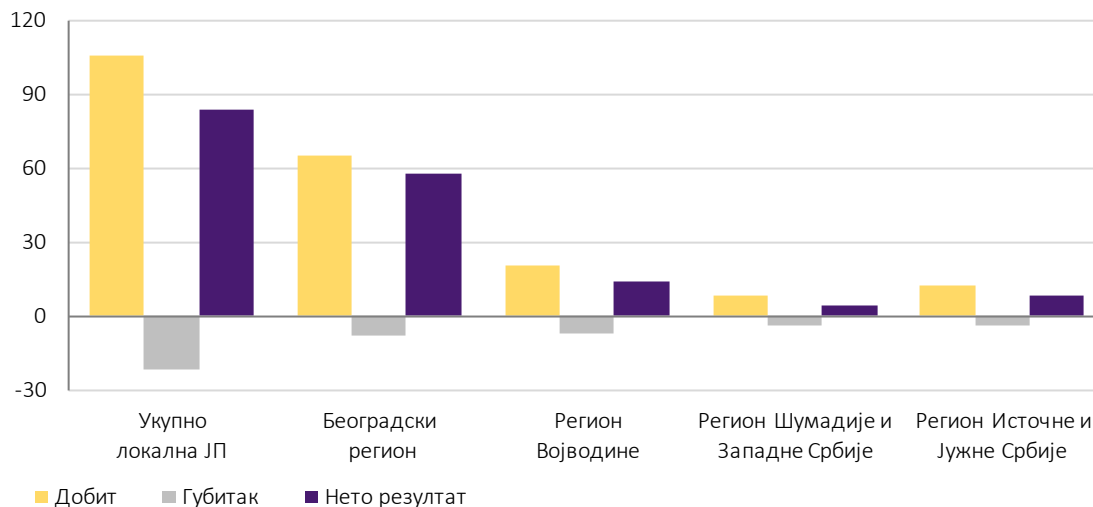
Регион/област	Број предузећа	Број запослених	Капитал	Приход	Обавезе	Добит	Губитак	Нето фин. резултат
Локална ЈП – укупно	567	58 697	3 100 672	1 662 721	1 522 857	105 771	22 368	83 403
Београд	57	18 730	2 089 925	794 512	558 441	65 070	7 546	57 524
АП Војводина	179	15 010	509 679	435 459	355 584	20 384	6 558	13 826
Севернобачка	16	1 342	46 205	42 795	38 194	1 502	25	1 477
Средњобанатска	17	1 098	18 933	26 352	34 405	836	641	203
Севернобанатска	14	660	21 279	15 599	7 107	388	937	-557
Јужнобанатска	41	2 855	64 758	67 492	36 211	1 747	430	1 317
Западнобачка	19	907	15 987	21 397	18 637	1 080	17	1 055
Јужнобачка	42	6 363	270 662	210 985	203 372	13 320	4 254	9 074
Сремска	30	1 785	71 848	50 839	17 650	1 511	262	1 249
Шумадија и Западна Србија	153	12 354	308 485	224 989	364 118	8 255	4 161	4 094
Мачванска	20	1 414	46 044	29 939	53 675	836	34	802
Колубарска	11	896	27 432	17 084	97 145	988	76	912
Шумадијска	19	2 112	48 526	36 228	51 244	2 549	304	2 245
Поморавска	19	1 231	18 966	21 769	32 564	1 384	84	1 300
Златиборска	30	1 939	58 849	36 979	52 130	1 258	1 156	101
Моравичка	12	969	38 963	22 545	9 344	549	68	481
Рашка	24	2 201	44 871	34 506	29 847	608	1 300	-684
Расинска	18	1 592	24 841	25 947	38 178	84	1 140	-1 055
Источна и Јужна Србија	155	11 655	188 761	201 270	242 984	12 037	4 094	7 943
Подунавска	18	1 281	27 230	21 431	26 394	3 207	557	2 650
Браничевска	17	895	27 483	17 033	5 681	853	17	844
Борска	17	1 139	19 583	23 854	40 693	152	1 114	-962
Зајечарска	17	719	19 228	11 918	12 374	177	886	-709
Нишавска	24	3 799	44 154	75 469	74 169	5 275	844	4 431
Топличка	9	593	5 275	6 862	6 449	338	34	312
Пиротска	11	671	4 448	11 733	10 838	920	245	675
Јабланичка	21	1 320	22 799	16 451	26 479	650	346	312
Пчињска	21	1 238	18 561	16 527	39 925	456	59	397
КиМ	23	948	3 832	6 483	1 730	17	0	17

Извор: РЗС истраживање на основу података АПР-а.

2. Биланс јавних предузећа

2.41. Предузећа са подручја Београда имала су највеће учешће у оствареној добити локалних ЈП (61,5%) и чинила 69% оствареног позитивног финансијског резултата локалних ЈП у 2017. (нето резултат предузећа у Београдском региону је износио 57,6 мил. ЕУР).

Графикон 14. Финансијски резултат локалних ЈП, 2017. (мил. ЕУР)

Извор: РЗС истраживање на основу података АПР-а.

У оквиру Региона Војводине финансијски резултат локалних ЈП (13,8 мил. ЕУР) био је одређен пословањем предузећа Јужнобачке области (9,1 мил. ЕУР). У Региону Шумадије и Западне Србије највиши позитиван резултат остварила су предузећа Шумадијске области (2,3 мил. ЕУР), док су у Расинској и Рашкој области предузећа нерентабилно пословала (-1 мил. ЕУР и -0,7 мил. ЕУР, респективно). Позитиван утицај на пословање преузећа Региона Источне и Јужне Србије остварила су предузећа Нишавске (4,4 мил. ЕУР) и Подунавске области (2,7 мил. ЕУР), док су негативно утицала предузећа Борске (-0,9 мил. ЕУР) и Зајечарске области (-0,7 мил. ЕУР).

2.42. Стопа нето добити (однос нето добити и укупног прихода) најповољнија је у Подунавској области, 15% (због високе добити привредног друштва ЈКП за водоснабдевање „Морава“, Велика Плана), док је највеће учешће губитка у укупном приходу у Зајечарској области (7,5%). У пет регионалних области стопа нето губитка је већа од стопе нето добити: Зајечарска, Севернобанатска, Борска, Расинска и Рашка област.

Графикон 15. Регионалне области са натпросечном стопом нето добити, 2017. (%)

Просечна стопа 6,4%

Извор: РЗС истраживање на основу података АПР-а.

2. Биланс јавних предузећа

2.43. У Београдској и Јужнобачкој области сконцентрисано је 50,1% обавеза локалних ЈП. С тим што је задуженост (однос укупних обавеза и укупних извора финансирања) у Београдској области 21,1%, а у Јужнобачкој 42,9%. Најмању, а уједно и исподпросечну задуженост, поред Београдске области, имају Браничевска, Моравичка, Сремска и Севернобанатска област. Код 20 регионалних области вредност обавеза превазилази 50% капитала, док су у Колубарској области обавезе 3,5 пута веће од капитала, Пиротској 2,4 пута, Пчињској 2,1 пут и Борској 2,1 пут.

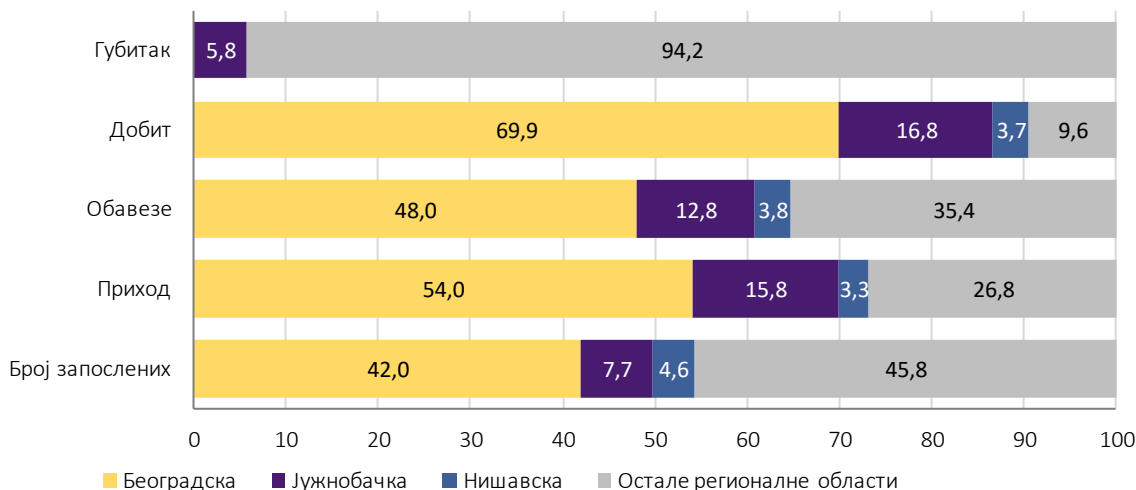
Табела 30. Регионалне области са највећим степеном задужености, 2017.

	Укупни извори финансирања хиљ. ЕУР	Укупне обавезе хиљ. ЕУР	Задуженост %
Колубарска	124 572	94 848	78,0
Пиротска	15 278	10 578	70,9
Пчињска	58 484	38 980	68,3
Борска	60 272	39 729	67,5
Средњобанатска	53 344	33 595	64,5
Поморавска	51 525	31 793	63,2
Нишавска	118 321	72 418	62,7
Расинска	63 020	37 279	60,6

Извор: РЗС истраживање на основу података АПР-а.

2.44. **Опредeљујући утицај на пословање локалних ЈП из сектора Снабдевање електричном енергијом, гасом и паром** имало је девет локалних јавних предузећа из Београдске, Јужнобачке и Нишавске области (54,2% запослености, 73,2% прихода, 64,6% обавеза, 90% добити и 5,8% губитака). Београдска предузећа су доминирала у свим показатељима, осим у оствареном губитку (у Београдској и Нишавској области није било губитака). Највећи губитак је забележен у Расинској и Борској области (67% губитака локалних ЈП у овом сектору).

Графикон 16. Показатељи ЛЈП у сектору Снабдевање ел. енергијом, гасом и паром, 2017. (%)

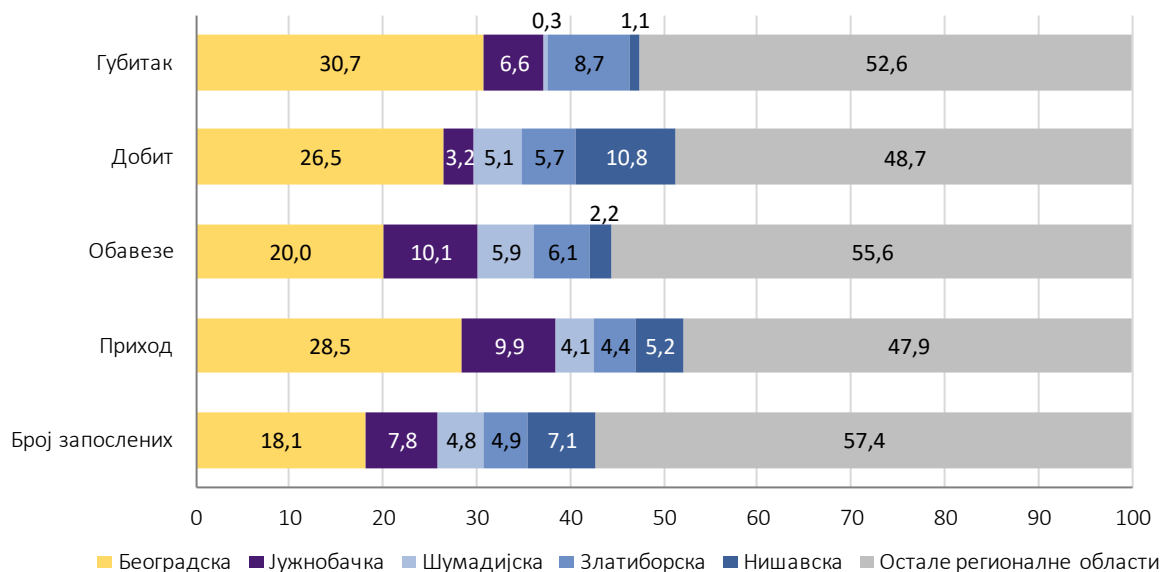

Извор: РЗС истраживање на основу података АПР-а.

2. Биланс јавних предузећа

2.45. **Опредељујући утицај на пословање локалних ЈП из сектора Снабдевање водом и управљање отпадним водама** имало је 56 локалних јавних предузећа (1/4 свих локалних ЈП из овог сектора) из Београдске, Јужнобачке, Шумадијске, Златиборске и Нишавске области (42,6% запослености, 52,1% прихода, 44,4% обавеза, 51,3% добити и 47,4% губитака). Београдска предузећа су доминирала у свим показатељима. Највећа добит у овом сектору (осим Београдске области), забележена је у Подунавској области (14,8% укупне добити локалних ЈП), коју је остварило предузеће ЈП „Морава“ из Велике Планае.

Графикон 17. Показатељи ЛЈП у сектору Снабдевање водом и управљање отпадним водама, 2017. (%)

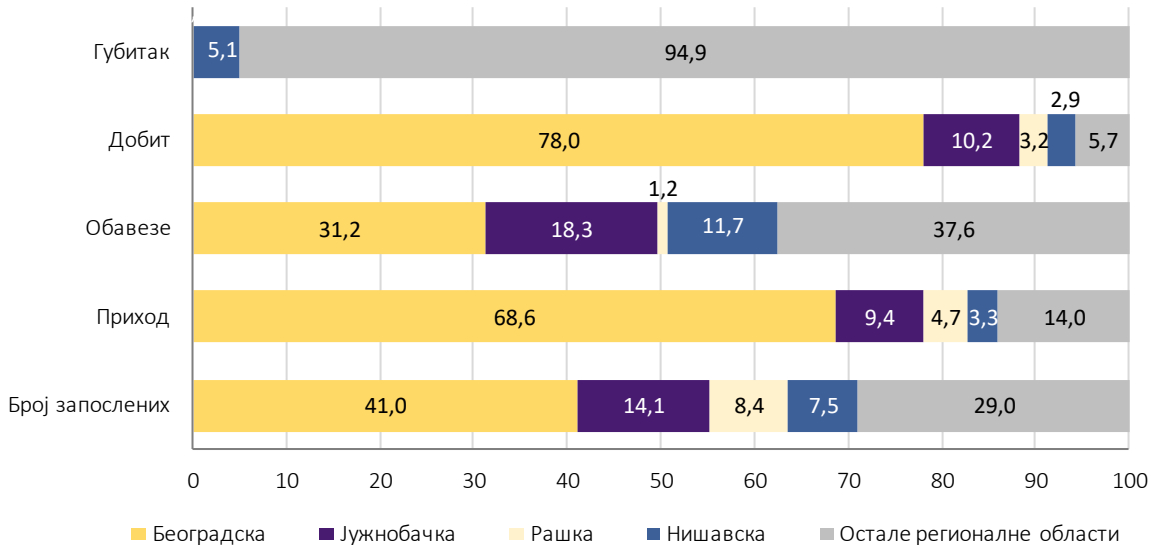

Извор: РЗС истраживање на основу података АПР-а.

2. Биланс јавних предузећа

2.46. **Опредељујући утицај на пословање локалних ЈП из сектора Грађевинарство**, имало је 24 локалних јавних предузећа из Београдске, Јужнобачке, Рашке и Нишавске области (71% запослености, 86% прихода, 62,4% обавеза, 94,3% добити и 5,1% губитака). Београдска предузећа су доминирала у свим показатељима, осим у оствареном губитку (у Београдској, Јужнобачкој и Рашкој области није било губитка). Највећи губитак у сектору Грађевинарство забележен је у Златиборској (27,4%), Зајечарској (14,3%) и Подунавској области (10,8%), заједно чине 52,5% губитака локалних ЈП у овом сектору.

Графикон 18. Показатељи пословања ЛЈП у сектору Грађевинарство, 2017. (%)

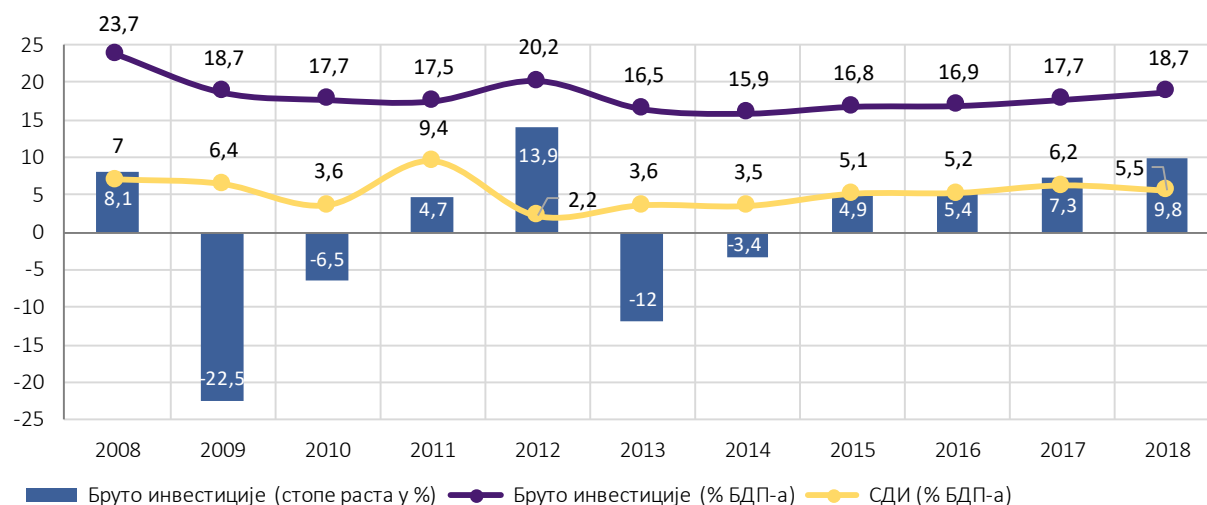
Извор: РЗС истраживање на основу података АПР-а.

3. Подинвестираност јавних предузећа

- 3.1. Инвестиције представљају кључну полуку динамичног економског развоја. „Услед релативне оскудице капиталних ресурса, као и због ограничења у претпостављеној друштвено-економској спремности на инвестирање, рационална и рентабилна алокација инвестиција предуслов је успешне реализације планираних макроекономских циљева.“⁵ **Ниске стопе бруто инвестиција карактеришу цео посткризни период 2009–2014.** Изузетак је једино 2012. (стопа раста бруто инвестиција од 13,9% и рекордно учешће у БДП-у од 20,2%) због пар великих државних пројеката/предузећа (Фиат, НИС). **Инвестициони преокрет започет 2015. настављен је благим трендом раста до 2018:** двоструко већа стопа раста бруто инвестиција у 2018. у односу на 2015; учешће бруто инвестиција у основна средства у БДП-у повећано је за 2 п. п., са 16,8% у 2015. на 18,7% у 2018. Релативно смањење учешћа СДИ у БДП-у у 2018. резултанта је искључиво раста БДП-а у 2018, нето прилив СДИ у 2018. је износио 3,2 млрд. ЕУР, односно 32% више него у 2017. **И поред тренда инвестиционог раста, учешће инвестиција у БДП-у од око 19% је и даље ниско.**

Графикон 19. Инвестиције у Србији, 2008–2018.

Извор: РЗС истраживање.

Републичка инфраструктурна јавна предузећа

- 3.2. Анализа пословања јавних предузећа показује да је подинвестираност велики проблем, како републичких тако и локалних јавних предузећа. Значајан тренд раста инвестиција у нова основна средства регистровани су „Србијагас“ и „Инфраструктуре железнице Србије“ а. д., међутим, док је код „Србијагаса“ реч о сопственим средствима за инвестирање, код „Инфраструктуре железнице Србије“ а. д. извори инвестирања су искључиво позајмљена (кредитна) средства. Инвестиције у нова основна средства у ЕПС-у су у 2017. години ниже него у 2016.

⁵ Николић, И., Ковачевић, М. и Стевовић, М. (2018): „Перспективе раста и ограничења – колико је битна ефикасност инвестиција?“, Републички завод за статистику, Београд.

3. Подинвестираност јавних предузећа

Табела 31. Инвестиције у нова основна средства (у мил. ЕУР)

ЈП-15				ЈП-15			
	2015	2016	2017		2015	2016	2017
1. ЈП ЕПС	232,0	373,4	360,4	9. ЈП „Србијаводе“	1,6	19,9	18,4
2. „Телеком Србија“ а. д.	168,1	123,8	126,0	10. ЈП „Путеви Србије“	41,0	81,0	70,0
3. ЈП „Србијагас“	39,7	81,3	100,5	11. ЈП ПЕУ „Ресавица“	3,9	15,6	13,2
4. ЈП „Пошта Србије“	7,4	7,0	9,5	12. „Инфраструктура железнице Србије“ а. д.	9,4	92,5	141,4
5. ЕМС а. д.	33,4	35,6	40,1	13. „Србија карго“ а. д.	0,0	0,3	3,9
6. ЈП „Транснафта“	1,7	1,5	5,5	14. „Србија воз“ а. д.	0,3	62,0	0,3
7. ЈП „Скијалишта Србије“	16,8	3,2	3,1	15. „Железнице Србије“ а. д.	153,0	0,3	0,4
8. ЈП „Србијашуме“	6,8	8,9	9,5				

Извор: РЗС истраживање о инвестицијама у основна средства.

3.3. Анализа подинвестираности (нето куповина основних средстава⁶/амортизација) ЈП-15 показује да нижа улагања у основна средства од амортизације имају: ЕПС, „Телеком“, „Пошта Србије“, „Путеви Србије“, ЈП ПЕУ „Ресавица“, „Србија карго“, „Србија воз“ и „Железнице Србије“. Само су три велика инфраструктурна јавна предузећа имала значајну нето куповину основних средстава, ЈП „Србијагас“, у периоду 2015–2017, а ЈП „Транснафта“ и „Инфраструктура железнице Србије“ а. д. у 2017. години. Позитиван тренд регистрован је и код ЈП „Србијашуме“ и ЈП „Србијаводе“.

Табела 32. Подинвестираност ЈП-15, 2015–2017.

	2015	2016	2017
1. ЈП ЕПС ¹	0,64	0,88	0,90
2. „Телеком Србија“ а. д. ¹	0,91	1,02	0,99
3. ЈП „Србијагас“ ¹	1,30	1,93	2,05
4. ЈП „Пошта Србије“ ¹	0,75	0,67	0,81
5. ЕМС а. д. ¹	1,24	1,38	1,03
6. ЈП „Транснафта“	2,11	0,92	4,17
7. ЈП „Скијалишта Србије“ ¹	0,27	0,53	1,00
8. ЈП „Србијашуме“	0,26	0,75	1,55
9. ЈП „Србијаводе“	0,23	0,11	1,36
10. ЈП „Путеви Србије“	0,56	0,64	0,79
11. ЈП ПЕУ „Ресавица“ ¹	0,20	0,17	0,00
12. „Инфраструктура железнице Србије“ а. д.	0,24	0,11	1,75
13. „Србија карго“ а. д.	0,00	-0,10	0,39
14. „Србија воз“ а. д.	0,00	0,00	0,00
15. „Железнице Србије“ а. д. ¹	34,51	1,03	0,33
ЈП-15	0,76	0,89	0,98

Извор: РЗС истраживање.

¹ Консолидовани финансијски извештаји.

⁶ Нето куповина основних средстава као разлика куповине и продаје нематеријалне имовине, некретнина, постројења, опреме и биолошких средстава из Извештаја о токовима готовине (из активности инвестирања).

3. Подинвестираност јавних предузећа

3.4. Велика инфраструктурна републичка ЈП већ дужи низ година не инвестирају у складу са пословним могућностима. Анализа коефицијента акцелерације⁷ ЈП-15 (односно нето промене основних средстава и трошкова амортизације) показује да је само неколико ЈП-15 имало коефицијент изнад 1,00 у 2017, односно повећало вредност основних средстава изнад трошкова амортизације (ЈП „Србијагас“, ЈП „Транснафта“, ЈП „Србијаводе“, ЈП „Србијашуме“ и „Инфраструктура железница Србије“ а. д.).

Табела 33. Коефицијент акцелерације ЈП-15

	2015	2016	2017
1. ЈП ЕПС ¹	0,33	1,86	-0,10
2. „Телеком Србија“ а. д. ¹	0,07	0,24	-0,16
3. ЈП „Србијагас“ ¹	-0,09	2,48	1,81
4. ЈП „Пошта Србије“ ¹	-0,37	-0,43	-0,26
5. ЕМС а. д. ¹	2,13	0,25	0,27
6. ЈП „Транснафта“	0,18	0,17	3,08
7. ЈП „Скијалишта Србије“ ¹	-1,19	-0,28	1,03
8. ЈП „Србијашуме“	0,73	0,97	2,00
9. ЈП „Србијаводе“	6,97	4,10	2,79
10. ЈП „Путеви Србије“	-0,90	1,02	-0,87
11. ЈП ПЕУ „Ресавица“ ¹	0,57	-0,14	-0,53
12. „Инфраструктура железнице Србије“ а. д.	203,22	1,99	4,01
13. „Србија карго“ а. д.	50,06	-2,96	-3,94
14. „Србија воз“ а. д.	84,22	7,62	-0,79
15. „Железнице Србије“ а. д. ¹	-4 853,14	18,61	0,73

Извор: РЗС истраживање.

¹ Консолидовани финансијски извештаји.

Резултати истраживања подинвестираности ЈП-15 показују следеће:

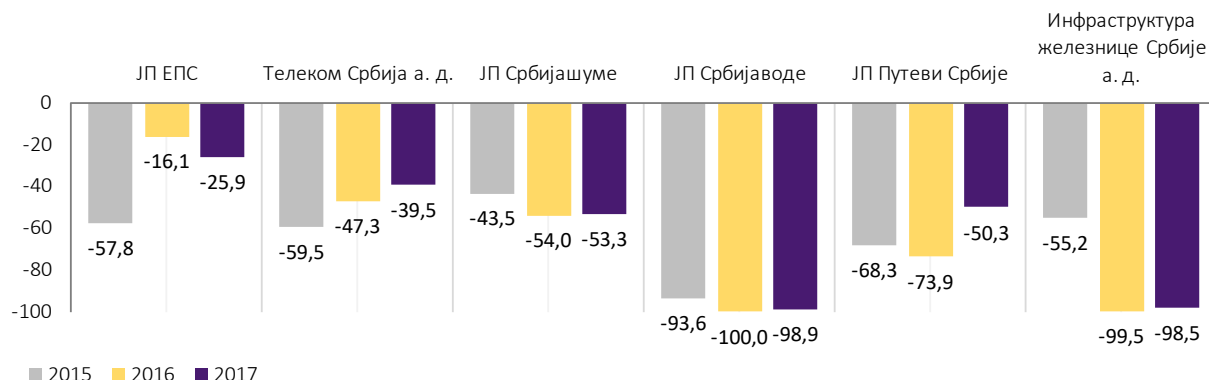
- У 2017. трошкови амортизације су били већи од нето промене основних средстава у следећим предузећима: ЕПС, „Телеком“, „Пошта Србије“, „Путеви Србије“, ПЕУ „Ресавица“, „Србија карго“ и „Србија воз“;
- И у 2016. и 2017, код „Србијагаса“, „Србијашуме“ и „Србијаводе“ износ нето промене основних средстава је двоструко већи од трошкова амортизације.
- Биланси сва четири железничка предузећа у 2015. представљају одраз књиговодствене трансформације ЈП „Железнице Србије“, а не резултат пословања појединачних предузећа.

3.5. Код већине ЈП-15 извори инвестиција се финансирају из сопствених средстава. Изузетак су сва јавна железничка предузећа и „Србијаводе“, који инвестиције финансирају из кредитних (позајмљених) средстава. Код ЕПС-а, у структури инвестиција, сопствена средства у 2017. јесу 3/4, а кредитна средства су 25,9%, код „Телекома“ 40% инвестиција се покрива позајмљеним средствима, код „Србијашума“ и „Путева Србије“ више од 50% су позајмљена средства.

⁷ Разлика вредности основних средстава на крају текуће и претходне године (нето промена основних средстава) (биланс стања) према трошковима амортизације (биланс успеха).

3. Подинвестираност јавних предузећа

Графикон 20. Позајмљена (кредитна) средства за инвестиције (%)

Извор: РЗС истраживање.

- 3.6. У структури сталне имовине Некретнине, постројења и опрема ЈП-15 чине 1/3 целе привреде. Само ЕПС поседује 15% укупних Некретнина, постројења и опреме. Међутим, у периоду 2015–2017. стопа раста Некретнина, постројења и опреме је четири пута мања од стопе раста у привреди. Реални пад регистровали су: „Телеком“ (-1,9%), „Поште Србије“ (-8,2%), ЕМС (-2,7%), „Скијалишта Србије“ (-2,4%), „Путеви Србије“ (-3,6%), ПЕУ „Ресавица“ (-11,5%), „Србија карго“ (-27,2%), „Железнице Србије“ (-4,8%).

Табела 34. Некретнине, постројења и опрема ЈП-15 (мил. РСД, у сталним ценама 2017)

	2015	2016	2017	Стопа раста 2017–2015
Привреда	6 426 339,8	6 702 346,5	6 888 149,7	7,2
1 ЈП ЕПС	989 216,2	1 063 278,9	1 025 502,0	3,7
2 „Телеком Србија“ а. д.	132 748,6	135 902,3	130 279,4	-1,9
3 ЈП „Србијагас“	103 344,7	111 625,8	115 655,3	11,9
4 ЈП „Пошта Србије“	20 965,5	20 148,9	19 245,0	-8,2
5 ЕМС а. д.	82 929,4	82 474,8	80 708,4	-2,7
6 ЈП „Транснафта“	3 126,5	3 101,1	3 507,1	12,2
7 ЈП „Скијалишта Србије“	11 266,8	11 061,9	11 000,6	-2,4
8 ЈП „Србијашуме“	10 278,1	10 538,2	21 574,1	109,9
9 ЈП „Србијаводе“	18 103,8	19 881,2	20 713,8	14,4
10 ЈП „Путеви Србије“	547 037,6	553 538,9	527 333,4	-3,6
11 ЈП ПЕУ „Ресавица“	6 717,7	6 525,4	5 946,0	-11,5
12 „Инфраструктура железнице Србије“ а. д.	245 576,4	250 940,8	256 147,9	4,3
13 „Србија карго“ а. д.	23 844,0	20 642,2	17 350,0	-27,2
14 „Србија воз“ а. д.	28 855,1	37 276,2	32 098,2	11,2
15 „Железнице Србије“ а. д.	24 947,4	25 982,7	23 752,5	-4,8
ЈП-15	2 248 957,7	2 352 919,3	2 290 813,6	1,9

Извор: РЗС истраживање.

3. Подинвестираност јавних предузећа

3.7. У структури Некретнина, постројења и опреме укупне привреде, 36,4% чине грађевински објекти, 25,0% постројења и опрема, 11% некретнине, постројење и опрема у припреми и земљиште 9,5%. За разлику од привреде, у структури Некретнина, постројења и опреме ЈП-15 половину чине грађевински објекти, 28,9% постројења и опрема и 10,4% некретнине, постројења и опрема у припреми. Структурне промене ЈП-15 у периоду 2015–2017. карактерише пад учешћа грађевинских објеката у већини ЈП-15 („Телеком“ -7,2 п. п.; „Србијавоз“ -41,4 п. п.; „Пошта Србије“ -7,7 п. п.; ПЕУ „Ресавица“ -9,2 п.п. итд).

Табела 35. Структурне промене Некретнина, постројења и опреме ЈП-15 (%)

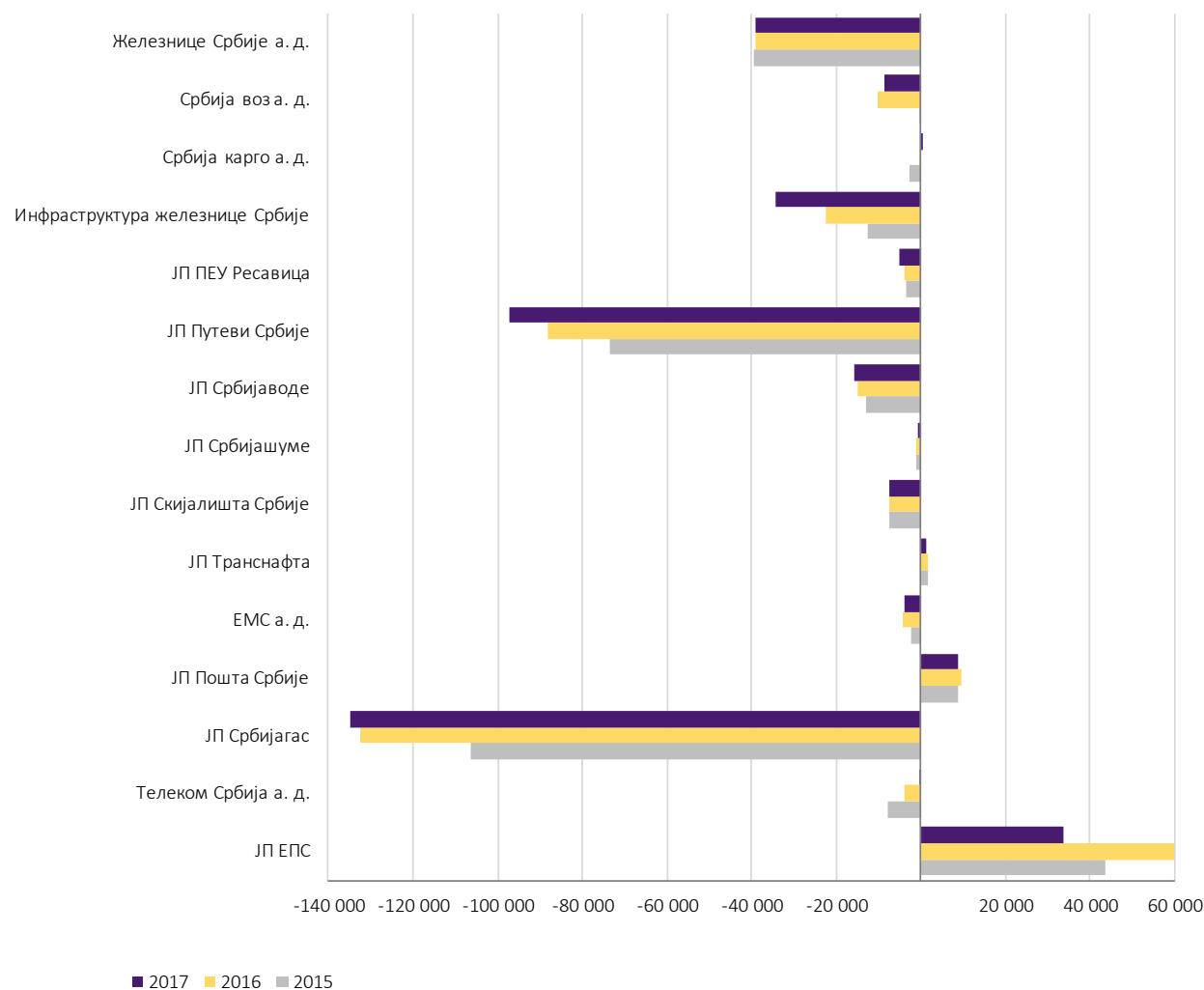
	Земљиште		Грађевински објекти		Постројења и опрема		Некретнине, постројења и опрема у припреми		Остало	
	2017	промена 2017/2015	2017	промена 2017/2015	2017	промена 2017/2015	2017	промена 2017/2015	2017	промена 2017/2015
Привреда	9,5	5,1	36,4	-1,0	25,0	5,4	11,0	42,1	7,7	9,4
1 ЈП ЕПС	5,8	43,7	33,4	1,8	50,1	-0,5	8,4	30,7	2,3	-17,5
2 „Телеком Србија“ а. д.	0,1	2,4	44,3	-7,2	34,8	8,1	15,7	-8,4	5,1	7,3
3 ЈП „Србијагас“	4,0	4,4	63,2	9,0	9,3	8,5	17,6	18,1	5,9	45,9
4 ЈП „Пошта Србије“	3,9	-2,8	56,4	-7,7	16,6	-2,1	2,7	-11,8	20,3	-14,4
5 ЕМС а. д.	2,2	12,8	40,6	0,3	43,6	-1,5	13,3	-13,2	0,4	-53,4
6 ЈП „Транснафта“	1,0	0,0	52,6	-14,3	16,5	29,4	21,5	136,1	8,3	40,0
7 ЈП „Скијалишта Србије“	9,2	-4,1	82,5	-6,1	5,7	51,3	1,0	15,9	1,6	370,9
8 ЈП „Србијашуме“	60,3	301,5	30,9	14,1	7,1	74,2	1,0	19,1	0,6	5,3
9 ЈП „Србијаводе“	0,3	-4,1	77,3	12,9	0,4	210,5	22,0	19,0	0,0	32,5
10 ЈП „Путеви Србије“	12,0	2,0	79,8	-5,6	0,1	-30,7	8,0	12,6	0,1	-65,3
11 ЈП ПЕУ „Ресавица“	5,7	-4,0	73,4	-9,2	14,4	-22,0	5,8	-10,2	0,6	-45,6
12 „Инфраструктура железнице Србије“ а. д.	21,3	-3,9	53,9	-4,6	2,6	-11,1	19,3	49,2	3,0	112,6
13 „Србија карго“ а. д.	0,0	0,0	25,4	-17,3	74,0	-30,5	0,3	1,0	0,3	-8,3
14 „Србија воз“ а. д.	0,0	0,0	8,4	-41,4	90,8	25,5	0,0	-76,9	0,7	-76,7
15 „Железнице Србије“ а. д.	10,3	4,4	64,1	-0,4	5,4	-1,1	12,3	-17,2	7,9	-24,6
ЈП-15	8,8	15,6	49,6	-2,3	28,9	0,1	10,4	21,0	2,3	-2,6

Извор: РЗС истраживање.

3.8. Један од највећих проблема пословања и узрочник подинвестираности великих републичких јавних предузећа је њихова финансијска нестабилност, односно финансијска неусклађеност дугорочних извора и сталних средстава. Анализа НОФ-а код ЈП „Србијагас“, ЈП „Путеви Србије“, ЕМС а. д., ЈП „Скијалишта Србије“, ЈП „Србијаводе“, ЈП ПЕУ „Ресавица“ и код железничких ЈП показује дивергентан тренд у односу на тренд укупне привреде.

3. Подинвестираност јавних предузећа

Графикон 21. Тренд НОФ-а ЈП-15 (мил. РСД, сталне цене 2017.)

Извор: РЗС истраживање.

Основни закључци:

- Финансијска неравнотежа код ЈП-15 се погоршава. У периоду 2015–2017. регистрован је тренд погоршања способности да стална имовина буде финансирана дугорочним изворима финансирања. Насупрот тим трендовима у привреди је финансијска нестабилност значајно смањена.
- Тренд раста финансијске нестабилности највећи је у следећим ЈП: „Србијагас“, „Путеви Србије“, „Инфраструктура железнице Србије“ а. д. и „Железнице Србије“ а. д.;
- Једино ЕПС, „Поште Србије“ и „Транснафта“ немају проблеме финансијске равнотеже.

3. Подинвестираност јавних предузећа

3.9. Субвенције великим инфраструктурним ЈП-15 достигле су у 2017. години више од 500 мил. ЕУР, односно 62,3% укупних субвенција у привреди Србије. Од укупних субвенција датим републичким инфраструктурним јавним предузећима (92,5%), ка „Путевима Србије“ усмерено је 68,1%, а 24,4% „Инфраструктури железнице Србије“ а. д.

Основни налази:

- Тренд раста субвенција ЈП-15 у 2017. већи је за 46,4% у односу на 2015. (у привреди је раст нешто спорији, износио је 37,5%).
- Капиталне субвенције, државна додељевиња, премије и регрес у периоду 2015–2017. лоцирани су на три велика инфраструктурна републичка ЈП („Путеви Србије“, „Инфраструктура железнице Србије“ а. д. и „Србијаводе“).
- Субвенције ЕПС-у, након дужег низа година, у 2017. су минималне.
- Субвенције ЈП „Инфраструктура железнице Србије“ а. д. порасле су у 2017, у односу на 2015. годину, 5,5 пута, ЈП „Србијаводе“ 2,4 пута и ЈП „Путеви Србије“ за 20%.

Табела 36. Субвенције, 2015–2017. (мил. ЕУР)

	2015	2016	2017
Привреда	549,87	642,16	809,13
ЈП ЕПС	15,83	15,60	0,92
„Телеком Србија“ а. д.	0,00	0,00	0,00
ЈП „Србијагас“	0,00	0,00	0,00
ЈП „Пошта Србије“	0,00	0,00	0,00
ЕМС а. д.	0,00	0,00	0,00
ЈП „Транснафта“	0,00	0,00	0,00
ЈП „Скијалишта“	0,00	0,00	0,00
ЈП „Србијашуме“	5,22	4,79	6,39
ЈП „Србијаводе“	11,99	10,67	30,48
ЈП „Путеви Србије“	267,82	304,12	343,31
ЈП ПЕУ „Ресавица“	0,00	0,00	0,00
„Инфраструктура железнице Србије“ а. д.	20,85	101,66	122,89
„Србија карго“ а. д.	0,00	0,00	0,00
„Србија воз“ а. д.	0,00	0,00	0,00
„Железнице Србије“ а. д.	0,00	0,00	0,00
ЈП-15	321,71	436,83	504,01

Извор: РЗС истраживање.

Напомена: Субвенције = капиталне субвенције и друга државна додељивања за основна средства + државна додељивања за премије, регрес и текуће трошкове + остала државна додељивања.

3. Подинвестираност јавних предузећа

3.10. Анализа структуре укупних новчаних токова ЈП-15 показује тренд раста активности за инвестирање, али и велику појединачну неједначеност и годишње флукуације. Појединачно, једна група ЈП показује константан раст активности инвестирања, док мања група ЈП показује дивергентна кретања.

Табела 37. Новчани токови: активности инвестирања у одливу готовине (мил. ЕУР), 2015–2017.

	2015		2016		2017	
	Одлив готовине	Активности инвестирања	Одлив готовине	Активности инвестирања	Одлив готовине	Активности инвестирања
1. ЈП ЕПС	2 125 640	207 061	1 960 079	459 048	2 009 115	380 030
2. „Телеком Србија“ а. д.	1 220 156	221 702	1 190 273	206 526	1 152 860	249 816
3. ЈП „Србијагас“	910 017	38 903	853 544	58 578	903 705	69 993
4. ЈП „Пошта Србије“	226 065	11 044	231 818	16 126	239 364	17 673
5. ЕМС а. д.	331 298	62 703	254 048	56 704	247 798	34 967
6. ЈП „Транснафта“	8 464	2 913	10 182	2 307	14 139	6 161
7. ЈП „Скијалишта Србије“	7 897	483	8 431	1 109	11 627	2 317
8. ЈП „Србијашуме“	63 276	1 684	66 842	5 245	82 529	12 474
9. ЈП „Србијаводе“	15 744	1 186	11 425	1 142	24 204	6 638
10. ЈП „Путеви Србије“	238 920	51 080	248 143	64 229	298 877	77 896
11. ЈП ПЕУ „Ресавица“	51 842	1 460	50 189	1 070	64 616	0
12. „Инфраструктура железнице Србије“ а. д.	24 857	2 276	122 372	2 378	148 122	46 881
13. „Србија карго“ а. д.	16 771	0	69 951	0	105 227	2 459
14. „Србија воз“ а. д.	9 687	0	55 386	0	60 048	0
15. „Железнице Србије“ а. д.	221 952	18 903	239 295	599	79 401	2 764
ЈП-15	5 472 587	621 399	5 371 976	875 060	5 441 633	910 069

Извор: РЗС истраживање.

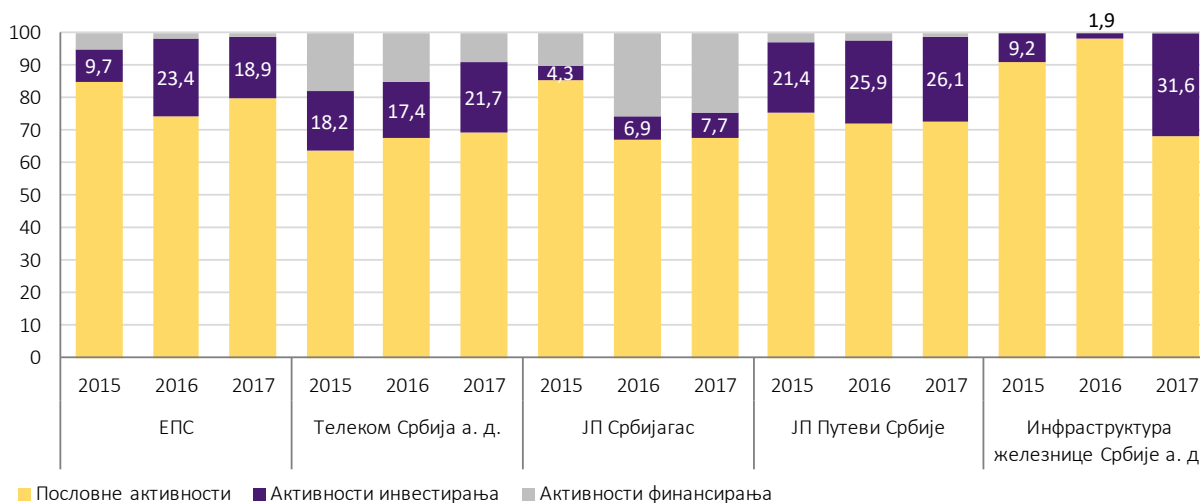
Основни налази:

- Док је одлив готовине приближно исти сваке године (5,3–5,5 млрд. ЕУР), одлив средстава за инвестирање је различит: 2015. је износио 11,4% укупног одлива готовине, 2016. раст за 5 п. п. (16,3%), да би 2017. задржао исти ниво (16,7%).
- Структурна анализа новчаних токова показује да су највећа учешћа активности за инвестирање 2017. била у „Транснафти“ (43,6% укупног одлива готовине), „Инфраструктури железнице Србије“ а. д. (31,6%), „Србијаводе“ (27,4%) и „Путевима Србије“ (26,1%).
- Активности инвестирања у структури одлива готовине ЕПС-а и „Телекома Србија“ а. д. константно се крећу 70–76% свих ЈП-15 (630 мил. ЕУР у 2017). Оба ЈП усмеравају из укупне готовине око 20% на активности инвестирања.

3. Подинвестираност јавних предузећа

Графикон 22. Структура одлива готовине

Извор: РЗС истраживање.

Подинвестираност локалних ЈП⁸

3.11. Укупне инвестиције у нова основна средства локалних ЈП у 2017. износиле су 179 мил. ЕУР. Код већине локалних ЈП инвестиције су се финансирале из сопствених средстава (71,2%).

Табела 38. Инвестиције локалних ЈП – укупно, 2017.

Инвестиције у нова основна средства, мил. ЕУР	179
Исплате за инвестиције, мил. ЕУР	170
Сопствена средства, %	71,2
Позајмљена средства, %	28,8

Извор: РЗС истраживање на основу података АПР-а.

3.12. **Анализа подинвестираности локалних ЈП у 2017. години** (односно нето куповине основних средстава и амортизације) показује да је 1/4 предузећа имала улагања већа од амортизације, док су остала недовољно инвестирала. Просечна подинвестираност ЛЈП је износила 0,85. Од пет ЈКП са највећим вредностима основних средстава (56% вредности свих локалних ЈП), највећу подинвестираност је имало ЈКП „Градско саобраћајно предузеће Београд“ (0,28), затим ЈКП „Београдске електране“ (0,43) и ЈКП „Београдски водовод и канализација“ (0,75).

3.13. У структури Некретнина, постројења и опреме локалних ЈП у 2017, грађевински објекти су чинили 45%, некретнине, постројења и опрема у припреми 25% и постројења и опрема 21%.

⁸ Локална јавна предузећа која су предала финансијске извештаје АПР-у.

3. Подинвестираност јавних предузећа

- 3.14. Анализа финансијске неравнотеже преко нето обртног фонда показује да је 50% локалних ЈП имало неусклађеност дугорочних извора финансирања и сталних средстава. Укупна вредност нето обртног фонда у 2017. је износила -436 мил. ЕУР.
- 3.15. Локална ЈП су у 2017. години чинила 0,5% броја предузећа, 5,4% броја запослених, остварила 1,9% укупног прихода привреде и учествовала са 15,8% у додељеним субвенцијама. Од субвенција које су додељене 2017. нефинансијском сектору привреде (809,1 мил. ЕУР), у локална ЈП је било усмерено 128,2 мил. ЕУР. Субвенције ЛЈП у 2017. биле су веће за 19% (укупне субвенције привреде су порасле за 17,4% у односу на претходну годину). Док су на нивоу привреде субвенције чиниле тек 0,9% оствареног укупног прихода, у локалним ЈП су износиле 7,7%.

Табела 39. Субвенције локалних ЈП, 2017.

	Број предузећа	Број запослених	Укупне субвенције		
			хиљ. ЕУР	локална ЈП=100,%	% укупног прихода
Привреда	101 012	1 073 557	809 128		0,9
Локална ЈП – укупно	549	58 077	128 185	100,0	7,7
Учешће субвенција локалних ЈП у субвенцијама општине	Мање од 1%	225	15 566	25	0,0
	1–10%	76	7 048	2 931	2,3
	10–20%	38	4 706	3 524	2,7
	20–50%	68	8 075	10 776	8,4
	50–90%	53	8 121	7 311	5,7
	више од 90%	89	14 561	103 618	80,8

Извор: РЗС истраживање на основу података АПР-а.

- 3.16. На 89 локалних ЈП (25% запослених од укупног броја запослених у локалним ЈП) усмерено је 80% укупних субвенција додељеним локалним ЈП. Субвенције тих предузећа су чинила преко 90% буџета општина из којих су финансирана. Учешће субвенција тих предузећа у оствареном укупном приходу је било високо (35,7%).
- 3.17. Највећи утицај на пословање привреде имала су јавна предузећа у локалним самоуправама које имају статус градова. У 2017. у градовима је пословало 50% локалних ЈП са 78% запослених укупних локалних ЈП и учешћем од 94,3% у субвенцијама локалних ЈП. У Београду је пословало 10% локалних ЈП са 32% запослених и 77% субвенција локалних ЈП.
- 3.18. Субвенције локалним ЈП у градовима су повећане за 21,3% у односу на 2016, с тим да су у неким локалним ЈП смањене, а у неким повећане. Највећи међугодишњи раст субвенција у 2017. забележен је у предузећима ЈКП „Водовод – Крушевац“ из Крушевца 17,9 пута (чини 99% субвенција Града Крушевца) и ЈКП „Чистоћа – Крагујевац“ из Крагујевца 4,4 пута (100% субвенција Града Крагујевца), а смањење субвенција највише је било у градовима Зрењанину, Панчеву, Пожаревцу, Шапцу, Ужицу и Јагодини (међугодишње смањење субвенција више од 50%).

3. Подинвестираност јавних предузећа

Табела 40. Субвенције локалним ЈП у градовима, 2017.

Градови	Број ЈКП	Број запослених	Субвенције		Нето зараде, РСД	
			у хиљ. ЕУР	2017/2016	у локалним ЈП градова	у привреди градова
Бор – град	8	619	84	96,1	38 361	56 941
Ваљево – град	5	575	1 359	3,3	34 510	39 870
Зајечар – град	9	383	0	0,0	60 194	47 871
Крагујевац – град	10	1 552	2 495	337,9	37 818	45 584
Краљево – град	7	938	0	-100,0	47 776	33 746
Крушевац – град	6	1 010	4 499	1 687,3	38 099	38 860
Лесковац – град	9	952	0	0,0	40 236	35 460
Лозница – град	5	460	0	0,0	33 214	29 158
Нови Пазар – град	6	609	0	0,0	42 813	26 518
Пирот – град	7	357	0	0,0	37 707	55 244
Прокупље – град	3	348	0	0,0	37 466	35 435
Јагодина – град	4	617	246	-59,6	39 275	34 293
Смедерево – град	8	855	57	100,0	39 795	36 716
Ужице – град	9	829	97	-83,0	40 738	61 254
Чачак – град	7	637	84	-2,4	41 703	36 983
Шабац – град	7	658	72	-89,7	43 275	37 975
Град Београд	57	18 730	98 674	24,5	54 634	59 855
Град Ниш	14	3 346	0	0,0	43 725	37 106
Град Пожаревац	6	580	1 092	-50,5	41 758	41 172
Град Врање	8	588	0	-100,0	40 889	37 659
Вршац – град	3	588	0	0,0	40 897	72 615
Зрењанин – град	10	900	200	-86,3	45 846	41 481
Кикинда – град	5	329	0	0,0	42 310	40 513
Панчево – град	16	1 752	1 009	-66,5	41 908	42 728
Сомбор – град	9	546	439	-10,7	46 195	38 727
Сремска Митровица – град	6	480	0	0,0	40 587	44 505
Суботица – град	12	1 217	1 197	-0,2	42 123	40 066
Град Нови Сад	16	5 100	9 305	19,2	49 551	53 214

Извор: РЗС истраживање на основу података АПР-а.

3. Подинвестираност јавних предузећа

- 3.19. Просечне нето зараде у локалним ЈП градова су значајно биле веће од зарада у привреди града у Зајечару, Краљеву, Новом Пазару и Сомбору. У градовима са развијеном привредом просечне нето зараде у привреди града су биле веће од зарада у локалним ЈП тога града (Ужице, Вршац, Бор и Пирот).
- 3.20. Субвенције 12 локалних ЈП у 2017. чинило је 89,6% субвенција локалних ЈП. Највећи износ је добило ЈКП „Градско саобраћајно предузеће“, Београд (60,8% субвенција локалних ЈП).

Табела 41. Локална ЈП са субвенцијама изнад 1 мил. ЕУР, 2017.

	Субвенције хиљ. ЕУР	Учешће %	Град/ општина = 100
Локална ЈП – укупно	128 185	100,0	
1. ЈКП „Градско саобраћајно предузеће“, Београд	77 928	60,8	79,0
2 ЈП „Управљање јавним путевима Града Београда“	15 638	12,2	15,8
3 ЈКП за водовод и канализацију „Водовод – Крушевац“	4 448	3,5	98,9
4. Јавно предузеће за водоснабдевање „Рзав“ Ариље	3 093	2,4	100,0
5. Јавно градско саобраћајно предузеће „Нови Сад“	2 930	2,3	31,5
6. ЈКП „Водовод и канализација“ Нови Сад	2 516	2,0	27,0
7. ЈКП „Чистоћа“, Крагујевац	2 495	1,9	100,0
8. ЈП за управљање и коришћење регионалног вишенаменског хидросистема „Стубо-Ровни Колубара“, Ваљево	1 359	1,1	100,0
9. ЈП „Сава центар“, Београд	1 261	1,0	1,3
10. ЈКП „Градско зеленило“ Нови Сад	1 174	0,9	12,6
11. ЈКП „Градска чистоћа“, Београд	1 049	0,8	1,1
12. ЈКП „Милош Митровић“, Велика Плана	1 021	0,8	100,0

Извор: РЗС истраживање на основу података АПР-а.

- 3.21. У анализи извештаја о токовима готовине локалних ЈП у 2017. години 85% плаћања се односило на пословне активности, само 9% на активности инвестирања (за куповину нематеријалне имовине, некретнина, постројења и опреме 8,4%) и 6% на одлив готовине из активности финансирања.

4. Подинвестираност државних предузећа

4.1. Анализа обухвата 22 велика државна предузећа из прерађивачке индустрије, која су у 2017. години запошљавала 23 691 радника (2,2% запослених у привреди), забележила 2% укупних обавеза, 1,1% пословног прихода, 6,1% губитка и 5,6% кумулираног губитка привреде.

Табела 42. Пословање великих државних предузећа прерађивачке индустрије, 2017.

	Број запослених	Пословни приход (мил. ЕУР)	Укупне обавезе (мил. ЕУР)	Нето добит (мил. ЕУР)	Нето губитак (мил. ЕУР)	Нето фин. резултат (мил. ЕУР)	Кум. губитак (мил. ЕУР)
1. Компанија „Слобода“ а. д., Чачак	2 015	67,6	74,8	3,7	0,0	3,7	6,1
2. „Фабрика аутомобила Прибој“ а. д., Прибој	16	2,0	11,3	0,0	1,6	-1,6	71,7
3. „Први партизан“ а. д., Ужице	1 625	67,6	38,9	5,9	0,0	5,9	0,0
4. „Застава оружје“ а. д., Крагујевац	2 574	30,7	137,2	0,6	0,0	0,6	100,4
5. „Милан Благојевић“ – наменска а. д., Лучани	1 297	56,3	38,9	10,2	0,0	10,2	0,0
6. ППТ „Наменска“ а. д., Трстеник	637	9,2	38,9	0,0	0,0	0,0	14,3
7. ППТ „Арматуре а. д., Александровац	493	8,2	4,1	0,7	0,0	0,7	0,0
8. „Икарбус“ а. д., Београд	271	12,3	41,0	0,0	1,2	-1,2	32,8
9. МСКс а. д., Кикинда	535	81,9	9,2	0,0	4,9	-4,9	71,7
10. ХИП „Азотара“ д. о. о., Панчево	875	39,9	201,8	0,0	42,1	-42,1	365,6
11. ХИП „Петрохемија“ а. д., Панчево ¹	1 441	319,5	32,8	340,4	0,0	340,4	335,9
12. ПД ПРИМ д. о., Костолац	783	10,2	3,1	0,1	0,0	0,1	4,1
13. „Јат – техника“ д. о., Сурчин	812	22,5	12,3	0,0	0,0	0,0	0,0
14. „Ковачки центар“ д. о., Ваљево	266	8,2	23,6	0,9	0,0	0,9	1,0
15. ПД „Симпо Шик“ д. о., Куршумлија	553	8,2	31,7	0,0	2,4	-2,4	14,3
16. „Холдинг корпорација Крушик“ а. д., Ваљево	2 878	87,1	87,1	8,1	0,0	8,1	5,1
17. „Симпо“ а. д.	2 572	29,7	225,3	0,0	65,2	-65,2	250,9
18. „Јумко“ а. д., Врање	1 435	17,4	104,5	0,0	1,1	-1,1	104,5
19. „Трајал корпорација“ а. д., Крушевац	1 047	27,7	91,2	3,5	0,0	3,5	86,0
20. „Тигар“ а. д., Пирот	1 211	20,5	52,2	2,0	0,0	2,0	39,9
21. Холдинг „Индустрија каблова“ а. д., Јагодина	355	13,3	231,5	1,4	0,0	1,4	236,6
22. „Новкабел“ а. д., Нови Сад	292	14,3	55,3	0,0	0,5	-0,5	57,4
Укупно велика државна прерађивачка	23 691	941,2	1 490,2	377,8	118,5	259,3	1 739,0

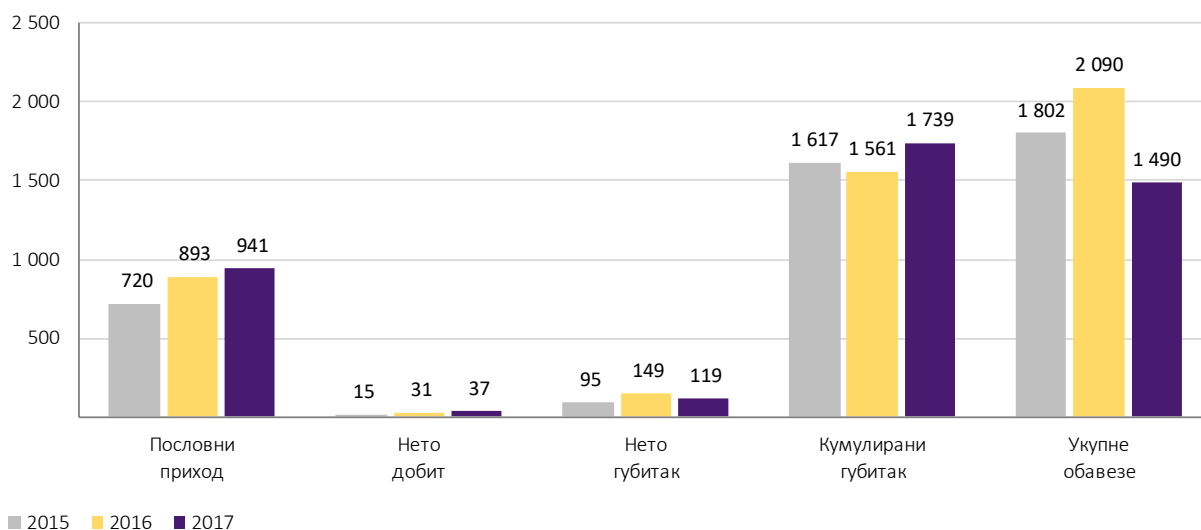
Извор: РЗС истраживање на основу података АПР-а.

¹ Напомена: Предузеће ХИП „Петрохемија“ а. д., Панчево остварило је нето добит од 340 мил. ЕУР (6,1% добити привреде), након губитка од 42,9 мил. ЕУР из 2016. године.

4. Подинвестираност државних предузећа

- 4.2. Негативан финансијски резултат, високе вредности кумулираног губитка и укупних обавеза су основне карактеристике пословања ове групе предузећа, с тим што је група хетерогена, па предузећа која послују позитивно не могу да ублаже негативне утицаје предузећа која послују са негативним резултатом. У 2017. години исказан је нето губитак од 119 мил. ЕУР (није урачуната добит ХИП „Петрохемије“, Панчево), 90% губитка су чинила два предузећа „Симпо“ а. д., Врање и ХИП „Азотара“ д. о. о., Панчево.
- 4.3. У периоду 2015–2017. смањене су укупне обавезе са 1,79 млрд. ЕУР на 1,43 млрд. ЕУР, док је кумулирани губитак био на нивоу од 1,7 млрд. ЕУР. Више од 2/3 кумулираног губитка оптерећује пословање четири предузећа: ХИП „Азотара“ д. о. о., Панчево; ХИП „Петрохемија“ а. д.; „Симпо“ а. д., Врање и „Индустрија каблова Јагодина“ а. д.

Графикон 23. Пословање 22 велика државна предузећа прерађивачке индустрије (мил. ЕУР)

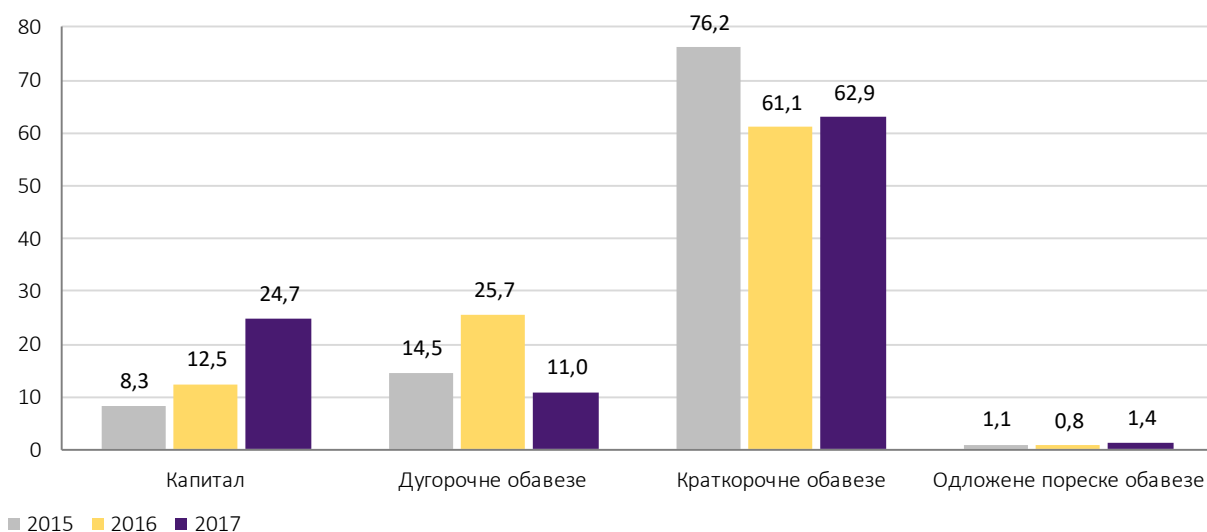

Извор: РЗС истраживање на основу података АПР-а; није урачуната добит ХИП „Петрохемије“, Панчево.

- 4.4. Највећа вредност сталне имовине концентрисана је у пет предузећа: „Симпо“ а. д., Врање, ХИП „Азотара“ д. о. о. Панчево, ХИП „Петрохемија“ а. д., Панчево, „Застава оружје“ а. д., Ужице и „Индустрија каблова Јагодина“ а. д. (50% вредности сталне имовине укупних великих државних предузећа прерађивачке индустрије). Са преко 50% обртне имовине располагало је четири предузећа (ХИП „Петрохемија“ [22%], „Застава оружје“ а. д. [11,3%], Холдинг „Крушик“ а. д. [11,2%] и „Слобода“ а. д. [10,1%]).
- 4.5. Структура извора средстава ове групе предузећа 2015–2017. показује повољан тренд повећања учешћа капитала са 8,3% на 24,7%. С друге стране, присутно је смањење учешћа дугорочних и краткорочних обавеза.

4. Подинвестираност државних предузећа

Графикон 24. Структура извора средстава 22 велика државана предузећа (%)

Извор: РЗС истраживање на основу података АПР-а.

4.6. Нерентабилно пословање у 10 предузећа ове групе утицало је да вредност кумулираног губитка буде виша од вредности капитала, њихова стопа изгубљеног капитала била је изнад 100%. Само три предузећа нису имала кумулирани губитак (стопа изгубљеног капитала 0): „Први партизан“ а. д. Ужице, „Милан Благојевић – Наменска“ а. д. Лучани и ППТ „Арматуре“ а. д. Александровац. Највећу стопу изгубљеног капитала имало је предузеће „Икарбус“ а. д. Београд.

Табела 43. Стопа изгубљеног капитала, 2017.

	Капитал (хиљ. ЕУР)	Кумулирани губитак (хиљ. ЕУР)	Стопа изгубљеног капитала (%)
Привреда	58 516 030	31 129 835	40,7
1. Компанија „Слобода“ а. д., Чачак	42 934	5 816	11,9
2. „Фабрика аутомобила Прибој“ а. д., Прибој	15 338	71 262	82,3
3. „Први партизан“ а. д., Ужице	77 555	0	0,0
4. „Застава оружје“ а. д., Крагујевац	18 956	100 511	84,1
5. „Милан Благојевић – Наменска“ а. д., Лучани	42 462	0	0,0
6. ППТ „Наменска“ а. д., Трстеник	0	14 838	154,4
7. ППТ „Арматуре“ а. д., Александровац	5 271	0	0,0
8. „Икарбус“ а. д., Београд	0	32 821	349,6
9. МСКс а. д., Кикинда	41 741	72 089	63,3
10. ХИП „Азотара“ д. о. о., Панчево	0	365 609	134,5
11. ХИП „Петрохемија“ а. д., Панчево	202 754	335 501	62,3
12. ПД ПРИМ д. о. о., Костолац	2 759	3 980	59,1

4. Подинвестираност државних предузећа

Табела 43. Стопа изгубљеног капитала, 2017. (наставак)

	Капитал (хиљ. ЕУР)	Кумулирани губитак (хиљ. ЕУР)	Стопа изгубљеног капитала (%)
13. „Јат – техника“ д. о. о., Сурчин	7 842	253	3,1
14. „Ковачки центар“ д. о. о., Ваљево	2 952	555	15,8
15. ПД „Симпо Шик“ д. о. о., Куршумлија	0	13 951	-
16. „Холдинг корпорација Крушик“ а. д., Ваљево	29 297	4 616	13,6
17. „Симпо“ а. д.	0	250 476	147,1
18. „Јумко“ а. д., Врање	0	104 397	188,2
19. „Трајал корпорација“ а. д., Крушевац	0	85 945	105,9
20. „Тигар“ а. д., Пирот	0	40 351	136,7
21. Холдинг „Индустрија каблова“ а. д., Јагодина	0	236 370	274,3
22. „Новкабел“ а. д., Нови Сад	0	56 863	166,3
Укупно	489 863	1 739 340	96,7

Извор: РЗС истраживање на основу података АПР-а.

4.7. Финансијско пословање великих државних предузећа прерађивачке индустрије карактерише изузетна неликвидност. Чак у девет предузећа у 2017. години вредност обртних средстава није достигла ни 1/3 вредности краткорочних обавеза (коэффициент ликвидности испод 0,33).

4.8. Укупне инвестиције у нова основна средства великих државних предузећа прерађивачке индустрије износиле су 66 мил. ЕУР. Код већине предузећа улагања су била из сопствених средстава (83,1%).

Табела 44. Инвестиције великих државних предузећа прерађивачке индустрије, 2017.

Инвестиције у нова основна средства, мил. ЕУР	66
Исплате за инвестиције, мил. ЕУР	71
Сопствена средства, %	83,1
Позајмљена средства, %	16,9

Извор: РЗС истраживање.

4.9. По вредности коефицијента акцелерације, који мери однос нето промене основних средстава и трошкова амортизације, највише вредности су имала предузећа „Застава оружје“ а. д. Крагујевац, затим „Јумко“ а. д. Врање, „Први партизан“ а. д. Ужице и „Холдинг Крушик“ а. д. Ваљево. Половина предузећа није повећала вредност основних средстава у 2017. години.

4. Подинвестираност државних предузећа

Табела 45. Коефицијент акцелерације великих државних предузећа прерађивачке индустрије, 2017.

	Нето промена основних средстава (хиљ. ЕУР)	Амортизација (хиљ. ЕУР)	Коефицијент акцелерације
Привреда	3 936 892	3 087 868	1,27
1. Компанија „Слобода“ а. д., Чачак	10 008	2 744	3,65
2. „Фабрика аутомобила Прибој“ а. д., Прибој	-882	846	-1,04
3 „Први партизан“ а. д., Ужице	61 446	2 461	24,96
4. „Застава оружје“ а. д., Крагујевац	77 794	1 880	41,37
5. „Милан Благојевић – Наменска“ а. д., Лучани	6 157	3 599	1,71
6. ППТ „Наменска“ а. д., Трстеник	1 518	764	1,99
7. ППТ „Арматуре“ а. д., Александровац	209	168	1,24
8. „Икарбус“ а. д., Београд	-333	271	-1,22
9. АД МСК, Кикинда	-2 106	2 138	-0,98
10. ХИП „Азотара“ д. о. о., Панчево	-3 853	7 607	-0,51
11 ХИП „Петрохемија“ а. д., Панчево	3 509	7 236	0,48
12. ПД ПРИМ д. о. о., Костолац	-98	163	-0,60
13. „Јат – техника“ д. о. о., Сурчин	-88	472	-0,19
14. „Ковачки центар“ д. о. о., Ваљево	1 989	343	5,80
15. ПД „Симпо Шик“ д. о. о., Куршумлија	-698	744	-0,94
16 „Холдинг корпорација Крушик“ а. д., Ваљево	8 104	688	11,77
17 „Симпо“ а. д.	954	2 818	0,34
18 „Јумко“ а. д., Врање	26 468	968	27,36
19 „Трајал корпорација“ а. д., Крушевац	606	631	0,96
20 „Тигар“ а. д., Пирот	-9 635	1 261	-7,64
21 Холдинг „Индустрија каблова“ а. д., Јагодина	-1 761	551	-3,19
22 „Новкабел“ а. д., Нови Сад	-1 912	1 067	-1,79
Укупно	177 396	39 419	4,50

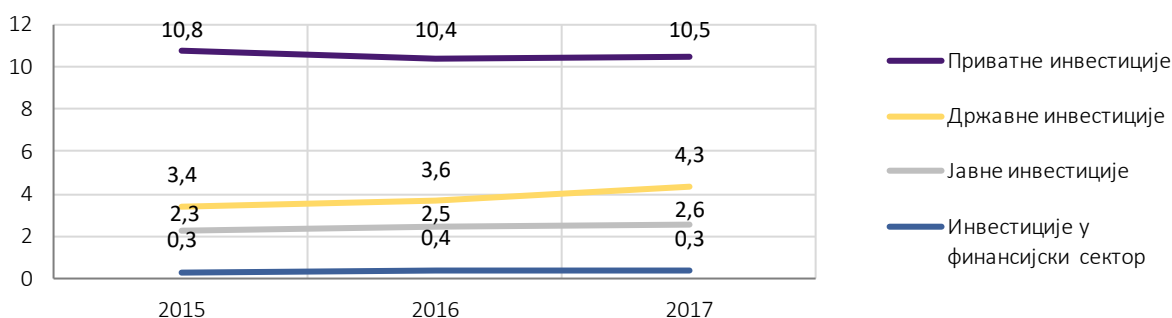
Извор: РЗ истраживање на основу података АПР-а.

4.10. У анализи извештаја о токовима готовине у 2017. години, 91% плаћања се односило на пословне активности, само 6% на активност инвестирања и 3% на одлив готовине из активности финансирања.

5. Правци трансформације и консолидације јавних предузећа

- 5.1. С обзиром на то да ће достизање виших стопа привредног раста зависити преваходно од висине и структуре инвестиција, један од највећих изазова за креаторе економске политике у наредном периоду представљаће управљање инвестицијама. Садашње учешће инвестиција у БДП-у од око 19% је доста ниско и једно од најнижих у региону. Више стопе привредног раста и „ефекат сустизања“ неће се моћи остварити уколико ово учешће не буде најмање 25% БДП-а. Позитивном тренду раста инвестиција од 2015. године допринео је највише раст државних и јавних инвестиција. Значајан допринос дале су и СДИ, које бележе константан раст (3,2 млрд. ЕУР у 2018). Учешће приватних инвестиција у БДП-у је са 10,8% у 2015. пало на 10,5% БДП-а у 2017, док се учешће државних и јавних инвестиција заједно повећало са 5,7% на 6,9% БДП-а.

Графикон 25. Учешће инвестиција у БДП-у, по институционалним секторима

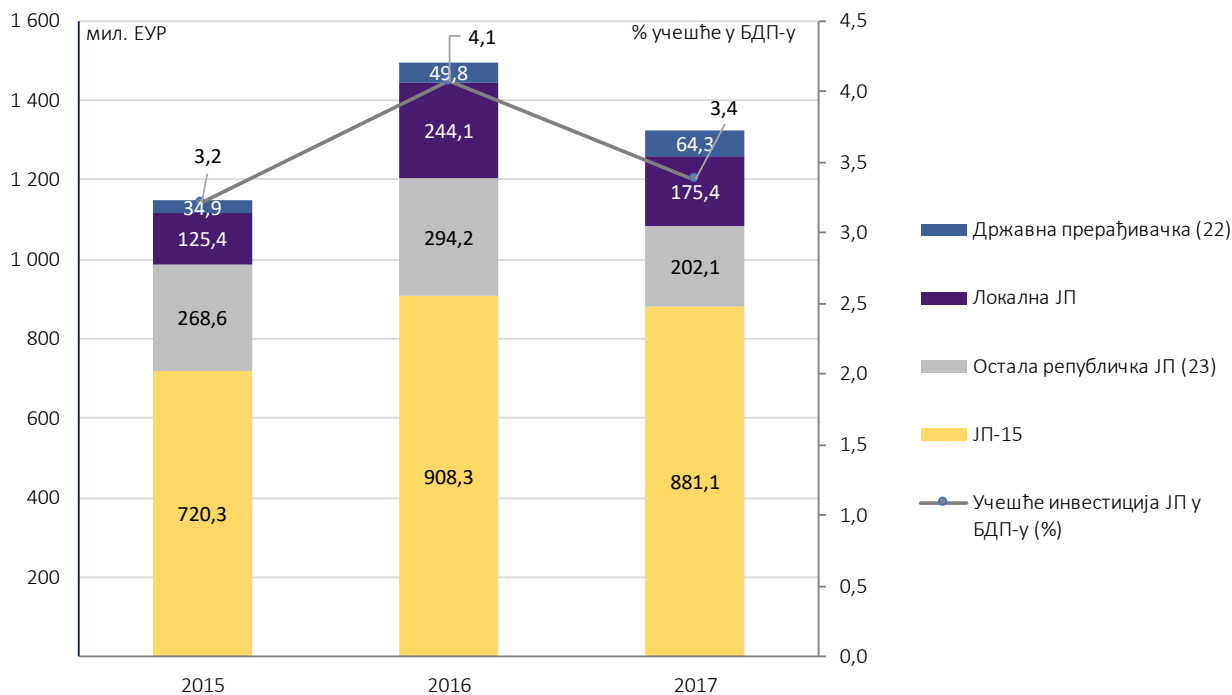

Извор: РЗС истраживање.

Напомена: Јавне инвестиције се односе на јавна нефинансијска привредна друштва.

Инвестиције јавних и државних предузећа су, након раста у 2016. години (1,5 млрд. ЕУР), забележиле пад (1,3 млрд. ЕУР). У структури ЈП у периоду 2015–2017. регистрован је раст ЈП-15 и пад инвестиција у групи „Остала републичка ЈП“ (Коридори Србије су регистровали пад инвестиција за 1/3).

Графикон 26. Учешће инвестиција ЈП у БДП-у

Извор: РЗС истраживање.

5. Правци трансформације и консолидације јавних предузећа

Стога, ради повећања учешћа инвестиција у БДП-у за најмање 5 п. п., спектар мера је потребно усмерити у три правца:

- Перманентно побољшање привредног амбијента и услова пословања у функцији раста приватних домаћих инвестиција у мала и средња предузећа. Циљ је раст учешћа приватних домаћих инвестиција у БДП-у за најмање 3 п. п.;
- Раст јавних инвестиција у капиталне инфраструктурне објекте за најмање 1 п. п. њиховог учешћа у БДП-у;
- Мере инвестиционе консолидације јавних предузећа и великих државних прерађивачких предузећа како би се повећало њихово учешће у БДП-у за најмање 1 п. п.

5.2. **Реструктурирање, приватизација и економско-финансијска консолидација јавних предузећа.** Основна карактеристика неприватизованих јавних предузећа (републичких и локалних) и преосталих друштвених предузећа је да се директно или индиректно налазе под контролом државе. Ова предузећа имају велики утицај на укупан привредни развој, тако да је њихово ефикасно реструктурирање и приватизација од суштинског значаја како за унапређење економске ефикасности привреде, тако и за успешну фискалну консолидацију. Поред тога, убрзањем процеса реструктурирања и приватизације јавних/државних предузећа, држава би се ослободила двоструке улоге (власника и регулатора) и уравнотежавања бројних и често међусобно супротстављених циљева при управљању овим предузећима – од стварања услова за њихово ефикасно пословање, вођења инвестиционе политике у функцији њихове дугорочне одрживости, утврђивања тарифа компатибилних са дугорочним пословањем до вођења социјалне политике запослених и заштите потрошача од могуће злоупотребе монополског положаја. Током читавог транзиционог периода (од 2001) економско-финансијска консолидација јавних предузећа (модернизација производно-технолошких процеса, репрограм дугова, субвенције, дотације, политика цена и др.) одвијала се у таласима, циклично и селективно. С циљем заустављања тренда раста неликвидности (ликвидност ЈП-15 је двоструко нижа од просечне у привреди, рачица убрзане ликвидности су код већине предузећа на веома ниском нивоу), несолвентности (три ЈП послују без сопствених средстава), смањења огромних кумулираних губитака из претходног периода, смањења дугорочне финансијске неравнотеже, раста обавеза (у односу на 2012. годину укупне обавезе привреде повећане су за 1,9%, док су обавезе ЈП-15 повећане за 21,4%), неопходно је спровођење приоритетних структурних реформи јавних предузећа:

- деполитизација процеса управљања (именовање менаџмента) и доношења одлука у предузећима (максимизирање броја запослених, висок ниво плата, одржавање ниских цена услуга као социјалне категорије и сл.);
- успостављање финансијске дисциплине (унапређење законске регулативе из области наплате потраживања, плаћања пореза и других обавеза према држави, ефикаснија стечајна процедура, утврђивање временског оквира за реструктурирање и сл.);
- смањење броја запослених;
- пословно-техничка консолидација и модернизација (смањење техничких губитака, реорганизација и гашење непотребних целина које стварају губитке и сл.);
- отклањање ценовних диспаритета;
- постепено усаглашавање нивоа цена и трошкова услуга;
- наставак либерализације инфраструктурних делатности увођењем конкуренције, али и техничко-технолошка модернизација производног процеса и унапређење ефикасности пословања јавних предузећа чија делатност има стратешки или карактер природног монопола, за које је предвиђена делимична приватизација (већинско државно власништво);
- афирмација јавно-приватног партнерства. Закон о јавно-приватном партнерству и концесијама даје значајне могућности развијања пројеката са приватним сектором, али, због непредузимљивости, непознавања могућности ЈПП и недовољне заинтересованости јавног сектора, мали је број реализованих пројеката;
- мере за сузбијање корупције.

5. Правци трансформације и консолидације јавних предузећа

- 5.3. **Смањење броја запослених.** Мада се укупан број запослених у свим ЈП смањује, њихово учешће у привреди је још увек високо (14,5%). Посебан проблем у једном броју јавних предузећа је структурног карактера, односно смањење производних радника у основној делатности.
- 5.4. **Усаглашавање раста зарада са продуктивношћу рада.** То се односи на све групе јавних предузећа, посебно на зараде великих републичких инфраструктурних ЈП које су у 2017. биле веће од просечних у привреди за 1,3 пута.
- 5.5. **Инвестициона консолидација великих републичких инфраструктурних ЈП.** Све успешне транзиционе економије за инвестиције улажу најмање 1/4 свог БДП-а. Процењује се да због подинвестираности Србија сваке године губи најмање 0,5–0,7% годишњег раста БДП-а. Инвестициони геп је највећи код великих републичких инфраструктурних ЈП: ЕПС, „Телеком“, „Пошта Србије“, „Путеви Србије“, ЈП ПЕУ „Ресавица“, „Србија карго“, „Србија воз“ и „Железнице Србије“ (нижа улагања у основна средства од амортизације). Инвестиције у највећем предузећу, ЕПС-у, годинама не прате амортизациони фонд, што значи да ЕПС годинама смањује своје производне капацитете. Процењује се да би ЕПС требало да повећа своје инвестиције за око 200 мил. ЕУР (око 0,5% БДП-а). Мере инвестиционе консолидације ЈП-15 с циљем смањења инвестиционог јаза потребно је усмерити у правцу:
- повећања улагања у основна средства;
  - усмеравања средстава амортизације у функцији набавке основних средстава;
  - у структури новчаних токова – одлива готовине повећавати учешће активности инвестирања;
  - континуираног усклађивања сталне имовине и дугорочних извора средстава и континуирано појединачно праћење њихове неравнотеже преко НОФ-а.
- 5.6. Дефинисати **државни програм капиталних субвенција** за наредни трогодишњи период, који би обухватио **развојне приоритете, модалитете праћења, повећану контролу наменског трошења директних субвенција и смањење индиректних субвенција** (издавање државних гаранција, сервисирање дугова, толерисање кашњења плаћања обавеза према држави и другим јавним предузећима, повезивање стажа и сл.).
- 5.7. **Реструктурирање и инвестициона консолидација локалних ЈП.** Релевантне процене указују на то да би локална јавна предузећа требало да повећају своје инвестиције за преко 100 мил. ЕУР (0,25% БДП-а):
- унапређење институционалног и законског оквира за обављање комуналних делатности;
  - предприватизационо реструктурирање локалних комуналних предузећа;
  - приватизација локалних предузећа која не представљају природне монополе;
  - либерализација неких делатности (нпр. градски превоз).
- 5.8. **Фискална релаксација ради повећања инвестиција.** С обзиром на то да на пад приватних инвестиција највише утичу каматне стопе, фискална захватања (високе каматне и пореске стопе повећавају трошкове инвестирања) и државне субвенције (смањују трошкове инвестирања), који су тренутно доста релаксирани у односу на окружење (каматне стопе), релативно ниски (пореске стопе) и подстицајни (високе субвенције), држава би својим инструментима могла додатно да интервенише у сегменту пореске политике. Једна од најрационалнијих мера додатне фискалне релаксације с циљем раста приватних инвестиција је смањење стопе пореза на добит са 15% на 10% (или ниже), чиме се, с једне стране, не би угрозио буџет, али би се с друге стране створио инвестициони подстицај и побољшала инвестициона клима.

5. Правци трансформације и консолидације јавних предузећа

- 5.9. **Балансирање раста зарада у јавном сектору у складу са растом продуктивности рада.** Раст зарада у јавном сектору у 2017. и 2018. утицао је на бржи раст зарада од продуктивности рада и на повећање јединичних трошкова рада, односно погоршање конкурентске позиције привреде. Ефекат раста зарада у јавном сектору директно је спречио смањење пореза, односно није стимулисао раст приватних инвестиција преко мањих пореза. У истом корпусу мера је и балансирање минималних зарада у складу са продуктивношћу рада.
- 5.10. **Наменско усмеравање дивиденди ЈП за инвестиције.** С обзиром на буџетски суфицит у 2017. и 2018, не постоје рационални разлози усмеравања дивиденди ЈП у буџет, већ би их требало наменски усмерити у инвестиције.
- 5.11. **Мере континуираног унапређења корпоративног управљања.** Корпоратизација јавних предузећа је комплексан задатак који подразумева комплетно редизајнирање приступа овом проблему. Јавна предузећа суштински су у почетној фази унапређења корпоративног управљања (практично су само донете законске одредбе и извршено постављање нових органа у складу са законом), тек предстоји професионализација контроле рада јавних предузећа.
- 5.12. **Јачање институција ради смањења нетржишних ризика инвестирања.** Побољшање инвестиционог амбијента примарно ће зависити од јачања правне државе, сузбијања сиве економије, уклањања бројних административних препрека (трошкови за различите потврде и сагласности), неселективног приступа свим учесницима на тржишту (формални тендери и др).
- 5.13. **Континуирани аналитички мониторинг пословања јавних предузећа.** Најрационалније и најефикасније је формирање посебне аналитичке јединице при РЗС-у која би се континуирано бавила аналитичким мониторингом пословања јавних предузећа у Србији на свим нивоима и, у сарадњи са ресорним министарствима, предлагала Влади мере и активности финансијске и инвестиционе консолидације јавних предузећа у Србији.

1. Арсић, М. (2015). Приватизација јавних предузећа у Србији. **Ресџрукџурирање јавних ѓрегузећа у условима инсџиџуционалних оџраничења**. НДЕ и ЕФ, Београд.
2. Јакопин, Е. (2018). Regional structural imbalances of Serbia as a consequence applied transitional model of economic growth. **Економика ѓрегузећа, 66**(7-8).
3. Јакопин, Е. (2018). Привредни раст и институционална транзиџија. Институционалне промене као детерминанта привредног развоја Србије у 2018. **Хоризонџи 20** (2). ЕФ, Крагујевац.
4. Јакшић, М. (2015). Улога регулаторних тела у енергетици. **Ресџрукџурирање јавних ѓрегузећа у условима инсџиџуционалних оџраничења**. НДЕ и ЕФ, Београд.
5. Јурчић, Љ. (2011). Реструктурирање јавног сектора као претпоставка раста профитног сектора. **46. Симџозијум финансијске и рачуноводсџивене мере изласка из рецесије**. Дубровник.
6. Ковачевић, М., Вучковић, В. (2009). Будући развој, реформа јавног сектора и конкурентност српске привреде. **Тржишџе, новац, капиџал**, 42: 4. ПКС. Београд.
7. Kowalski, P., Buge, M., Sztajerowska, M., Egeland, M. (2013). State-Owned Enterprises – Trade Effects and Policy Impications. OECD Trade Policy Papers, No. 147.
8. Christiansen, H. (2011). The Size and Composition of the SOE Sector in OECD Countries. OECD Corporate Governance Working Papers, No. 5, OECD Publishing. <http://dx.doi.org/10.1787/5kg54cwps0s3-en>
9. Лабус, М. (2019). Multipliers and foreign direct investment impact on growth. **Економика ѓрегузећа, 67**(1-2).
10. Маџар, Љ. (2015). Гордијев чвор јавних предузећа у Србији: Дрешити или сећи? **Ресџрукџурирање јавних ѓрегузећа у условима инсџиџуционалних оџраничења**. НДЕ и ЕФ, Београд.
11. Николић, И., Стаменковић, С. & Ковачевић, М. (2018). Инвестициони циклус и институционалне реформе у 2018. као услови неопходног привредног раста на средњи и дуги рок. Монографија: **Економска џолиџика Србије у 2018 – Квалиџет инсџиџуција и економски расџ**. ЕФ Београда.
12. Николић, И., Ковачевић М. и Стевовић, М. (2018). Перспективе раста и ограничења – колико је битна ефикасност инвестиџија? Републички завод за статистику. Београд.
13. Фискални савет РС (2014). **Анализа ѓрегузећа у државном власнишџву: фискални асџекџ**. Београд.

Група за дисеминацију и односе са јавношћу
Тел.: 011/24-01-284
Имејл: stat@stat.gov.rs

Библиотека
Тел.: 011/24-12-922, лок. 251
Имејл: biblioteka@stat.gov.rs

Број страна: 69
Тираж: 30

CIP - Каталогизација у публикацији
Народна библиотека Србије, Београд

311

ТРЕНДОВИ / Републички завод за статистику ; одговара
Миладин Ковачевић. - 2004 (март) - . - Београд : Републички
завод за статистику, 2004- (Београд : Републички завод
за статистику). - 27 cm

Тромесечно. - *Je nastavak: Ekonomski trend = ISSN 0354-1401*
ISSN 1820-1148 = Трендови - Република Србија. Републички
завод за Статистику
COBISS.SR-ID 114642700

Трендови 2019 - специјално издање

Анализа пословања јавних и државних предузећа у Републици Србији, 2015-2017.

